

**Cómentaria Gratiã dei esculani
Ordinis predicatoꝝ in totã ar-
tem veterem Aristotelis.**

VNI^{ER}SI^DAD
DE SALAMANCA

GEDOS.USAL.ES

Incipiant preclarissima eōmentaria Bratiadei escu-
lani sacri ordi nis pdicator in pdicabilia porphyry.

Memadmōm

Aristo. dicit i 2° meta. voca-
ri phiaz vitatis sciam hē
recte. Qd qdē lz dictū vi-
deat de scia speculatiua
ad dñam practice: pōt tñ
de vtraq; itelligi suo mō
Ad cuius euidentiaz ē sciē-
dū q; finis scie speculati-
ue p tāto vitas dī: q; ei^o
cōsideratio ita cōsistit i co-
gnitiōe vitatis: q; ea vltē-
rius nō ordinat ad op^o. fi-
nis vō scie practice ponit idcirco op^o ipm: q; rñ cōsideret
de ipō opādo vitatē: nō tñ sūstīt i ei^o cognitiōe: s; ad opus
ipaz applicat r ordinat. nō ē gōtia i B speculatiē r practi-
ce scie: q; speculatiua cōsideret vitatē r practica nō cogno-
scat vitatē. sed cum vtraq; sit cōsideratiua vitatis: finē su-
um i ipa vitate scia speculatiua ponit: sed practica nō cre-
ta B fine finē suū cōstituit i ope. r q; a fine denoiari cōse-
nit res i finē ordinata: hinc ē q; pprie loquendo sola scia
speculatiua dī scia vitatis: r practica dī scia opis. Si tñ
magis large veritatis scia sumat: tam speculatiua q; pra-
ctica dici pōt scia vitatis. h; gō mō fiet p^o dīstin^o scie s; ipaz
cōsideratiōe vitatis. vt dicat q; qdā scia ita cōsiderat vi-
tatē q; tāq; i fine ppo sūstīt i ipa cognitiōe ei^o. r ista ē scia
speculatiua. Quedā vō ita cōsiderat vitatē q; non sūstīt i
ea. sed ipaz applicat r ordinat ad op^o. r h; ē illa que vocat
practica. ¶ Scia vō speculatiua o; q; distinguat fm di-
stinctionē scibilis obiecti r subi. h; enī se subm ad sciam
sic obm ad pōm. r idcirco sic pōe distinguunt s; distinctio
nē obiectoz. sic ēt necesse ē q; scie distinguant fm distin-
ctionē suboz. ¶ Est at attēdēdū q; nō q; lz distinctio r di-
uersitas subi facit distinctiōē i sciētys s; sola distinctio for-
mal. distinctio aut formalis attēdit fm distinctiōē for-
malis rōnis. formal aut rō ipius entis cōis talis ē q; nul-
lā mās concernit: nō sēnsibile nec imaginabile: r idcirco
oia q; i sua rōne nullā mās cōcernūt ptinet ad vnā sciam
q; vocat meta. q; vō i sua rōne cōcernūt mām sēnsibile: spe-
ciat ad aliā sciaz q; vocat nāl siue phica. sed q; i sua rōe cō-
cernūt mās itelligibile: r nō mās sēnsibile: ptinet ad aliā
sciaz q; vocat mathe. r q; plurib^o modis nō iuenit rō en-
tis posse variari. idcirco nō ponunt ples ptes scie specu-
latiue. vñ r p tanto dicit aristo. i sexto meta q; tres sūt mo-
di phic. s; physicus. mathematic^o r diuinus. sciarum vō
practica; distinctio o; q; sumatur fm distinctiōez opum.
Op^o at triplex pōt ad pñs assignari. q; mechāicū. morale
r op^o rōis. op^o vō mechāicū id dico circa qd vñant oēs ar-
tes mechanice. Op^o vō morale ē circa qd vñant scie mora-
les: s; circa op^o rōis vñant scie rōnales. Utz at ars rōnal
sit diuidenda i grāmaticam r rhetoricam. r logicā sicut q;
das didunt. vel potius sit diuidenda i logicā r rhetoricā
r poeticā; sicut diuidūt aly. an magis comprehendat oēs
quatuor: non pertinet ad pñtē locū h; dēterminare: q; de
sola illa pte agim^o q; ppe logica vocat. ¶ Accedēdum ē
q; ad dionē logice. logica at cū circa es rōis vñet o; q; s;
ei^o distinctiōe dīdat. es vō rōis distiguit s; diuersā rōis
opationem. ē at triplex opatio rōis. vna qdē q; vocat sim-
pliciu itelligētia. Alia q; cōsistit i cōpōne r dīstōe simpliciū
apprehensoz. r 3° q; cōsistit i discursu rōis a noto ad igno-
tū. Et de ēte qd ptinet ad istā 3^{am} opationē agit i tota ar-
te noua. d; ēte qd ptinet ad 2^{am} opationē agit i li. piberme

nias. s; de ente qd ptinet ad opationē pñā agit i li. pdica
mētoz aristo. Ars at noua q; tota vñat circa ipaz rōcinati
onē o; q; distinguat s; diuersā cōsideratiōe ei^o. pōt at rō-
cinatio duplr cōsiderari. vno qdē mō simplr sine applica-
tiōe ad mās aliq; r alio cōsiderari pōt cū applicatiōe ad
mās spālez. de rōcinatiōe qdē simplr sūpta r i sua cōitate
agit i libro pōz. s; rōcinatio sūpta cū applicatiōe ad mās
spālez distiguit: q; aut applicat ad mās demōstratiuam:
r sic agit d; ipa i li. posterioroz. aut ēt applicat ad mās diale-
cticā. In mā at dialectica pōt fieri rōcinatio recta r rōci-
natio sophistica. de rōcinatiōe recta agit i li^o topicoz. s; de
rōcinatiōe sophistica i li. elencoz. q; vō li. porphyry quez
nūc p maib^o habem^o: nō vñ ēt iclusus i tota dīstōe logice.
vt appeat quō icludat i ipa: sciendum est q; simplicia ap-
phēta q; ptinet ad pñā opōnē rōis sūt duplicia. q; qdā
sūt q; vocant pme itētōis. sic sūt. suba. q; tūtas r silia. q; das
vō q; vocant 2° itētōis. sic sūt genus. spēs r silia. de vtrifq;
h; logic^o cōsiderare: q; quis cōsideret pncipali^o de his q; d; p-
mis. vñ r p tāto dici cōsuevit q; logica ē d; fis itētōib^o iū-
ctis pñis. de pñis ergo agit i li. pdicamētoz. sed de scis
agitur i porphi. nō qdē o; mō: s; cū reductiōe ad certū nu-
merū pdicabiliū. ¶ Dis g; expeditis resta t nē discutere
qdā q; vident ēē dubia i pdictis.

Primo q; gram^o vtz logica sicut mō diximus sit po-
nenda inter sciam practicam. vñ. n. q; nō. q; r
logica ordinat pncipalr ad vitatem sicut pōt accipi ex p
topicoz. sed practica scia pncipalr ordinat ad opationez.
igit logica d; poni inter scias speculatiuas r non iter pra-
cticas. ¶ Ad istā qōnē ē d; q; logica vñ ppe vō ēē non
qdē scia practica nec speculatiua: sed modus r regula ge-
neral^o ois scie tā practice q; speculatiue i q; cap; q; lz ē cō-
siderans vitatē. cui^o rō ē: q; cū igstitio vitatis sit op^o rōnis
illa scia q; est directiua rōis o; q; sit directia r regula ois
scie cōsideratis vitates. logica at ē scia directiua rōnis. vñ
neciū ē q; ipa sit modus r regula directiua i q; rōe vitā-
tem ois scie tam practice q; speculatiue. bene g; diximus
q; ppe r stricte loquēdo logica nō ē scia nec practica nec
speculatiua: sed regula r modus vtriusq;. r hinc ē q; ipa
dicit nō solū ars nec solū scia: s; ars r scia. Dī. n. ars artiu; r
scia sciaz. nā i q; dirigit i igstitiōem vitatis ois artis: dī
ars artium. s; i q; rōe dirigit scias oēs dī scia sciaz dire-
ctia. Quis at proprie loquendo ipa logica sit modus r re-
gula sciaz: si tñ velim^o ipaz trahere ad denoiatiōez scie
speculatiue aut practice magis ē dicēda scia practiq; spe-
culatiua: cui^o rō satis appet ex iā dicitis. Dictū. n. ē q; scia
speculatiua ordinat ad cognitiōē veritatis eoz circa q;
versatur non ordinans vltērius veritatem cognitā ad
ipozum opationez. sed logica q; vñatur circa modos argu-
endi sic ordinatur ad cognoscendum de eis veritatem q;
veritatem de eis cognitā ordinat ad talium modoz
debitam formationem. que est quedam ipsoz operatio
vñ patet q; ipa est magis dicēda scientia practica q; spe-
culatiua. ¶ Argumentum autem factum i contrariuz
non valet logica. n. dicitur ordinari ad veritatē cōside-
ratoz i aly sciētys. q; aut aliqua sciētia dicat practica
vñ speculatiua nō puenit ex vitate vñ opatiōe subi. alteri^o
scie: s; solū ex opatiōe vñ vitate cōtētoz sub suo.

Secundo q; rī vtz iter subz logi^o sit es rōis aut tñ
s; rī. r vñ q; s; rī. q; qd ē pñ^o iten^o i scia
ē subz illi^o scie: s; s; rī pncipalr itēdit i logica. g; ipz ē subz
logice. ¶ P. auicēna i meta. sua dicit. q; subiectum logice
sūt itētōes 2° itellecte. q; apponunt itētōib^o pñis pñis
itellectis nō fm q; itelligunt: sed s; q; i eis deuenit de
noto ad ignotū. d; noto at ad ignotū p ipm syllogismū de-
uenitur. g; s; rī est totius logice subm. In contrarium est

q dicitur in 3ª meta. q subm logice est ens ronis... Ad ista qstione ptermissis ceteris opinidib⁹ dicitur...

Tertio querat qd sit subz i porphyrio... uersalia sint subz. qz illud e subiectu in scia...

ipm fm aliquam certam rōnem sit subm in cunctis... Rō autem certa fm quas ipm d3 poni subz i por...

Quarto querit de sufficiētia istoz. s. vltim. qre non agit hic de diffinitioe... Ad quatuor...

Incipit text⁹ libri quinqz pdicabilium porphyrii. Capitulum. I.

Am sit neciu grifarori ad cu q est apd Aristotelem pdicamentoz doctrina nesc qd sit genus: quid dria: quid spes:...

Unc accededu e ad distioez li. disti ar li. iste i pte pemiale r executia. pars pte mial e ibi. Lu sit neciu. p ars executia e ibi. vr at neq gen. Circa pma ptes sic pcedit. qz papit itetioez sua in gnali. z magis caz explicat in spali. z. ibi. Mor d gnib. In p at pte alloques amicu suu grifarozii. ita die. Lu nesc qd sit gen qd spes qd dria qd...

Uterius quis diffinitio de specie assignada est per gen... rōrias: vltis est ad diffinitionum assignationez notitia...

Ad de generibus r speciebus illud quidez sine subsistat: siue i solis nudis purisqz itelle...

Deinde cu dicit. mor d gnib. explicat magis i spali sua intetioe. r p quatu ad id a quo dixerat se velle abstinere... qm ad antiquos quoz dicta dixerat se aggressu...

Ar sit satiffat desiderio legentiu: discutiatur aliqs qstio nes quas porphyrii dimittit. Et pmo qram vtrum vltia sint ex itellectu. vlt sint solu i itellectu. r v p sint so...

Ad hoc dicit i pmo de aia. q itellec⁹ e q cat vltia rca i reb: g res no sunt vles nisi fm q sunt in intellectu. Iteru dicit boeti q res est singularis dum sentitur: r vniuersal dum itelligit. g vlt no e nisi in intellectu tantuz. Ad ista qstione e dicendu q de vlti log possi m? dupli ceter. vno qde modo simpliciter qm ad natura sua no...

Secundo quod dicitur vltima sint corporea aut incorporea. vltima que sunt incorporea quia cognitum debet proportionari cognoscenti...

Tertio quod dicitur vltima ita sunt extra intellectum que habeant esse extra sua singularia. videtur. non quod sic. quia quicquid est in singulari determinatum...

Videtur autem neque genus neque species simpliciter dici. Genus enim dicitur aliquorum quodammodo se habentium...

Explicit parte penultima que sequitur pars executiva. Diuidit autem hec pars in duas partes. quod primo determinat porphyrius...

terminat de predicabilibus. quod centraliter predicantur. et de determinat de eis que predicantur accidentaliter. ibi. proprium vero. prima pars itaque diuidit in duas partes...

Bicitur autem aliter rursus genus quod est vniuersum cuiusque generationis principium. vel ab eo qui genuit: vel ab eo loco in quo quis genitus est.

Secundo cum dicit. Dicitur autem aliter rursus genus. ponit secundo generis significationem dicens: quod aliter dicitur genus quod est principium cuiusque multitudinis...

comprehendere tam patrem quam matrem: quod de utroque est verum: quod genuit filium. Tertio cum dicitur. hec autem vltima simplicissima: propter duas positas significationes...

Aliter autem rursus dicitur genus cui supponitur species: ad horum fortasse similitudinem dicitur est. Etiam principium quoddam est huiusmodi genus...

Queritur autem si verum sit genus sit principium species. verum enim quod non est principium non est principium suorum...

Secundo quod dicitur vltima ita sunt extra intellectum que habeant esse extra sua singularia. videtur. non quod sic.

Explicit parte penultima que sequitur pars executiva. Diuidit autem hec pars in duas partes.

Vnum quod ponit vltima determinationem et speciale naturam. genus vero non ponit determinata vltima natura: sed sub quibus determinatione ponit nomen multas...

Triplex igitur cum genus dicatur: de tertio apud philosophos sermo est: quod etiam describitur assignauerunt dicentes genus esse quod de pluribus...

Explicit parte penultima que sequitur pars executiva. Diuidit autem hec pars in duas partes. quod primo determinat porphyrius...

Foris enim que predicantur: alia quidem de vno dicuntur solo: sicut individua sunt sicut Socrates...

Deinde cum dicitur. Porphyrius. quod predicantur. declarat nunc partem descriptionem. et circa haec tria facit. quod primo ponit predicamentorum distinctionem...

descriptio. Alia vero ut habitudine ad sua superiora gna... descriptionem non diffinitur prima intentio nec scda sed aliquid medium inter utrunque. Secundo illa opinio est inconueniens...

Deinde cum dicitur. Planu autem erit quod dicitur hoc modo. In uno quoque predicamento sunt quedam generalissima: et rursus alia specialissima: et inter generalissima et specialissima sunt alia media...

Sed autem manifestum est in unoquoque predicamento quod dicitur: substantia est quidem et ipsa generatio: substantia autem est corpus: sub corpore animatum corpus: sub quo animal: sub animali vero rationale animal: sub quo homo: sub homine vero Socrates et Plato...

Quare hec quidem duas habet habitudines: illam que est ad superiora: secundum quas species dicuntur esse ipsorum: et eam que est ad posteriora: secundum quam genera ipsorum esse dicuntur. Extremum vero habet unam habitudinem. Nam et generalissimum ad ea que posteriora sunt habitudine cum genere sit omnis id quod est supremum: eadem vero que est ad superiora non habet cum sit...

Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento...

Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento. Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento...

Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento. Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento...

primum et principium primum. Specialissimum autem unam habet habitudinem eam que est ad superiora: quoniam est species eadem vero que est ad posteriora non habet secundum se nisi id idiam. unde non est generatio sed species...

Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento. Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento...

Queritur ergo primo utrum descriptio speciei sit descriptio intentionis. videtur enim quod non quia intentio speciei est correlativa generis: in diffinitione autem...

Secundo quia in illa descriptione dicitur quod species est que predicatur de pluribus queratur utrum de necessitate omnis species multiplicabilis sit per individua...

Secundo quia in illa descriptione dicitur quod species est que predicatur de pluribus queratur utrum de necessitate omnis species multiplicabilis sit per individua. Deinde cum dicitur. Sed hoc quidem. Concluidit ex predictis diffinitione habitudine ordinabilium predicamento...

ris et speciei: species vero est pars et totum. sed est pars al-

terius. s. generis: totus vero non est alteri: s. alius partibus totum...

Secundo potest dubitari quod sit principium individuationis...

tionis limitatio et restrictio sue latitudinis est proprie...

Tertio potest dubitari utrum individuum addat supra...

Differentia vero comiter et proprie et magis proprie dicitur...

vel quiescente: et semper in aliquo modo habet...

Deinde cum dicitur Differentiarum igitur alie quidem alteratum...

statem quidam: s. illa que dicitur magis propria facit aliud...

Deinde cum dicitur Differentiarum igitur alie quidem alteratum...

Secundum igitur aliud facientes: divisiones sunt a generibus...

Deinde cum dicitur Secundum igitur aliud facientes: divisiones...

Ad evidentiam autem istorum queratur primo: utrum differentia...

ferētia accidentalē potest ad duo compari. qz ad subm̄ cui aduenit: et ad id qd̄ i subo illi adueniēdo constituit: quē admodū albedo pot̄ compari ad corpus subm̄ cui aduenit: et pot̄ compari ad eē albū qd̄ in corpe subo suo mō constituit. et si quidem competat ad corpus subz cui aduenit sic facit solū alteratū: s; si comparetur ad esse albū qd̄ constituit: sic facit aliud a nigro. nam quōis corpus album nō sit aliud a nigro: tamē eē albū est aliud ab eē nigro. Si ḡ differentia cēntialis dicat̄ facere aliud solū id qd̄ constituit et non illud cui aduenit: tunc nulla erit differentie essentialis distinctio a differentia accidentalē. vt ergo maneant distinctio: dicere oportet qd̄ quamuis omnis differentia faciat aliud id quod constituit: tamē differentia cēntialis facit aliud etiā illud cui aduenit: sed d̄tia accidentalē facit aliud solū alteratū et nō aliū. Et p̄pterea d̄tia cēntialē faciendo aliud diuidit: et diuidēdo facit aliud. Est autem d̄tia specificā diuisiua et cōstitutina ḡnis cui aduenit itelligit. ergo ip̄z genus cui aduenit facit eē aliū et diuersificat cēntialit̄ differentia specificā sibi adueniens. Dicendū est igitur ad argumentum qd̄ genus in sp̄ibus sub ip̄o cōstitutis non est aliud s̄m intentionē vel conceptū rationis sed est in eis aliud s̄m rem. et idcirco logicus q̄ est artifex rōnis: dicit ip̄m r̄nuoce p̄dicari. sed p̄bysicus qui est artifex realis dicit ip̄m p̄dicari equiuoce.

Secundo q̄ratur. vtz etiā ip̄a d̄tia cēntialis sit aliud a genere cui aduenit et qd̄ facit aliū. videtur. n. qd̄ sic. qz m̄a est aliud a forma. sed d̄tia substantiālis s̄mif a forma: gen̄ vero a m̄a. ergo d̄tia specificā est aliud a genere cui aduenit. Ad istam questionē est dicendum: qd̄ alr loquendū est de istis s̄m intentionē et cōceptū rōnis: et aliter s̄m rem. nā s̄m conceptum vel intentionem rationis differentia est aliud a genere. Aliuz enim cōceptum format sibi ratio de genere: et alium conceptum format sibi ratio de differentia: ita videlicet qd̄ vnus ip̄orum non est aliud nec ps alterius. Nam si vnus ip̄oz nō esset alter: tunc sicut fit nugatio dicendo vestis tunica: sic etiā fieret dicēdo aial rōnale: si etiā vnus ip̄oz eēt ps alteri: tunc sic fit nugatio dicēdo hō aial: aut aial homo: sic etiā fieret dicēdo aial rōnale: qd̄ totū est falsū. Sūt ḡ duo diuersi cōceptus: cōceptus generis et cōceptus d̄tie. Et p̄pterea dicit auicēna in metaphica sua. qd̄ cōceptus sp̄ei est compositus ex ceceptu generis et d̄tie tāq; ex duobus diuersis conceptibus. Bene itaq; dictum est qd̄ d̄tia specificā que gen̄ facit aliud: est etiā ip̄a aliud a genere s̄m intentionē vel conceptum rōnis: sed tamē s; rez d̄tia nō est aliud a ḡne. Cui quidē rō ad p̄sens potest esse: qz p̄pter oppōnez qd̄ adueniētū et realit̄ differentiū ab eo cui adueniūt: nō oīz id cui adueniunt sub ip̄is cēntialit̄ diuersificari. quē admodū qz forma substantiālis realit̄ differt a m̄a cui aduenit. ip̄e forme aduenientes m̄ae eaz nō diuersificant cēntialit̄: quin potius stat materia eadem cēntialit̄ sub oppositis formis substantiālib;. Cū ergo differentie specificē aduenientes generi ip̄z necessario: sicut oīz s̄m est: diuersificent cēntialit̄. dicere oīz qd̄ ip̄e nō sunt s; rem aliud a genere cui adueniunt. **Ar̄** autem factus in cōtrariū non concludit. qz gen̄ non sumitur logicē: loquendo simpliciter: a m̄a: sed dicit sumi a m̄a. qz sumit a formā se habere p̄ modū m̄ae. vnde ab eadē forma sumpta sub determinatione sumit d̄tia a qua forma supra sub quadā ideterminatione sumitur genus.

A superioribus rursus inchoati dicendum ē differentiarum alias quidez esse separabiles: alias vero inseparabiles. Adueni enim et q̄scere: et sanum esse et egrū: et quecunq; bis pro-

xima sunt: separabilia sunt. At vero aquilum esse vel simum: vel rationale vel irrationale inseparabilia sunt.

Lectio VIII.

Rost̄ supra posuit porphiri? modos differentiarum etynam ipsarum diuisionū: sequenter in hac pte resumens a principio differentie diuisionē plenius profertur diuisiones eius. Et circa hoc duo facit. qz p̄ponit duplicem diuisionē d̄tie. Sc̄cūdo vero cas diuisiones resumens adiungit tertiam ibi. Cum igitur tres species. Circa primū sic p̄cedit. qz p̄ponit diuisionem vnam. et v̄ro ponit aliam ibi. Inseparabiliuz vero. et tertio membra et diuisionis per suas proprietates abinuicē distinguit. ibi. Ille igitur que per se sunt. **D**icit ergo in p̄ma pte qd̄ inchoant. i. inchoant re volēti a superiorib;. i. a p̄is dictis de differentia ad plenū diuidendū ipsam: dicendū est qd̄ differentiaz alie sunt separabiles: et alie inseparabiles. Nam moueri et quiescere: et sanū esse et egrū: et quecunq; sūt similia his: separabilia sunt. sed eē aglinū vel eē simūz vel rationale vel mortale sunt inseparabilia. **U**bi notandū est qd̄ differentie separabiles pertinent ad differentiam cōmunit̄ sumptaz: sed d̄tie inseparabiles p̄tinent tā ad d̄tiam proprie dictā qz ad differentiam dictā magis p̄prie.

Inseparabilium autem alie quidem sunt per se: alie vero per accidens: nam rationale per se inest homini: et mortale: et disciplie esse susceptible. At vero aquilum esse vel simum per accidens et non per se.

Deinde cum dicit. Inseparabilium. ponit aliaz diuisionē differentie que ē subdiuisio alteri? membra posite nūc diuisionis: et dicit qd̄ inseparabiliū d̄tia: alique qdem sūt per se: alique vero per accidens. Nam rōnale et mortale insunt per se hōi: et eē discipline p̄ceptibile s̄tr: sed eē aquilum vel simū sūt d̄tie per accidens: qz insunt hōi nō per se s; per accidens. **U**bi notadū ē qd̄ ista d̄tio pot̄ dupl̄ itelligi. vno? sic vt p̄ d̄rias p̄ se itelligant d̄tie cēntiales. et p̄ d̄rias p̄ accidens itelligant d̄tie accidentales. et qz p̄p̄a nō sunt cēntialit̄: s; accēntialit̄: oēs tē d̄tie p̄p̄e p̄p̄ēdunt sub d̄rys p̄ accidens. Alio? pot̄ itelligi ita simpliciter vt sonat. vt videlicet d̄tie per se itelligantur que d̄nr p̄dicata vel attributa per se: et d̄tie per accidens itelligantur illa que dicunt̄ attributa p̄ accidens. et qz accēntia p̄p̄ia dicuntur attributa p̄ se: nō omnes d̄tie p̄p̄e comprehendunt tunc sub differentib; p̄ accidens. qz autē istoz sit vior intellect? patebit deo dante in sequentib;.

Ille igitur que per se sunt: in ratione substantie accipiuntur: et faciunt aliud. ille que secundum accidens: nec in substantie ratione accipiuntur: nec faciunt aliud: sed alteratum. Et ille quidē que per se sunt nō suscipiunt magis et minus: ille vero que per accidens: et si inseparabiles sint intensiōem accipiunt et remissionem. Nam neq; genus magis et minus predicatur de eo cuius est gen̄: neq; generis differentie secunduz quas diuiditur: ipse enim sūt que vnus cuiusq; rationem complent: esse aut vnus cuiusq; vnum et idem est: nec intensiōne nec remissionē suscipiēs ē: aquilū at v̄l simū v̄l coloratū aliquo mō itēdit et remittit.

Deinde cum dicit. Ille igitur que per se sunt. distinguunt abinuicem membra posite subdiuisionis per suas proprietates. d. qd̄ ille que sunt differentie per se accipiuntur in rōne. i. in diffinitione significatiua sube. i. cēntie: et faciūt aliud. sed que sunt secundum accidens neq; in sube rōne accipiuntur: nec faciunt aliud: sed tr̄n alteratum. Item ille que sunt d̄tie per se non suscipiunt magis et minus: sed ille que sunt per accidens: et si inseparabiles sint: suscipiūt intensiōem et remissionē. Nam nec genus nec d̄tie diuisiue generis predicantur cum magis et minus de his de quibus predicantur. Et ratio est. qz esse proprium vnus cuiusq; est vnum et idem neq; intensiōem suscipiēs neq; remissionem: sed ip̄e d̄tie sunt que complent rationem vel diffinitionē vnus cuiusq;: et diffinitio est que significat quid est esse rei. igitur tales d̄tie non suscipiunt magis et minus. s; esse simum vel aquilum vel coloratum quoz quodlibet est d̄tia secundum accidens et intelligitur et remittitur. **Est autem notandum qd̄ magis et minus in eo sunt p̄prie in quo est motus. Motus autem non est i genere nisi rōne suarum specierum. vnde magis et minus non attēditur in genere nisi mediantibus suis speciebus. et p̄pterea color non rōne sui: sed rōne albi aut nigri dicitur intendi et remitti: sed aquilum vel simum q̄tum ad hoc d̄nr itēditur ratione sui.**

Cum igitur tres species differentie considerentur: et cum be quidem sint separabiles: ille vero inseparabiles. Et rursus inseparabiliuz: be quidē sint per se: ille vero per accidens. rursus earum que per se sunt differentiarū: alie quidem sunt scdm̄ quas diuidimus genera in species: alie vero s̄m quas ea que diuisa sunt specificantur. vt cū per se differentie omnes huiusmodi sunt animati et inanimati: sensibilis et insensibilis: rationalis et irrationalis: mortalis et immortalis: ea quidem que aiati et sensibilis differentia p̄stitutiuā est animalis substantie: est enim animal substantia animata sensibilis. ea vero que ē mortalis et immortalis differentia: et rōnalis et irrationalis diuisiue sunt animalis differentie: per eas enim genera in species diuidimus. Sed ec quidem que diuisiue sūt differentie generum: completiue sūt specierū: diuidit. n. animal rationali et rōnali differentia: et rursus mortali et immortalis differentia: sed ea que ē rationalis differentia et mortalis constitutiue sūt hominis: rationalis vero et immortalis dei. ille vero que sunt irrationalis et mortalis irrationabilium aialium. sic etiāz sup̄rema substantia cum diuisa sit animati et inanimati differentia sensibilis et insensibilis: animata et sensibilis congregate ad substantiā aial p̄fecerūt. Quoniā ergo eodem alio mō accepte sūt p̄stitutiuē: aliquo modo autē diuisiue: oēs specificē dicuntur. et his maxime opus ē ad diuisionem generū et diffinitiones specieruz: s; nō his que scdm̄ accidens inseparabiles: nec magis

bis que sunt separabiles.

Deinde cum dicit. Cum igitur tres spēs. resumens super predictas diuisiones adiungit diuisionem tertiam. d. qd̄ cum considerētur tres species. i. tres modi differentie. s. cōditer et proprie et magis proprie: et qd̄ be. s. cōdes sunt separabiles alie vō inseparabiles: et inseparabilium quedam sunt per se et quedam per accidens: rursus eaz d̄tiarum que sunt per se alie sunt per quas genera diuidimus in species: et alie sunt per quas genera diuisa specificantur. i. i certa specie constituntur. **Sed notandū est qd̄ hic nō est alietas realis sed solum rōnis. Nam eadem differentia est que genus diuidit et ip̄m in certa specie cōstituit. vnde ista diuisio non est penes res: sed penes diuersas eiusdem d̄tie conditiones. Alia enim conditio est diuidere: et alia specificare. verum est tr̄n qd̄ alr exponendo posset intelligi fieri diuisio etiāz per diuersas d̄rias: vtpote si per istas que dicuntur specificare genera diuisa intelligantur ille que complent rōnem generū: et per illas que genera diuidunt intelligantur ille que complent rationem sp̄erū. Et huic expositioni conueniunt exempla sequentia. Cum enī hō omnes differentie que sunt aiati inaiati: sensibilis et insensibilis. rōnalis et irrōnalis. mortalis et immortalis. sint d̄tie per se. ea quidem que est sensibilis et aiati est cōstitutiuā substantie. i. cēntie ip̄ius aialis qd̄ est genus: qz animal ē substantia aiata sensibilis: ea d̄tia qd̄ ē rōnalis et irrōnalis. mortalis et immortalis sūt d̄tie diuisiue aial. qz p̄ cas diuidim? genera i spēs. Et iste qd̄ d̄tie qd̄ sūt diuisiue generū sūt cōstitutiuē et completiuē sp̄erū. Nā aial diuidit rōnali et irrōnali mortali et immortalis d̄tia. s; ea d̄tia qd̄ ē rōnalis et mortalis et constitutiua hōis. qz hō d̄r rōnalis et mortalis. s; rōnalis et immortalis est constitutiua dei. sed ille d̄tie qd̄ sūt irrōnalis et mortalis sūt constitutiue irrōnabilitū aialū. s; d̄tie ē qd̄ complet rōnem generum sūt differentie diuisiue generum et constitutiue specierum. sic enim cum sup̄reme sube qd̄ est genus ḡnialissimum sit d̄tia diuisiua aiati et inaiati. sensibilis et insensibilis: d̄tie aiati et sensibilis congregate ad substantiā p̄ficiunt aial: quod non solum ē genus: s; et ē spēs. Unde p̄ qd̄ si vniuersalr sumamus omnes differentias: eodem s; rem differentie diuisiue sunt generum et constitutiue specierum: et sicut iam diximus dicta diuisio nō ē nisi per diuersas d̄tiores differentie. qz q̄ eedez differentie alio modo accepte sunt constitutiue: et alio modo accepte sunt diuisiue: qz diuisiue dicuntur respectu superiorum: et constitutiue dicunt respectu inferiorum. omnes ip̄e vocantur specificē. i. specierum completiue. et his d̄rys est maxime opus ad diuisiones generum et ad diffinitiones specierum: sed non opus est his d̄rys que sunt secundum accidens et sunt inseparabiles: et magis non est opus his que sunt separabiles. **E**st autem notandum qd̄ boetius h̄ in cōmento suo dixit. quicumq; deum supponimus alī: secūtdum eam opinionem facim? que solē stellasq; atq; bunc totum mundum aiatum esse confirmat: quos etiam ari. deozum nomine appellauit. verus autem deus in nullo genere est: neq; constituitur per aliquam d̄tiam: sed ē supra omne genus et omnem d̄tiam.**

Occurrunt autē alique questiones i ista lectione: primo vtrum differentie essentialē recipiant magis v̄l min? videtur enim qd̄ sic: qz rōnale ē differentia essentialis hominis et tamen vnus homo dicitur ratiōabilior alio. qd̄ differentie essentialē possunt dici cum magis et minus. **A**d istam questionem est dicendum: qd̄ differentia essentialis non potest dici cuius magis et minus. cuius ratio ad p̄sens potest esse: qz magis et minus dicitur excessū et defectū fūdarū supra p̄cipatio nē alicū? ab aliq. v̄n vbi ē magis aut minus: ibi statī sunt

Duo reali. s. participas et participatum. et os et ibi ee difformi tatem quandam habitudinis. Nam alr se bz participas ad participatu quando ipm participat cum magis: et aliter qui ipm participat cum minus. et etiam aliter se bz ad participationem. ista autem no possunt iueniri i. pposito. Si quis autem dicat hic ee duo. s. participas et participatus: ponens qd genus sit participas et dria participatum. quia tñ genus et dria non sunt duo diuersa fm rem: sed tñ fm rone: saluari ppreca n poterit h ee reali magis et minus: et qz vbiunqz inest reali magis et minus: ibi os reali esse duo diuersa. sed et alta conditio non saluatur in pposito: qz genus ad differentiam vel ad causaz dria semper se bz ex equo siue vniformiter: sicut pz intuenti: et idcirco est i. possibile qd dria eentialis recipiat magis et minus. Dicendum est qd ad ar. qd dria essentialis pot accipi duplr. vno quidem modo qd ad ipam suam essentialitates: et sic intelligim qd non dicitur cum magis et minus. nec sic dicitur vnus homo rationalior altero. alio autem modo sumi pot quantu ad accidentia quedam ipam concomitantia: et ratioe talium pot dici cu magis et minus. et sic vnus ho dicitur rationalior alio.

Secundo occurrit questio de rone quam ad h ad ducit pot. videf eni esse falsa. qz esse est actus et pfectio rei. actus autem est in patiente disposito vt dicitur in 2o de aia: sed patiens pot ee magis et minus dispositum: qd etiam pot suscipere intensiorem et remissionem. Ad istam questionem e dicendum qd eduplex ee. vs. esse in effectu et esse qd itatis vel essentie. pot autem non log tur hic de esse in effectu: sed de esse qd itatis et eentie: qd quidem pz. qz pmitit qd tales dria sut que coplent vniuf cuiusqz diffinitionem. p quod dat intelligere se log qd diffinitio significat ee. s. qd itatis et eentie. de illo ergo ee et non de alio loquitur pot. esse autem qd itatis et eentie totam rei eentiam et quiditatem comprehendit. vnde idem est siue ipm siue eentiam recipere magis et minus: qz idem sut esse autem rei ee pnum qd in re datur: et oia alia sunt post ipam: et quodammodo in ipa recepta. qz qd in re non damus aliquid an essentialis qd sit recepti eentie. et ante ee qd dria cum magis et minus damus aliquid quod est receptiuus ei. pz qd eentia rei non dicitur cum magis et minus. Et qz ee eentie et essentia sunt idem: patet qd optime dictum e qd ee eentie vni cuiqz est vnum et idem: neqz intensiorem suscipiens neqz remissionem. Dicendum est qd ad ar. qd dispositio bz latitudinem et idcirco ponit passiuum dif poni magis et minus: non autem ois eentia habet latitudinem: sed ista que habet latitudinem ipa non recipit magis et minus ppter dicta rone: sed subiectum ei. penes ipas dicitur cum magis et minus.

Tertio occurrit qstio vtrum sit bene dictu qd dria f3 accidens dicantur cu3 magis et minus. vide tur enim qd non: qz bicubitum et tricubitum sunt differentie fm accidens: et tñ nec magis recipiunt nec minus. Ad istam questionem est dicendum qd distinctio dria: eentia ab accidentalibus non dz ita sumi: vt intelligatur qd differentia quidem essentialis no recipiat magis et minus: sed accidentalis differentia omnis intendi et remitti pot sit: qz hoc inuenimus in multis manifeste esse falsum: cu oes dria accidentales: quaz ro i diuisibili consistit careat intensione et remissione. os itaqz accipere h ita esse dicitur qd dria eentiales sut sine magis et minus: per h ipm qd sunt eentiales. Nam per hoc qd sunt eentiales differentie constitunt essentiam rei. Essentia autem rei non pot illi rei cui est eentia cu3 magis et minus conuenire ppter assignata rone. differentie igit eentiales dicuntur ee sine magis et minus: qz per hoc ipm qd sunt eentiales. habent qd inre

di non possunt neq remitti. Set differentie accidentales dicuntur ex opposito intendi et remitti: qz per hoc ipm qd sunt accidentales: non habent qd careant intensiorem et remissione: sed si que hoc habent ex alia causa habet: que admodu bicubitum et tricubitu non habent ex eo qd sit accidentales dria qd non recipiant magis et minus: sed hnt ex eo qd ro ipoz consistit in diuisibili.

Quas etiam determinantes dicunt. Differentia est qua abudat spes a genere: homo. n. ab animalibus plures habet rationale et mortale: animal enim ipsum nihil horum e. Le. X.

Nota diuisione differentiarum nunc pot. accedit ad ponendum descriptiones ei. diuiditur autem ista pars in partes quinqz fm qd quinqz descriptiones differentie ponuntur. 1. ibi. diffiniunt aut. 2. ibi. de scribunt aut. 3. ibi. assignant aut. 4. ibi. interiorum autem. Circa primam descriptionem sic procedit. qz primo ponit et exponit eam 2o mouet dubitationem quadam. ibi. na vnde. 3o dubitationem soluit. ibi. sed queadmodum. Dicit ergo in prima parte qd philosophi sic determinant. i. describunt differentias specificas. differentia est qua abundat species a genere. Ubi notandum qd continetur dria et species est duplex. vna quidem secundum indeterminationem: et secundum hanc continentiam non abundat species a genere: sed genus abundat a specie quia quicquid ponit spes sub determinatione totum ponit genus sub indeterminatione et ad hoc amplius. Alia vero est continentia secundum determinationem comprehensionem diffinitionis aut rationis: et secundum hanc continentiam abundat species a genere sibi proximo vna dria: qz differentia specifica ponitur in diffinitione speciei: sed non in diffinitione generis. sicut patet de animalibus et homine. habet enim homo plus ab animalibus. qz animalis sui rone et rationale et mortale. animal enim qd secundum porphyrium est genus hominis remotum: ipm de sua ratione nihil horum est. quia animal non est nisi substantia animata sensibilis. ecce in rone animalis non ponit nec rationale nec mortale: qd tñ ponunt i rone hois.

Nam vñ habebit species differentias: nec. n. oppositas habet: naqz in eodem simul non bz oppositas. sed quemadmodu pbat pte qde bz omnes differentias sub se: actu vero nullas: ac sic nec ex his que no sut aliqd fit: nec i codẽ simul habebit opposita.

Deinde cum dicit. Nam vnde habebit. mouet dubitationem circa predicta. dictum est enim qd genus non habet differentias. nam cum differentie sint opposite: et opposita non sunt in eodem: videtur genus si habere istas differentias. est ergo circa hoc dubitatio. Nam si genus non habet differentias: quia non habet oppositas res: et ipse differentie sunt opposite: vnde habebunt ipse species differentias: videtur enim qd debeant eas habere a genere: qd est secundum logicum proxima materia earum. sed cum genus eas non habeat: videtur qd non possint eas a genere habere. Deinde cum dicit. s. quemadmodum. soluit istam dubitationem dicens qd sicut probat peripateticus gen. habet sub se omnes differentias suarum specierum potestate: sed nullam habet in actu. et sic neqz fit aliud quid ex his que non sunt: id est de non ente: nec sunt actu opposita circa idem: sed solum in potentia. Est autem notandum qd species fiunt et constituunt pceptionem suam

differentiarum. vnde si eas non accipiunt a genere se d a nibilo fieret ee aliqd de nibilo. Itc no qd act. e distincti uis et determinatiuus po. Unde si genus haberet actu drias suarum specierum tuc distictie gen. suas spes poneret: qd est falsum. nam in rone animalis no ponitur drieriate nec homo nec asinus nec aliqua speciez ei. et ideo nulla talium drium bz genus in actu.

Diffiniunt autem et hoc modo. Differentia e que de pluribus differentibus specie in eo qd quale sit predicatur: risibile enim et mortale d hoie predicatu in eo qd quale e homo dicitur. sed no in eo qd quid e. quid est homo interroga tis nobis pueniens e dicere aial: quale autẽ iq fiti: quoniam rationale et mortale puenienter assignabimus.

Deinde cum dicit. Diffiniunt. ponit aliam descriptionem dria. circa qua duo facit. pmo ponit et explanat eas. 2o vo reddit rone3 cuiusda dicit in ea. ibi. Reb. n. ex ma. Dicit qd diffiniunt et h modo phi dria. qd dria qd est de pluribus et differentibus spe in eo qd quale predicatur. qz rationale et mortale predicatur de homine in eo qd dicitur qualis est homo: et non in eo qd dicitur quid e homo. qz nobis interrogatis quid est homo: conueniens est nobis dicere aial: s. inquisitio quale est. conuenienter assignabimus. i. responde bim. qd est rationale et mortale. Est aut notandu qd ista de scriptio optime rificat de differentijs generalibus: sed no verificatur de differentijs qd constituunt speciem specialis simam qd sunt vere differentie speciales. Dis enim differentia essentialis conuertitur cum eo cuius eentiaz complet et determinat. vs. cum ipa spe. vnde si spes non sit de pluribus spebus predicabilis. nec dria qd cum ea conuertitur: et plet eius eentiam: erit predicabilis de pluribus. et ideo rationale qd coplet diffinitionem hois et couertit eũ eo pdicat de vna sola spe qd est homo. si aut spes sit pdicabil de multis speciebus. sicut spes subalterna. pdicatur tunc o multis spebus: et dria ctiaz qd coplet eentia ei. vnde fen. quod coplet diffinitionem aialis pdicat de multis spebus. de tali g dria itelligit dicta dscriptio. Diceret aut forte aliquis qd etia dicta dria specifica e predicabilis de pluribus spebus: qz ipa non ponit drieriatu gen. p se nec d. terminata spem: sicut rationale dicit id qd bz rationalitate. vnde ggd dicitur habens rationalitatem siue sit tale siue non. de illo rationale pot pdicari. Sed ista sunt puerilr dicta. nam si dria non ponit determinatum genus nec dertia tam spem: poterit tunc pdicari non solu de differentibus spe sed etia de differentibus genere. qd est falsum. qz etia diuidens determinate ponit id qd diuidit: nec e qd dria determinatum genus ponat. qz ipa est diuisiua generis: non obstante qd ipa non participat genus. oportet etiaz qd ponat determinata3 spem: qz alias non determinaret gen. qd diuidit ad vna certam spem. intelligitur g dicta dscriptio aut de drys coibus circumloquentibus vna3 dria specificam: aut de differentia specifica que constituit spem subalternam.

Rebus enim ex materia et forma constabit: vel ad similitudinem. pportioneqz materie et forme constitutione habentibus: quemadmodum statua ex materia e eris: forma autem figura: sic et ho comunis et specialis: ex materia qd e3 similiter pportionabiliter pstitit ex genere. ex forma autem differentia: totum autem hoc. s.

animal rationale mortale homo est: quemadmodum illic statua.

Deinde cum dicit. Rebus enim. reddit rone3 eius qd dixerat dria predicari in quale. d. qd in rebus constantibus ex materia et forma: vel habentibus constitutione et pportionem ad similitudinem materie et forme: ipa supple forma est qualitas: sed spes bz constitutionem ex genere et dria tanqz ex materia et forma. et sicut statua ex ere e vt ex materia et ex figura vt forma. sic etia homo comunis et specialis. i. qui est species similr quidem pportionaliter consistit ex genere vt materia: ex differentia autez vt forma. sed hoc totum. al. rationale et mortale. est totum compositu quod est homo: sicut illic totu copositu ex ere et ex figura est statua. qz ergo differentia est vt forma: et forma est qualitas: et qd itas predicatur in quale: iure omnis dria i quale predicatur.

Describit autem huiusmodi differentiam et hoc modo. Differentia est qd e aptu nam3 diuidere ea que sub code3 genere sunt: rationale enim et irrationale hoicm et equu: que sub eodẽ genere sunt diuidunt.

Deinde cum dicit. Describit autem. ponit tertiam descriptionem differentie. d. qd hanc differentiam que est differentia per se describunt phi dicendo qd differentia est que apta nata est diuidere ea que sunt sub eodem genere. Nam rationale et irrationale diuidunt abinuicem hominem et equum qui sunt sub eodem genere: qd est animal. Est autem notandum qd aliter diuidit genus per differentias essentialis suarum specierum: et alr per accidentia propria iparum: quia per essentialis differentias diuiditur primo et immediate: sed per accidentia propria diuiditur sicut per ea que in re presupponunt diuisionem factam. nam ri. et binibile presupponunt ordine nature hominem et equum. et per consequens presupponit ordine nature: et si non ordine temporis: factam diuisionem animalis in hominem et equum per rationale et irrationale.

Assignant etiam hoc modo. Differentia e qua differunt a se singula: namqz f3 genus non differunt. Sumus enim animalia nos et irrationabilia: sed additum rationale disiungit nos ab illis. rationales sumus et nos et dij: sed mortale appositu nobis disiungit non ab illis.

Deinde cum dicit. Assignant etiam ponit quartam descriptionem differentie. d. qd phi etiam assignant. i. describunt differentia dicetes: qd differentia est qd differunt a se singula sub genere contenta. non enim differunt species sed magis conueniunt secundum genus: quia irrationabilia et nos sumus aialia: sed rationale additus animalis separat id est differre facit nos ab ipis. sumus etiam rationales nos et dij secundum opinionem ponentem astra esse animata: et vocantem ea deos: sed mortale additum rationali separat. i. nos differre facit ab eis. Notandum est at qd cum dicitur. Differentia est qua differunt a se singula: non sic intelligitur: vt omnia que diuersa sunt ab aliquibus sunt diuersa aliqua differentia alia a se: sed species differunt ipsas differentijs que non sunt species. sed sunt aliquid specierum: differentie vero non differunt alijs differentijs: sed differunt seipsis. Verum est tamen qd magis proprie loquendo: vt accipitur ex decimo metaphisice: differes oẽ differit aliquo ab eo a quo differit: sed diuersu se ipso potest esse ab alio diuersum. vnde dria que se ipis

C Genus autem et species commune quidem habent de pluribus predicari: quemadmodum dictum est. Sumatur autem species ut species: non autem ut genus: si fuerit idem species et genus. Comune autem his est et priora his esse de quibus predicantur: et totum quoddam esse utrumque.

C Deinde cum dicitur. Genus autem et species comparat genus ad speciem: et primo quantum ad convenientiam. d. q. genus et species conveniunt in hoc quod est predicari de pluribus: et est hic sermo de specie in quantum species: ut dicitur. Item conveniunt quod sunt priora inferioribus de quibus predicantur. Item quodlibet ipsorum est totum quoddam suorum inferiorum.

C Differunt autem eo quod genus quidem species continet: species vero continet et non continet genera: in pluribus. n. est genus quod species. Genera quidem placere oportet: et informata differentiis specificis perficere species. unde et priora sunt naturaliter genera: et simul interimantur. sed quod simul non interimantur. et species quidem cuius sit est genus. genus vero cum sit: non omnino erit species. Et genera quidem uniuoce de speciebus predicantur: species vero de generibus minime. Amplius genera quidem abundant earum que sub ipsis specierum sunt continentia. species vero de generibus abundant propriis differentiis. Amplius nec species fiet unquam generalissimum: nec genus fiet unquam specialissimum.

C Secundo cum dicitur. Differunt autem. comparat ipsa penes differentiam. dicens quod differunt: quod genus continet speciem: et species non continet genus: quod genus de pluribus dicitur quod species: et os genus placere in intellectu. ante speciem. et cum informetur differentia specifica: perficitur. i. constituit speciem. unde et prius est genus quod species. nam in terempto genere interimuntur species: sed non e converso. Et si est species ut homo: os quod sit animal quod est genus: et non e converso. genera etiam de speciebus predicantur uniuoce. sed species non predicatur de genere. Item genus in continentia vilitatis abundat a specie. quod est vilius: sed in continentia diffinitionis species abundat a genere specificis dicitur. Item species nunquam fiet generalissimum: et genus nunquam fiet specialissimum.

C Generis autem et proprii eodem quidem est sequi species. Namque si homo est animal est: et si homo est risibile est. Et equaliter dicitur predicari genus de speciebus: et proprium de his quod participant illo: equaliter. n. et homo et bos aial est: et Licero et Lato sunt risibiles. Ceterum autem est his uniuoce predicari: genus de propriis speciebus: et proprium de his quod est proprium.

C Deinde cum dicitur. Generis autem et proprii. comparat genus ad proprium: et primo secundum convenientiam. d. q. genus et proprium conveniunt in sequendo speciem: quod si est species os quod sit genus. et quod sit proprium eius. Item conveniunt: quod sicut genus equaliter predicatur de suis inferioribus: sic etiam proprium equaliter predicatur de quibus predicatur. Item utrumque ipsorum predicatur uniuoce.

C Differunt autem genus et proprium. quoniam genus prius

est: posteriori vero proprium oportet. n. esse prius aial et hinc dividi differentiis et propriis: Et genus quidem de pluribus speciebus predicatur: proprium vero de vna sola specie cuius est proprium. et proprium quod pertinet de eo cuius est proprium predicatur: genus vero de nullo conversis predicatur: nam nec si aial est homo: nec si animal est risibile est: si vero risibile est homo est: et e converso. Amplius omni speciei igitur proprium cuius est proprium et soli et semper: genus vero omni quod dem species in eius fuerit genus: et semper: non autem soli. Amplius autem species quidem iterum pre non simul interimunt genera quorum sunt species propriae vero iterum interimunt ea quorum sunt propriae: et his iterum ipsa simul interimuntur.

C Secundo cum dicitur. Differunt autem. ponit ipsorum dicitur dicens quod differunt: quod sit genus prius est speciebus: sic etiam prius est proprium specierum: pro quod propria genus secundario dividitur. Item genus predicatur et de pluribus speciebus: sed proprium predicatur de vna sola specie. Item proprium predicatur conversim: sed genus non conversim cuius specie. Item proprium igitur soli speciei: sed genus non igitur soli. Item destructis speciebus simul destruantur propriae: sed tamen quantum ad actum intelligendi non interimuntur genera destructis speciebus.

C Generis vero et accidentis commune est de pluribus: quemadmodum dictum est: predicari: sine se parabilium sit accidens: siue inseparabilium. etenim moveri de pluribus: et nigrum de coruis et de omnibus ethiopicis et aliquibus inanimatis predicatur. Differunt autem genus ab accidente: quoniam genus a se ipsum est: accidentia vero speciebus posteriora sunt. nam et si inseparabile accidens sumatur: tamen prius est illud cui accidit quod accidens. et genera quidem quod participant equaliter participant: accidentia vero non equaliter. In tentionem vero et remissionem suscipit accidentium participatio: genera vero minime. Et accidentia quidem in individuis principaliter consistunt: genera vero et species naturaliter priora sunt individuis substantiis. Et genera quidem in eo quod quid sit predicantur de his quod sub ipsis sunt: accidentia vero in eo quod quale aliquid sit: vel quomodo se habet unumquodque. quibus est enim ethiops interrogatus: dicit niger: et quomodo Socrates se habet dicit quoniam sedet vel ambulat. Genus ergo quod ab alijs quatuor differat dictum est.

C Deinde cum dicitur. Generis vero et accidentis: comparat genus ad accidens. et primo quo ad convenientiam. d. q. genus et accidens conveniunt in eo quod est predicari de pluribus. **C** Deinde cuius dicitur. Differunt. ponit ipsorum dicitur dicens quod differunt: quod genus est prius specie: sed accidentia sunt posteriora specie. Item ea quod participant genera: participant ipsa equaliter: sed accidentia non participantur equaliter: imo recipiunt magis et minus. Item accidentia sunt principaliter in individuis

sed genera et species sunt priora individuis. Item genera predicantur in quibus: sed accidentia predicantur in quibus: ut quod se habet. sic ergo dicitur quomodo genus differat ab alijs.

C Contingit autem etiam unumquodque aliorum differre ab alijs quatuor: ut cum quinqz quidem sunt: unumquodque autem ab alijs differat: quater quinqz viginti fiat omnes differentie. sed semper posterioribus enumeratis: et secundis quidem vna differentia superatis: propterea quod iam supra est: tertius vero duabus: quartis vero tribus: quintis vero quatuor: decem sunt omnes: quatuor tres due vna. Genus etenim differt a differentia et a specie et proprio et accidente. quatuor ergo sunt omnes differentie. Differentia quo differt a genere dicitur est: quoniam quo differt genus ab ea dicebatur. relinquitur ergo quo differat differentia a specie et proprio et accidente dicere: et sunt tres. Reliquis species quo quidem differt a differentia dicitur est: quoniam quo differt a specie differentia dicebatur. Quo autem differt species a genere dicitur est: quoniam quo differt genus a specie dicebatur. Reliquis est igitur ut quo differat species a proprio et accidente dicitur: et sunt due. Quo autem differt proprium ab accidente relinquitur: Nam quo a genere et specie differat proprium dicitur est in illorum ad ipsum differentijs. Quatuor igitur superioribus differentiis ad alia: tribus vero differentie: duabus species: vna autem proprii ad accens: decem erunt omnes: quare quatuor quod erat generis ad reliquas superioribus demonstravimus.

C Deinde cum dicitur. Contingit autem: colligit numerum comparisonum que hic ponuntur. d. q. contingit unumquodque quod predicabilium comparari ad alia quatuor. Item quod secundum hoc videtur fieri quinque vicibus quatuor comparationes: et per omnes videntur fieri viginti: sed tamen cum primum comparatur ad quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: eorum quod iam erat comparatum ad primum: quoniam primum comparatur ad ipsa: et per se ad duo sequentia et 4 ad 5 quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres due: vna: que sunt decem.

C Ceterum igitur est differentie et species equaliter participari. Doie. n. equaliter participat particulares boies: et rationalia dicitur. Ceterum vero est semper adesse his quod eorum participat: semper. n. Socr. rationalis est: et semper Socr. homo est. Proprium autem est differentie quod in eo quod quale sit predicari: species vero in eo quod quod est. nam si homo velut qualitas accipiat non erit tamen simpliciter qualitas: sed secundum id quod generis advenientes differentie ea constituerunt. Amplius differentia quod sepe in pluribus speciebus considerat quemadmodum quod drupes in pluribus aialibus species differentibus: species vero in solibus quod sub vna specie sunt individuis. Amplius differentia quod prima est ab ea specie quod est secundum ipsa: si. n. ablatum rationale iterum habentem: homo vero iterum proprium non aufert rationale: cum sit deus. Amplius dicitur quod

deponit cum alia differentia. rationale. n. et mortale propositum est in suba hoies. species vero species non comparat ut gignat alteram species: quod dicitur. n. eadem quod cuicunque asino permiscet ad multi generationes. eadem autem simpliciter asino nunquam conveniens est proficere multum.

C Deinde cum dicitur. Ceterum igitur dicitur. comparat dicitur ad alia 3 et primo ad speciem. 2 ad proprium. ibi. dicitur et primo ad accens. ibi. Differentie vero et accens. Comparat autem primo dicitur ad speciem penes convenientias dicens quod conveniunt in hoc quod equaliter a suis inferioribus participat. Item conveniunt in hoc quod semper ad sunt et conveniunt inferioribus suis. Deinde cum dicitur proprium autem. ponit ipsorum dicitur dicens quod proprium est dicitur predicari in quibus: species predicari in quibus: quod species non qualificat genus rationale sui: sed ratione dicitur advenientes generis. Item dicitur sepe iunctis in multis speciebus: sed species non invenitur nisi in solis suis individuis. Item dicitur est pro specie et remanet in intellectu etiam sublata specie. Item due dicitur constituit vna species: sed due species non constituit vna speciem. quod si quedam equalia individua cuicunque individuo asino iungat ad multi generationes: species tamen equi species asini non coniungit ad generationem multi: quod mulus non habet se duas naturas: sed naturam vnam species tamen.

C Differentia vero et proprium eodem quod habent equaliter participari ab his quod eorum participat. equaliter. n. et rationalia rationalia sunt: et risibilia sunt risibilia. et semper et omni adesse eodem utriusque est. si. n. curteus quod bipes est in suba pit: sed ad id ad quod natum est semper dicitur: nam et risibile ad id quod natum est semper dicitur: sed non in eo quod semper rideat. Proprium autem differentie est quod hec quod de pluribus speciebus dicitur sepe: ut rationale de hoie et de deo: proprium vero de vna sola specie cuius est proprium. et differentia illis est omnis quorum est differentia: sed non e converso: propria vero e conversis predicantur de his quorum sunt propriae.

C Deinde cum dicitur. Dicitur et primo penes convenientias. d. q. ab eo participat ab eis a quibus participat: Item ambo ad sunt semper et vtriusque conveniunt. Deinde cum dicitur. proprium autem. ponit ipsorum dicitur dicens quod differentia predicatur de pluribus speciebus: sed proprium de vna sola specie. Item dicitur non e converso cum specie: sed proprium e converso cum specie.

C Differentie autem et accens eodem quod est de pluribus dicitur. eodem vero ad ea quod sunt inseparabilia accensia semper et omni adesse: bipes. n. semper adesse omni cornis: et nigrum similiter. Differunt autem quod differentia quod est continet et non continet: continet. n. rationalitas hoies accensia vero quodammodo continet: eo quod in pluribus sunt. quodammodo continet: eo quod non vni ad accens susceperibilia sunt subiecta: sed plurimorum. Et differentia quod est inmensibilis et irremissibilis est accensia vero minus et magis recipiunt. et immitte sunt quod eorum differentie: mixta vero eorum differentia. huiusmodi quod communioes et proprietates dicitur et ceterorum sunt. Species vero quo quod differat a genere et dicitur dicitur est in eo quod dicebamur quo genus differat a ceteris: et quo differentia differt a ceteris.

C Deinde cum dicitur. Dicitur autem et accens. Ceterum dicitur ad accens

substantiis materialibus non determinet metaphisicus...

Quarto dicitur vtrum logicus consideret de decem...

Quinto dicitur quod sit subz in li. predicamento...

amentis in B libro solū pp ipoz entitate...

Incipit liber predicamentorum Aristotelis.

Uniuoca dicitur quozū solum...

corum quo sunt animalia propriam assignabit...

Unc accedam ad expositionem libri...

aū possum attendere vnu qdē ditionē...

stricte sumatur equiuocū fm qz distinguit...

Aniuoca dicuntur quozū nomē cōe ē...

Deinde cū dicit. Uniuoca dicuntur...

Denominatiua vero dicuntur quocunqz...

Deinde cū dicit. Denominatiua vero ostēdit...

Loz q dicit alia qdē fz cōplexioez...

clit: sūt hō currit: hō vicit: ea vero q sine...

Deinde cū dicit. Loz que dicuntur...

Est autē notandū q significatū vocis...

Quo que sūt alia d subiecto quodam...

Deinde cū dicit. Lozum vero q sunt...

Individuum signatum. Nam individuum signatum non solum dicitur determinationem ad unum suppositum...

Tertio querat vtrum secunda suba significet qualitate. videtur enim quod non. quia si significaret qualitate...

Unde autem substantia etiam nihil illis esse contrarium. primum enim substantie nihil erit contrarium...

Oratio tribus coitibus suba ponit Aristoteles. dicitur quod substantia ponit Aristoteles...

Unde autem substantia non suscipere magis et minus. dico autem hoc non quod suba non sit magis et minus...

Deinde cum dicitur. Unde autem substantia ponit quidem coitibus suba dicens quod videtur suba non suscipere magis...

Maxime vero substantie proprium esse videtur quod cum unum et idem numero sit contrarium...

Deinde cum dicitur. Maxime vero substantie ponit tertiam substantiarum communitatem. circa quam ita procedit...

alio color per album ponitur. et alius color ponitur per nigrum. similiter nec eadem numero actio erit prava...

In nullis autem alijs aliquid tale videtur. nisi quod foris in se dicitur oratione et visus eiusmodi...

Deinde cum dicitur. In nullis autem movet instantiam sed dicta restant quod in alijs nullis a substantia...

Sed et si quis hoc suscipiat tamen differt. nam ea que in substantijs sunt ipsa mutata susceptibilia...

Deinde cum dicitur. Sed et si quis soluit predictam instantiam duplicem et solutio ibi. Sicut autem B. dicitur...

Oratio sit susceptiva veritatis et falsitatis. Et enim non est veritas et falsitas sicut in signo...

Siquis autem etiam recipiat placitum et orationem dicitur susceptibilia esse contrarium...

Deinde cum dicitur. Siquis ponit secundam solutionem removendo falsum quod fuerat dictum in alia solutione...

Propter quod veritas in suba possit esse veritas. videtur enim quod si contrarium effectum sunt contrarie cause...

susceptiuo fieri: et idcirco ex parte iporum non est contra...

Secundo queritur si suba possit magis et minus suscipere: et...

probatum est esse falsum. Et aristoteli et alii non negant...

Tertio queratur: utrum conueniat omni et soli subesse...

Quinto queratur: utrum subesse sit in se subiectum...

nis secundum se ideo. Amplius autem alia constant. Dicitur in...

Est autem discreta quantitas ut numerus et oratio...

Partium etiam numeri nullus est communis terminus...

Deinde cum dicitur: Partium etiam numeri nullus est communis terminus...

sunt semper disiuncte et separate. semper: quia. v. n. nunquam sunt...

Similiter autem et oratio discretorum est mensuratur...

Secundo cum dicitur: Similiter autem et oratio discretorum...

Ad plenioris autem intelligentiam predictorum moueamus...

originatur a puncto: p q simplr ordine nature ipe nume...

Secundo queritur q sit forma numeri. videtur. n. q vltima vnitas. qz id in quo consistit p...

Tertio queritur vtrum sit conuenienter dictum q...

tur enim q non: qz non solum oratio cum voce. plata: sed...

Linea vero continuoz est: pot eniz sumere comunem terminu ad que particule eius copulantur...

Deinde cum dicitur. Est autem talium profectus de alyis duobus...

id autem a quo proximo originatur corpus quantitatis est superficies...

Est autem talium tempus et locus: prius. n. tempus et ad preteritum...

Deinde cum dicitur. Est autem talium profectus de alyis duobus...

Ad maiorem autem intelligentiam predictorum...

diuersam. Ad cuius euidentiam est considerandum q linea...

Secundo queramus vtrum linea superficies et corpus ponant species specialissimas...

species specialissimas q̄ritatis. Et propterea si per aligd...

Tertio dubitatur de loco. qz non videtur qz debeat...

Amplius autem alie quidem constāt ex par...

vbi iacet: z que ad seiuicem cōpulētur: sed z...

Declaratis membris prime diuisionis d̄...

In numero aut̄ non poterit quisq̄ perspice...

liter: eo qz pri⁹ numerat̄ vnus q̄ duo: z duo...

Deinde cum dicit. In numero autem. ostēdit que s̄nt...

Proprie aut̄ q̄ritates he sole sunt quas di...

Deinde cu3 dicit. Proprie autem. determinat de quā...

he sole q̄ supradicte sūt. s̄ alia d̄nr q̄ta s̄z acc̄s. qz q̄ d̄nr...

Hic aut̄ occurrunt duo dubia. z ē p̄mo dubitari an po...

Secundo aut̄ dubitari p̄t. qz nō v̄t qz mot⁹ sit q̄ti...

Amplius quātitati nihil est cōtrarium. In...

considerandum qd nome habitat e sumptu ab habendo. habere aut multipli accipit. vno qde modo coiter: fz qz dicit aliq hie qualitate aut quantitate...

Tertio querat veru sit bene dictum qd habitus sunt dispoones. videri enim qd no. qz illa que sunt op...

Quarto queramus vtr nalis potentia z nalis impotentia sint spes qualitates. videt enim qd no. quia relatina non sunt spes qualitates...

in substantia creata p quod agit est qlitas ipsius. ps igit potetia no e qualitas rone relationis: fz rone nature...

Quinto dubita. qz videtur qd sanatiuum z egrotatiuum dicant scdm primam spem qualitates. qz sanatiuum dicitur secundum sanitatem...

Tertia vero species qlitatis e passibiles qlitates z passiones. sut aut huiusmodi vt dulcedo z amaritudo...

ostendit determinat Arist. de prima z scda spe qlitatis: determinat dicitur dicitur hie...

Et qm be qlitates sunt manifestum e. Quecuqz. n. ista susceperit qlia dicuntur ea: vt mel qm dulcedine suscipit dulce dicitur...

in prima parte qd ex dicendis est manifestu pdicta ee qlitates. qz id penes qd subm dicit qlie est qlitas: fz qz suscipi...

Passibiles vero qualitates dicunt no qd hec que illas suscepint qualitates aliquid patiantur: neqz enim mel qd aliquid passum sit idcirco...

Deinde cu dicit. Passibiles vero. declarat vnde dicunt pdicta passibiles qlitates. dices qd no dnr iste qualitates passibiles...

Albedo aut z nigredo z alij colores no simili liter his q dicta sunt passibiles qlitates dnr: fz hoc qd be ipse qualitates ab aliqbus passioibz...

Deinde cu dicit. Albedo aut. ostendit qd queda pdicta rum qualitatū se hnt mo differenti ab alijs: dices qd albedo z nigredo...

multe imutationes colorz manifestu e. qz aliquis erube scens ppter passionē verecūdie factus ē rubescens: z timēs aliquis pppassione timoris factus ē pallidus...

Quecuqz ergo talium casuum ab aliqb passionibz difficile mobilibz z permanētibz principiu sumpserint: passibiles qlitates dnr. siue enim vel fm naturale subam palloz aut nigredo...

Deinde cum dicit. Quecuqz ergo. declarat q dictarū qualitatū dicatur qualitates passibiles z que passiones. Et pmo b facit de qualitatibz corporalibz...

Simili aut bis z fm aiā passionē passibiles qualitates dicunt. Quecuqz enim mox inascendo ab aliquibus passionibus sūt qualitates dicunt: vt dementia vel ira vel alia huiusmodi...

Postpredicamenta

tio vero cecitas est. habere visum non est visus nec cecum esse cecitas: privatio vero quod est cecitas: cecus vero esse privari et non privatio est. Nam si idem esset cecitas et cecus esset utriusque de eodem predicaretur: nunc vero minime: sed cecus dicitur habere cecitas vero nullo modo dicitur. Opposita vero etiam hec videtur esse id est privari et habitus habere tamquam privatio et habitus. Modus enim oppositiois id est: nam sicut cecitas visui opposita est: sic cecus esse ad visum habere oppositum est.

Deinde cum dicitur: privari vero ostendit quod in istis differunt concreta ab abstractis: dicens quod privari et habere habitum non sunt ipsa privatio et habitus: sicut nec album est albedo. dicimus enim quod privatio est ut cecitas: sed cecus esse non est cecitas: et dicitur quod habitus est ut visus: sed habere visum non est visus: quibus autem ista non sunt idem: simili modo opponuntur: quia oia opponuntur privationi.

Non est autem neque id quod sub affirmatione et negatione iacet affirmatio et negatio. affirmatio namque est oratio affirmativa et negatio oratio negativa. horum vero que sub affirmatione et negatione sunt nulla est oratio. Concedatur autem et hec esse opposita alterutris tamquam affirmatio et negatio: nam in his modus oppositiois est idem. Sicut enim affirmatio versus negationem opposita est: ut quod sedet et quod non sedet: sic et res que sunt utroque positae sunt: ut sedere et non sedere.

Deinde cum dicitur: Non est autem determinat de contradictione: dicens quod id quod iacet sub affirmatione et negatione sic significatur sub signo: non est affirmatio et negatio: quia tam affirmatio quam negatio est oratio: sed esse aut non esse rei non est oratio. opponuntur tamen hec oia simili modo: quia oia opponuntur dictioni.

Quoniam autem privatio et habitus non sic opponuntur ut ad aliquid manifestum est: neque enim dicitur visus hoc ipsum quod est oppositum: visus enim non est cecitas visus: nec alio villo modo ad ipsum dicitur. similiter autem neque cecitas dicitur visiois cecitas: sed privatio quidem visionis cecitas dicitur: cecitas vero visionis non dicitur. Amplius ad aliquid oia reciproca dicitur. quare et cecitas si esset eorum que ad aliquid sunt: utriusque et converteretur ad illud ad quod dicitur: sed non converteretur: neque enim visus dicitur cecitatis visus. Le. XXX.

Quoniam determinavit Aristoteles de similibus speciebus oppositiois. In parte ista ostendit eorum diversitates. Quia vero iam supra ostendit diversitates relativorum et contrariorum: ideo circa ipsorum comparationem et terminis: ponit autem comparationem aliorum. et circa hoc duo facit: quia primo comparat privationem oppositam ad relativam. et secundo ad comparat contradi-
 ctoria. ibi. Quancumque vero tamquam. Prima pars adhuc dividitur in duas partes: quia primo comparat privationem oppositam ad relativam. et secundo vero ipsa comparat ad tria ibi. Quia autem neque ut contraria. dicitur in prima parte quod manifestum est ex dictis: quod privationem oppositam non opponuntur sicut ad aliquid: sive sit relativum: quia in relativum oppositum ita est: quod unum ipsum est ipse

quod est. id est ipsum dicitur alterius: sicut duplicem per se ipsum dicitur dimidium duplicem. sed hoc non contingit in privationibus: quia non dicitur visus cecitatis visus esse: nec cecitas dicitur visus cecitatis: sed dicitur visus privatio. Item in relativum est reciprocatio: quia sicut dicitur duplicem dimidium duplicem: ita eodem dicitur dimidium duplicem dimidium: sed non ita est in privationibus: quia quibus dicitur cecitas visus privatio: non tamen dicitur tur ut dicitur visus cecitatis visus vel habitus.

Quoniam autem neque ut contraria opponuntur ea que sunt privationem et habitum dicuntur ex his manifestum est: quorum enim contrariorum nihil est medium: necesse est in quibus nata sunt fieri aut de quibus predicantur alterum ipsum: necesse semper. horum enim nihil erit medium quorum alterum necessarium erat esse susceptibile: ut languorem et sanitatem: et abundantem et perfectum. Quorum vero aliquid est medium nunquam necessitas est omni susceptibile necesse alterum. neque enim necesse est omni susceptibile candidum vel nigrum esse: neque frigidum neque calidum: horum enim medium aliquid nihil prohibet esse. horum autem erat aliquid medium quorum non erat necessarium alterum inesse susceptibile: propter illa subiecta quibus naturaliter unum inest: ut igni calidum esse: et nigrum candidum. In his autem determinare necessarium est alterum inesse: et non alterutrum contingit. non enim possibile est ignem frigidum esse: neque nivem nigrum. quare oia quidem susceptibile non est necessarium alterum eorum inesse: sed solis quibus naturaliter unum inest: et in his determinare unum non alterutrum contingit. In privatione vero et habitu nihil horum quod dicta sunt verum est: neque enim semper susceptibile necessarium est alterum inesse eorum. quod enim non duobus naturis habet ad videndum neque cecum neque visum habet dicitur. Ideoque non erit hec talium contrariorum quorum nihil est medium: sed neque quorum est medium necessarium. non est omni susceptibile alterum istorum inesse. quoniam enim iam natum fuerit ad habendum visiois: aut cecum: at habet visiois dicitur: et horum non determinare alterum sed alterutrum contingit. In contrariis autem quibus medium est nunquam necessarium fuit omni susceptibile alterum inesse: sed quibusdam: et his determinare unum. unde palam est quod sunt neutrum modum tamquam contraria opposita sunt hec que sunt privationes et habitus opponuntur.

Deinde cum dicitur: Quoniam autem neque ut contraria. Comparat privationem ad contraria et dividitur ista pars in duas partes: duas dicitur quas ponit. et pars est ibi. Amplius quidem. dicitur in prima parte quod neque ut contraria opponuntur privationem et habitus: quia contrariorum immediatorum necesse est semper alterum inesse in subiectis in quibus nata sunt fieri: et de quibus predicantur: sed non sic est de privatione et habitu: quia ante tempus determinatum non est necessarium inesse subiecto nec habitus neque privationem: sicut catulus ante nomen dicitur non habet dentes neque est edentulus. Mediatorum vero contrariorum nunquam

Postpredicamenta

est necesse alterum ipsum inesse susceptivo: sicut nunquam est necesse fortem aut esse album aut esse nigrum: quia potest esse aut pallidus aut rubeus: unde non est necesse inesse susceptivo alterum contrariorum mediatorum: nisi alterum sibi inesse a natura. sicut calidum inesse igni de natura sua: et sibi semper inesse. ita quod impossibile est ipsum esse frigidum. Neutrum autem istorum est verum de privatione oppositis: quia sic dicitur est: ante tempus determinatum nec privationem nec habitum necesse est inesse susceptivo: cuius oppositum contingit in contrariis immediatis. post tempus vero determinatum a natura necesse est susceptivo inesse vel habitum vel privationem: cuius oppositum dicitur est contingere in contrariis immediatis: unde manifestum est quod sunt neutrum genus contrariorum: opponuntur privationi sicut tria.

Posset autem dubitare aliquis an sit bene dicitur quod non est possibile ignem esse frigidum eodem quod calidum inesse sibi a natura. unde non: quia frigidum inesse aque a natura: et tamen hoc non obstat ipsa aqua potest calefieri. propter rationem ipsam ignis potest frigidari: non obstante quod est calidus a natura. Ad istam questionem dicit commentator quod sicut ignis non potest frigidari: ita et nec aqua potest calefieri: sed quod videatur calida est ut dicitur per admissionem corruptionum calidorum et neorum. et hoc ponit ipse in 2° de anima. Alii vero dicunt quod aqua potest calefieri et ignis potest frigidari. non autem ipsum est: quia ignis et aqua se mutuo corrumpunt. corruptiones autem subeunt alteratio et remissio qualitatum. unde quod admodum ignis corrumpit aquam plus remittit et corrumpit frigiditatem eius: imprimendo sibi caliditatem: sic etiam ut dicitur est necesse quod aqua corrumpit ignem plus remittit et corrumpit caliditatem eius: imprimendo sibi frigiditatem eius. et aqua potest calefieri et ignis potest frigidari. sed ratio istorum bene concludit quod ignis bene possit remitti i calorem: non tamen concludit quod possit ex toto perdere calorem manens ignis. sufficit enim ad salvandum alterationem precedentem corruptionem sube: quod aqua corrumpit ignem paulatim primo debilitat calorem eius: ita tamen quod in ista in quo fit excellens distractio caloris corrumpit ignem. non autem quare non potest ignis stare ex toto sine caliditate sicut aqua potest stare ex toto sine frigiditate: quia ignis est maxime actiuus. et ideo pati non potest totalem ablationem caloris quod est sua qualitas activa: sed aqua quod multum est passiva potest pati totalem ablationem frigiditatis: que est qualitas activa sua. et per hoc per responsio ad argumentum.

Amplius in contrariis quidem existente susceptibili pole est in alterutrum fieri mutationem nisi alterum alteri naturaliter inest: ut igni calidum esse. namque possibile est quod sanum est languere: et candidum nigrum fieri: et ex studio prauus: et ex pravo studio pole est fieri. prauus enim ad meliores exercitationes deductus et ad doctrinam et ad modicum aliquid proficiet ut melior sit. Si vero semper vel modicum clementum sumptur: palam est quod aut perfecte mutabitur: aut saltem multum clementum sumet. Si enim bene mobilior ad virtutem fiat: vel quodcumque clementum supererit a principio: ex hoc etiam verisimile est amplius eius sumere clementum: et hoc dum semper sit perfecte in contrarium habitum restituet: nisi forte tempore suspensus sit. Verum in privatione et habitu imple est mutationem in alterum fieri: sed ex

habitu in privationem fit mutatio: a privatione vero in habitum imple est. neque enim cecus factus rursus videt: neque cum esset calvus rursus compe est factus: nec cum esset sine dentibus dentes iterum orti sunt.

Deinde cum dicitur: Amplius in contrariis quidem ponit secundas definitionum differentiam predictarum oppositiois: dicens quod in contrariis nisi alterum inest determinate a natura existente susceptivo ipsum: potest fieri mutatio in quodlibet eorum: sicut ex albo potest mutari in nigrum et converso. et ex pravo in studiosum. quia si ille qui est prauus ducatur ad doctrinam et ad meliores exercitationes proficiet et si non multum: tamen saltem modicum quidem in principio ut sit melior. et sic paulatim sumendo incrementum bonitatis restituetur perfecte in habitum oppositum pravitati: nisi tpe suspensus datur: utpote si moriatur antequam veniat ad finem. hoc autem non contingit in privatione oppositis: quia quibus possit fieri mutatio ab habitu in privationem: non tamen potest fieri mutatio a privatione in habitum: quia naturaliter nunquam aliquid esse videtur.

hic autem dubitaret forte aliquis: quia ignorantia est privatio scie: et tamen videmus homines ignorantes mutari et fieri scientes. sed falsum est quod non possit fieri mutatio a privatione in habitum. Ad quod dicendum est quod duplex est habitus: et per hoc duplex privatio. est enim quidam habitus consequens naturam rei: sicut visus sequitur naturam animalis videns: et talis habitus vocatur habitus naturalis. et a privatione tali habitui opposita intelligitur quod non potest fieri mutatio in habitum. Est et alius habitus qui non sequitur naturam rei: sed datur sibi vel per actionem agentis vel per acquisitionem ex suam actionem puenientem: sicut contingit de scia. et talis habitus vocatur aut infusus aut acquisitus. et a privatione tali habitui opposita bene potest fieri mutatio in habitum.

Quocumque vero tamquam affirmatio et negatio opposita sunt: palam est quod nullo predictorum modorum opposita sunt. In solis enim istis necessarium est semper aliud quidem eorum verum: aliud aut falsum esse. neque enim contrariis necessarium est semper alterum verum esse: alterum vero falsum: neque in his que sunt ad aliud: neque in habitu et privatione: ut sanitas et languor contraria sunt: et neutrum neque verum: neque falsum est. Similiter autem et duplici et dimidium tamquam relativum opposita sunt: et non est eorum alterum nec verum: neque falsum: sed neque ea que sunt in privationem et habitum dicuntur: sicut visio et cecitas. Dico autem eorum quod sunt in complexione nullam dicuntur nihil neque verum: neque falsum est. Porro autem oia que dicta sunt sine complexione dicuntur. Sed maxime videbitur hoc tale contingere in his que sunt in complexione contraria dicuntur. Sanum namque esse socratem ad languere socratem contrarium est: sed neque in his alterum semper verum: alterum autem falsum esse contingit. cum enim socrates sit erit illud quidem verum: illud vero falsum: cum vero non sit: abo falsa sunt: neque enim languere neque sanum esse verum est: cum non sit ipse socrates oino. in privatione vero et habitu cum non sit: neutrum verum est.

et sic circūcūctio. i. circūcūctio locati a loco ē mātr ipz vbi qd significat pprie eē in loco. vñ non valet dicere qd circūcūctio non est eē in loco. imo eē pprie in loco non est aliud qd circūcūctio a loco. Sed notandus est qd vna numero est circūcūctio qua locus circūcūctur: et qua locatū circūcūctur. sed vt se tenet cum loco ē causa sui sū pro vt se tenet cum locato: qd cā quare locatum circūcūctur: est qd locus circūcūctur. vnde et pro tanto dicit qd vbi est circūcūctio locati pcedens a circūcūctio loci. sicut etiam dicit qd calefieri est calefactio calefactibilis pcedens a calefactione calefactientis.

Locus autem in eo qd capit est et circūcūctur. est igitur in loco quicquid a loco circūcūctur et complectitur. non est autem in eodem loco et vbi. Locus enim est in eo quod capit et circūcūctur: vbi vero in eo quod circūcūctur et complectitur. Videtur autem vbi non omnino adesse. anima enim nusquam est: nullum etenim locum occupat neque implet. animatum autem aliquod capere potest: nunquam autem contingere palam est: occupatum quidem locum aliquod aliud capere et complecti posse occupante permanente. granum etenim modico adueniens retineri non posset aere quo implebatur quiescente. Aere autem expulso granum utique recipit. nequaquam igitur duo in eodem loco esse possunt: nec idem et vnum in diuersis. quobrem nec anima quidem localis erit: cum ipsa locum nullatenus occupet. Similiter autem et quaecumque alia a corporis ratione distant et loci circūcūctio carerent.

Secundo cum dicitur. Locus autem est declaratus positam definitionem: et primo ipsam manifestat quantum ad hoc quod dicitur vbi est circūcūctio locati procedens a circūcūctio loci: dicens quod locus est in corpore quod capit et circūcūctur aliud corpus: quod locus est superficies corporis continentis: et superficies corporis continentis est in corpore continente. Quod si locus est superficies capiens: tunc oportet id proprie esse in loco quod capitur et circūcūctur. In isto autem quod capitur est vbi: quod vbi est esse in loco. Esse autem in loco non conuenit nisi ipsi locato. ex hoc autem debet sic concludi propositum. locatum esse proprie in loco circūcūctur a loco: sed locatum si circūcūctur nisi quod locus circūcūctur: quod vbi seu esse proprie in loco est circūcūctio locati procedens a circūcūctio loci. **S**ecundo cum dicitur. Videtur autem non omnino declaratum illam particulam qua dicitur quod vbi est circūcūctio corporis: dicens quod vbi proprie non adest omnibus: quod non adest spūalibus: sicut non adest anime. Cuius rationem assignat: quod quod circūcūctur a loco implet locum et occupat ipsum: sed anima non occupat locum: quod non est proprie in loco: quod autem anima non occupat locum ita probatur: impossibile est aliquo occupante locum in loco existente aliud locatum occupare locum eundem nisi illud occupans recederet. sicut grana non possunt ingredi modicum plenum aere nisi recedat aer. sed videmus quod anima non recedente de corpore alato: ipsum corpus alatum capit nutrimentum quod repletur: quod anima nec locum occupat nec loco circūcūctur: relinquunt quod tantum corporalia circūcūctur loco: et propter hoc bene dicitur est: quod vbi est circūcūctio. i. circūcūctio corporis. ex hoc autem concludit auctor: quod non possunt esse duo corpora in eodem loco: eo quod vnum corpus occupat locum

in quo est. et eodem modo vnum corpus non potest esse in pluribus locis. nam cum locus circūcūctur vnum corpus: coaptat se totum simul: et ideo simul non potest capere aliud. Corpus etiam cum est in vno loco coaptat totum illi loco: et claudit infra metas eius. et ideo non potest in loco alio existere. **M**ouet autem fortasse quis questionem: idem esse in diuersis et in pluribus concludens. etenim vox in auribus diuersorum est. Vox autem et si aer non est esse non poterit: quare et aer in auribus diuersorum erit: quare et corpus in diuersis locis est. vox enim omnino vna et eadem numero in diuersis quod aeris partibus esse non potest.

Deinde cum dicitur. Mouet autem. ponit obiectionem contra hoc quod dixit non posse simul idem corpus esse in diuersis locis: et circa hoc duo facit: quod primo ponit obiectionem et soluit. et instat contra solutionem illam ibi. Quod et vox quidem. Circa primam partem sic procedit: quod primo ponit obiectionem: dicens quod vna vox auditur ab auribus multorum: sed vox non defertur ad aures nisi per aerem subiectum. et vna vox numero non potest esse in diuersis numero partibus aeris: sed est tamen in vna. quod si vna vox numero sit in auribus diuersorum: vna pars aeris numero erit in auribus diuersis: et quia pars aeris est corpus: erit ergo vnum corpus in diuersis locis. **C**oncedentibus itaque nobis vnam et eandem omnino vocem numero in auribus diuersorum sentiri: utique et confiteri oportet omnino vnam aeris particulam ad aures diuersorum peruenire. Similiter autem vnum et idem in pluribus totum implet esse esse. quobrem et concedere cogimur vel diuersum quidem in auribus sentiri: vel vnum et idem numero in pluribus locis relinquere. Eligunt autem sensus diuersorum quod esse imaginabiliter se generatiuum et simile.

Secundo cum dicitur. Concedentibus. soluit hanc dubitationem dicens quod si concedamus eandem vocem numero fieri in auribus diuersis: cum subiectum vocis sit aer: oportet eandem numero partem aeris fieri in diuersis auribus. vnde oportet eligere vnum de duobus: vtpote aut quod si eadem vox sit in diuersis auribus: aut quod idem corpus sit in diuersis locis. sed hoc est impossibile. oportet ergo eligere primum et dicere quod non idem sonus est qui sentitur in omnibus partibus aeris: sed sunt diuersi sese generantes imaginabiliter et similes.

Sed hoc non videtur bene dicitur: quod quod est generatiuum soni est sonus: sed sonus non est sonus imo est effectus sonantis. quod sonus non generat sonum. **A**d huiusmodi quod eundem est sciendum quod accidentia materia extenduntur ad extensionem subiecti: sicut extenditur albedo ad extensionem superficie. sonus autem est accidens materia: vnde oportet quod extendatur secundum extensionem aeris quod est subiectum eius. In forma autem coextensa subiecto: vnde alia pars eius sit in vna parte superficie: et alia pars est in parte alia. similiter itaque erit in voce: quod si erit alia pars eius in parte aeris prima clamantis: et alia in alia parte aeris remota a clamante. Quod itaque queritur a quo generatur vox in quibuslibet partibus aeris: dicendum quod in omnibus generatur vox per virtutem clamantis: sed differenter: quod in parte aeris remota non generat vocem immediate: sed mediante parte proxima. et ideo vox que est in parte proxima: non est vocans neque sonans: quod non in virtute sua vocem generat. in parte alia dicitur generare eam quasi medium concurrentem ad eius generationem.

rationem. quod ut dictum est ipse clamans non generat immediate vocem in parte aeris remota: sed mediante parte proxima. **Q**uare et vox quedam animalis non est. ea enim que imaginabiliter fit: et similiter animalis non est: quam ab animali non profertur.

Deinde cum dicitur. Quare et vox instat contra positam solutionem: et primo ponit instantiam: dicens quod si vox sequens generatur a voce precedente: cum vox procedens non sit animal: erit quedam vox non generata ab animali. quod est inconueniens.

Ad hoc autem dicimus omnem quidem vocem animalis esse. quis enim audiuit voces ab initio in silentio animalium: quare et vox quidem animalis dicitur quaecumque ipso profertur. **A**nims igitur vox ad aures diuersorum dicitur: vna autem et eadem non contingens esse.

Secundo cum dicitur. Ad hoc autem dicimus: soluit instantiam dicens quod omnis vox est animalis: quod cunctis animalibus silentibus nulla vox auditur: sed tamen vox in toto aere ab animali non eque immediate fit: sed in parte remota fit mediante parte proxima. Et sic a diuersis percipitur vox vnius animalis. sed non eadem pars vocis fit in auribus diuersis: eo quod non sit in eis eadem pars aeris sed alia. et forma expressa cum subo partitur secundum partitionem sui propriam subiecti.

Ubi autem aliud simplex est: aliud compositum. Simplex autem est quod a simplici loco procedit. Compositum vero quod ex continuo. Locus vero simplex est origo et constitutio eius quod continuorum est. Locus autem compositus ut dictum est: copulatus habet quidem particulas ad eundem terminum ad quem corporis particule copulantur. Corporis vero partes ad punctum: loci vero partes iuxta punctum fieri necesse est. Erunt itaque locus simplex in quo punctum adiacet stabit. loci quoque particule soliditatis particulas claudunt. etenim loca quidem simplicia mimas corporis particulas occupantia sunt. quare nec locus sine corpore nec soliditas sine loco erit. **Lectio. XII.**

Dista quidem ratione manifestatiua ipsi vbi: nunc in parte ista ponit auctor diuisionem eius. Et circa hoc duo facit: quod primo diuisionem ponit et manifestat. Secundo autem cum dicitur. Contentio. mouet dubitationem contra quoddam quod dixerat et concluderat ex manifestatioue diuisionis sue. Dicitur in prima parte quod vbi aliud est simplex aliud compositum. et quod super dictum est: quod vbi procedit a loco. neccirco oportet dicere quod vbi simplex procedit a loco simplici: et vbi compositum procedit a loco composito. Locus autem simplex est locus purus: et locus compositus est locus magnus. vnde hinc fit sicut pars et totum: quod pars est minor suo toto. Et quod totum oritur et constituitur ex partibus adinuicem conexis: neccirco dicit auctor quod locus simplex est origo et constitutio locorum continuorum. i. compositorum. et quod locus compositus puenit ex continuatione locorum simplicium ad vnum terminum eodem: ideo ostendit contra quem terminum particule loci copulantur: dicens quod copulantur ad illum terminum ad quem copulantur particule corporis in sua extremitate. quod locus coextendit extremitati corporis locati: ita quod partes singule loci co-

respondent singulis partibus corporis quas claudunt: vnde et locus minimus quod est simplex: claudit etiam minimam partem corporis. Quia vero extremitas partium corporis est superficies: et partes superficie copulantur vltimo ad punctum: necesse est quod partes loci et partes corporis locati terminentur vltimo ad punctum. **C**oncludit autem ex hoc auctor: quod ex quo locus et corpus locatum ita correspondent et coextenduntur ad se invicem: videtur dicendum quod nec corpus potest esse sine loco: nec locus sine corpore.

Sed hic oritur dubitatio. quod non videtur quod possit dari corpus minimum. quod in eo quod est diuisibile in infinitum non potest dari minimum: sed corpus cum sit aliquod continuum est in infinitum diuisibile: quod in corpore non potest dari minimum. **A**d istam questionem est dicendum quod de corpore loqui possumus dupliciter. vno quidem modo secundum quod est corpus: et sic sua diuisio nunquam terminatur. nec in ipso potest dari minimum. Cuius ratio est: quod nihil diuiditur nisi in suas partes: quilibet autem pars corporis est corpus: et neccirco corpus nunquam diuiditur diuisioe quantitatiua nisi in corpora. Et quod esse corpus est diuisibile: eo quod omne corpus habet partem et partem: necesse est dicere quod semper illud in quo diuiditur corpus: fit diuisibile. Alio autem modo loqui possumus de corpore non simpliciter secundum quod est corpus: sed secundum quod est tale corpus. sicut ignis aut terra aut aliud quod tale: et sic diuisio corporis non est in infinitum: eo quod forma determinata regit in materia determinata tam quantitatiua: vnde potest ignis tamen diuidi quod corrumpitur si fieret vltior diuisio: et ideo in corpore naturali sic superpro est dare minimum: et locum contenti talis corporis appellat hic auctor locum simplicem.

Contentio autem oritur de sphaere extremitate. nihil enim extra idem est. in eo autem locus esse non poterit ut dictum est a superioribus. quam ab eo quidem loco ambiretur.

Deinde cum dicitur. Contentio. in stat contra id quod dixerat quod omne corpus est in loco. et primo ponit instantiam dicens quod oritur contentio de extremitate sphaere. i. de extremitate sphaere celestis: quod ipsa est corpus et non videtur esse in loco. quod non potest dici quod existat in loco qui sit in ea: quod iam dictum est quod locus non est in locato quod ambiret a loco. **N**on potest etiam dici quod existat in loco quod sit extra ipsam: quod extra et supra vltima sphaera celestis non est corpus. **N**on ergo esse corpus est in loco.

Confidentibus igitur nobis speram esse localem: confiteri nunc utique et necesse est aliud quidem preter eam esse in quo extremitatis locus existat. **N**ihil autem preter idem est: quare extremitas quidem in loco non est. **D**e his autem insolitum quidem est et occultum pronunciare: et etiam contra sensibilia.

Secundo cum dicitur. Confidentibus. respondet ad instantiam: dicens quod si concedamus speram esse localem: ita vnde quod sit per se in loco ambiente per se ipsam tota: necesse erit nobis dare extra ipsam aliud corpus quod circumdet eam. et quod habet esse falsum: concludit quod extremitas. i. extrema sphaera non est in loco. **S**ed tunc videtur quod male dixerit prius concludens omne corpus esse in loco. **A**d quod dictum est quod esse corpus est in loco: vel per se: vel per suas partes. et sic supra intellexit quod omne corpus est in loco. **C**orpus autem quod est in loco per se: habet esse corpus in quo continetur. sed vltima sphaera non est in loco per se: neccirco non habet esse corpus. est tamen in loco per suas partes. quod omnes eius partes sunt ita se habentes quod vna continetur in alia: ut declarauimus diffuse in questionibus quarti libri physicozum: vbi reprobamus opinionem dicentium

respondet verum ad factam interrogacione. vt cu queritur...

Quis autem signum hoc est. hircoceruus significat aliquid...

Deinde cu dicitur. Huius aut signum quod dixit manifestat per signum...

Ad predictorum aut euidentiā gramus aliquid. Veritas et falsitas est tantum in intellectu...

Secundo gramus verus in intellectu diuidente seu in diuisione intellectus...

De diuisione intellectus loqui possumus dupliciter. vno modo...

Tercio queramus. vtrum veritas sit in intellectu an etiam in re...

Dictio in nomine. Nomen ergo est vox significatiua ad placitum...

Quis determinauit Aristot. de qualitate significacionis vocum...

Ratio aut ordinis est. quod nomen est in enunciacione subiectum...

In nomine enim quod est equiferus: ferus per se nihil significat...

Deinde cum dicitur. In nomine manifestat particulas duas in diuisione...

At vero non quemadmodum in simplicibus nominibus sic se habent...

Deinde cum dicitur. At vero non quemadmodum ponit orationem...

In simplicibus pars separata nullo modo est significatiua...

Secundum vero placitum: quoniam naturaliter nomen nihil est...

Deinde cu dicitur. Secundum vero placitum declarat tertiam particulam...

Non homo vero non est nomen. at vero nec positum est nomen...

Deinde cu dicitur. Non homo vero. remouet quendam a nomine...

Catonis autem vel catoni et quocumque talia sunt: non sunt nomina...

Ratio autem eius est in alijs quidem eadem: sed differt...

Deinde cu dicitur. Ratio autem ostendit predictis conuenire...

nec mentiet nisi aliqd addat. s3 nomen veyz semp verbo...

Ad plenioram autem intelligentiam predicto rum queramus de aliquibus...

Secundo queramus. vtz nomen infinitum ponat aliqd...

to aliqd. qz qd ponit aliqtid no potest dici de no ente...

Verbum autem est quod significat tempus: cuius pars nihil extra significat...

Quis determinavit Aristo. de nomine hic determinat de verbo...

Dico autem quoniam significat tempus: vt cursus quidem nomen est...

Deinde cum dicit. Dico autem. exponit positam diffonem...

actione p modu cuiusda rei: non p modu actionis mesu...

Et semper e coruz q de altero pdicatur nota vt eoz q d subiecto vel i subiecto sit

Deinde cu dicit. Et est sp. determinat alia pculia dicēs q...

Noncurrit autē z nolaborat non verbū dīco: consignificat quidē tempus z semp d ali-

Deinde cu dicit. No currit aut. excludit qda a numero...

Similiter at curret vel currebat no e verbū: sed casus verbi...

Deinde cu dicit. Sitr at curret. remouet a numero...

Ad predictorum aut ampliore intelligētiā possim qre de aliqb...

ponit p verbū tps pntis qd ponit eā i actu. Tertio e notādū...

Ipsa vero secundum se dicta verba noia sūt z significant aliquid...

Deinde cum dicit. Ipsa quidem. ostēdit uenientia verborum ad noia...

Ad predictorum aut ampliore intelligētiā possim qre de aliqb...

re. Et idcirco vt affirmatione r negatione p genus r suas differentias diffinitur resumptam enunciationem ipsam per differentias diuisit.

Ad predictorum autem intelligentiam gramus. vtrius significatio veri aut falsi sit forma enunciationis. videtur enim q sic qz p proprias formam vnu qd qz distinguunt ab alio: sed distinctio enunciationis ab alijs p tribus oronis fit p significationes veri aut falsi: ergo talis significatio est forma ppria enunciatio nis. Ad istam qonem est dicendum q significatio veri vel falsi no est forma enunciatio nis ppria r essentialis. Cui vna ro est: qz forma essentialis cuiuslibet spci dz esse vnum qd r non plura: sed significatio veri r significatio falsi: no sunt vnum qd sed plura. ergo significatio veri aut falsi no est forma enunciationis ppria r essentialis. Alia aut ratio est qz impossibile est fieri transitum de vna essentialitate i alia: ipa re vna remanente. fit aut necio transitus de vna essentialitate in alia: factu transitu de vna forma essentiali in aliaz. Si ar significatio veri vel falsi eet essentialis forma enunciatio nis: oporteret tuc significatione vi ee forma essentiale vere enunciatio nis: r significatione falsi ee essentiale forma enunciatio nis false. Videtur aut q vna r eadez numero enunciatio manes transit de significatione veri in significationem falsi. est qz qnqz vera: qnqz falsa. ergo aut dz dicere q sit posse manere re eandem non manente eade essentialitate. qd e ipse. aut e necesse dferi q significatio veri aut falsi non sit propria r essentialis forma enunciatio nis. Hoc id e etiã p ea que dicit thomas. ait enim in lectioe pcedenti q significare verum vel falsu est vsus enunciatio nis. Cõstat aut q vsus nulli istrumenti e forma ei essentialis. igit nec significatio veri vel falsi est essentialis forma enunciatio nis. Patet aut ex hoc quod thomas intellexerit q conuenienter diffinit enunciatio cu dz q est oio verum vel falsu significans. intellexit enim ipaz no eo modo cuiuslibet diffinitur quo res p essentialia sua diffinit: sed eo modo quo istrumenti diffinitur per suuz vsu. Ad idem igit e qz cu p p prietas rei quãtũcũqz no sit ei essentialis forma: ipam tã me ei essentialis forma cõsequat: r cum significare verum aut falsum sit enunciationis pprium: necesse e dicere q essentialis forma enunciatio nis id sit: rone cui cõpetit enunciatio ni q valeat significare verum aut falsum. B aut no est aliud q illa spalis conexio dictionum: que sic e in enunciatione: q no est in alijs quoz spẽs oronis. vnde videtur mihi dicendum: q conexio dictionuz quã dsequit significatio veri aut falsi: sit essentialis r ppria enunciatio nis forma. Dicendum est itaqz ad argu q forma ppria rei est id qd ipa res pmo distinguit ab alijs. Enunciatio autẽ p distinguit ab alijs spẽs oronis p conexione dictionũ quã dsequit significatio veri aut falsi. r ideo talis conexio est forma ppria ipsius.

Deinde gramus vtrũ enunciatio sit genº affirmatiõis r negatiõis. vñ. n. q. no. qz genus non p dicat de suis spẽs p plus r posterio: s; enunciatio dicitur per plus de affirmatione qz de negatiõis: qz dicitur Aristoteli in lra q enunciatio pma est affirmatiõis: deinde negatiõis. q enunciatio no est genº affirmatiõis r negatiõis. Ad istius qõnis euidentia e consideradũ q alexander opinatus fuit enunciatões n esse genus. ad B aut ponendũ moueri poterat p cipue ex duobz. pmo qd e ex ipa diffõne enunciatio nis posita p Ari. nam genº i sua diffõne no dz recipe nec spẽs suas: nec ppria sua p pẽ. Enunciatio autẽ i diffõne h posita recipit ppria affirmatiõis r negatiõis sic supra exposuimus. Et id vñ q enunciatio no sit genº: nec aliqd analogũ. Secundo ar moueri poterat ad B ponendũ ex ipa diffõne ppõ

nis posita i p libro p p. dñ. n. ibi q ppõ e oio affirmatiõis vel negatiõis alicui de aliquo: vel alicui ab aliquo. vñ p nis expõse affirmatiõis r negatiõis in diffõne ppõnis. r p nis ppõ no est genº: nec aliqd vniocũ: s; magis analogũ ad affirmatiõem r negatiõem. r qz ppõ r enunciatio sunt idẽ i suba: vñ pari rone dicẽdũ q enunciatio no sit genus affirmatiõis r negatiõis: s; magis qd p dicatũ analogice de eis. Sed ista põ qũis mihi aliquo tpe placuerit: video tñ mō q eiº motiua sunt icõueniẽtia r opio est irrõnabilis. Ad cuiº euidentia e attendẽdũ q genº analogũ aut p dicatũ de sub se r etis plũ p attributionẽ ad aliqd aliud ab eis: aut de vno ipoz p dicatũ p se: r d alio p dicatũ p attributionẽ ad ipũ. Nã sanũ qd ar analogice de vna r medici na: dñ de eis p attributionẽ ad sanitatẽ aialis. qz medicia dñ sana iquãtũ efficit aial sanũ. vñna et dicitur sana iquãtũ significat sanitatẽ aialis: Ens vero qd dicit analogice de suba r accite p dicatũ d suba p se: r de accite p attributionẽ ad subaz. Neutro ar istoz modoz p dicatũ enunciatio d affirmatiõis r negatiõis. no. n. e dar caliquã enunciatio nẽ tertiã p ordinẽ ad quã d affirmatiõis r negatiõis enunciatio p dicatũ. No et dñ d affirmatiõis p ordinẽ ad negatiõem: nec eo: qz tuc oporteret aut negatiões diffiniri p affirmatiões: aut affirmatiões diffiniri p negatiões: quẽ ad mō oẽ sanũ diffinit p sanitatẽ aialis: qd e oio falsũ. falsũ e qd dicit q enunciatio nẽ e genº affirmatiõis r negatiõis: nec p dicatũ de eis vniocẽ: s; magis analogice. Motiua autẽ i cõtrariuz facta nõ valent. nã notificatio enunciatio nis supradicta e vñ iã dixim: qdã eiº descriptio potiº qz sit vñ diffõ. r iõ p muz motiũ nihil valet: qd et dñ de ppõne p tato nõ claudit: qz qũis ppõ r enunciatio sunt idẽ i re: tñ fm rone m diffõ rüt. r ppõ fm suaz pprietatẽ nõ respicit enunciatio nẽ q est genº: s; directe respicit pres eiº. r nã r dñ i p posterio: qz ppositio e enunciatio nis altera ps. r qz ps enunciatio nis no est genus: idcirco ppõ no e genº: nõ obstatẽ q genº e enunciatio. p mũ ar argu bñ soluit a thoma. põr tñ soluit alr p expõ nẽ lre. nã ille textº põr ita legi. Est ar oio enunciatio nis affirmatiõis: deinde negatiõis: q e vna. vt sic nã intelligat affirmatiõis põr negatiõis. s; enunciatio vna intelligat eẽ põr enunciatio nẽ q nã e vna. s; qz dñ: deinde negatiõis. forte qz meliº intelligit: vt dicit thomas: q affirmatiõis e põr negatiõis s; se: s; ad enunciatões bñt se ex eã: r nõ p plus r posterio.

Capitulum qualis est dispositio i oppõne:

Quoniam autem est enunciatio r qd e non esse r qd non est esse: r qd est esse: r qd non est non esse r circa ea que sunt extra p sãntẽ pus. Similiter oẽ p rigit qd qz affirmauerit negare: r qd negauerit affirmare. qre manifestum e quoniam oĩ affirmatiõis negatiõis est opposita: r omni negatiõis affirmatiõis. Lectio. IX.

De ista diffõne enunciatio nis agit dñr Ari. de oppõne partũ eiº. r circa B duo facit: qz pmo ostẽdit qualr enunciatio nis aduicẽ opponant. r qz circa p determinatã mouet qdã dubitationẽ. ibi. In his q sũt. Circa p duo fac. qz põndit qũr vna enunciatio alteri opponit. r oñdit q vni opponit iũ vna ibi. Manifestũ est autẽ. pma ps diuidit in duas partes quia pmo determinat de oppositiõne affirmatiõis r negatiõis absolute. r declarat quomodo talõ ppositio diuersificet ex pte sub iibi. Quoniam autem sunt.

Circa primum duo facit. qz pmo ostẽdit q omni affirmatiõis opponitur negatiõis quasi cõtradiçtio. r manifestat oppositiões affirmatiõis absolute ibi. Et sit cõtradiçtio. vicit q in pma parte qz qz id qd est põr enunciari q sit: r põr enunciari q nã sit: r qd nã e põr enunciari q sit: r põr enunciari q sit: qz etiam verificandum ea que sunt extra p sãntẽ pus: cuiusmodi sunt verba temporis futuri r pteriti: p qz qd qz affirmauerit rtingit negare: r oẽ qd quis negauerit cõtingit affirmare. Ex quo concludit: q omni affirmatiõis opponitur negatiõis: r omni negatiõis opponitur affirmatiõis. Est aut notandum q p sãntẽ in hoc loco intẽdit facere talem rone m. si alicui affirmatiõis nõ opponitur negatiõis cõtingeret aliqd voce affirmari qd nõ posset voce negari. Et si alicui negatiõis nõ opponitur affirmatiõis cõtingeret aliqd voce negari qd voce affirmari non posset: sed hoc est falsum: qz oẽ qd voce affirmatur: põr voce negari: r omne q voce negatur: põr voce affirmari. qz cõtingit affirmatiõis opponitur aliqua negatiõis: r eõuer so. Item notandũ e q id qd est: vere enunciatur esse: r falso enunciatur non esse: id vñ qd nã est: falso enunciatur esse: r vere enunciatur non esse: r sic affirmatiõis vere opponitur negatiõis falsa: r negatiõis vere opponitur affirmatiõis falsa. Sed q omne qd affirmatur possit negari: r eõuer so: qz voces affirmatiõis r negatiõis sunt signa cõceptionum aie: sed aliqd ita concipitur eẽ q non põr concipi nõ eẽ sicut p de principijs communibus. ita enim corde concipitur q omne totum sit maius sua parte: q non põr concipi oppõ. q aliqd poterit ita voce affirmari: q voce nã poterit negari. Ad quod dicendũ e q duplõr contingit aliqd intellectu concipere. vno qdem modo sibi assentiendo. r h modo glibet concipit q omne totum est maius sua parte: r alia hõ. nec põr aliquis isto modo concipere oppõ. Alio modo contingit aliqd intellectu cõcipere non quidem sibi assentiendo: sed de ipõ quoquo modo cogitando. r sic non solum põr aliquis cõcipere q omne totum sit maius sua parte: sed etiam oppositum. qz etiã dõ opposito põr aliquis cogitare. qz si de opposito cogitari nã posset: non posset cogitari vlla rõ ad destructionem oppositi. ex quo p qz talia: r vñ omnia possunt voce non solus affirmari: sed etiam negari.

Et sit cõtradiçtio affirmatiõis r negatiõis oppositõis. Dico autem opponi eiusdem de eodẽ non autem equiuoce r quecũqz cetera taliaz determinauimus cõtra argumẽtorum sobi sticas impõrunitates.

Deinde cum dicit. Et sit cõtradiçtio. manifestat que sit absoluta oppositiõ affirmatiõis r negatiõis: dicens q affirmatiõis r negatiõis oppositõ ad se inuicẽ sit cõtradiçtio. quasi diceret oppositiõ affirmatiõis r negatiõis vocẽ cõtradiçtio. exponit autem qd sit cõtradiçtio subdens. dico autem cõtradiçtionem eẽ oppositiõnem eiusdem p dicati de eodem subo. r dico eiusdem p dicati r sub i: nõ equiuoce. i. non solum fm nomen: sed etiam eiusdem fm rem. Addit autem quod oĩ ad talem oppositiõnem etiam concurrere qẽcunqz talium determinauimº circa sobi sticas impõrunitates argumẽtorum: q determinatiõ habet in libro elenchorum. Est igitur notandum q hic habentur tres conditiones q regunt ad veram dõditionẽ. quarum vna est idẽtitas p dicati. qz affirmatiõis r negatiõis de diuerso p dicato sibi non cõtradiçunt. sicut sunt socrates legit. socrates non amat. Secunda conditiõ est idẽtitas sub i. qz affirmatiõis r negatiõis de diuerso subo nõ faci

unt cõtradiçtionem. sicut socrates legit. r plato non legit. Tertia conditiõ e idẽtitas non solum nominis sed etiã rei: vnde non e cõtradiçtio cum dicitur. canis currit. canis nõ currit: si accipiat canis sub diuerso significato. Et pma istarum conditionum dat intelligi p hoc q dicitur eiusdem. r vo datur intelligi p hoc q dicitur de eodem. r tertia datur intelligi per B q dicitur nõ equoçe. Itẽ notandum est q alia que ad veram idẽtitatem q requiruntur ad pfectam cõtradiçtionem: sunt quatuor: secũdũ qz quatuor modis põr diuersitas considerari. nã vno mō põr diuersitas attendi fm diuersas partes sub i. vñ non e cõtradiçtio si dicatur ebiops est albus dẽtem: ebiops nã est albus pedem. r modo põr diuersitas attendi penes modum eẽndi. non enim est cõtradiçtio si dicatur. ouũ est animal in potentia. ouum non est aial i actu. r modo potest diuersitas attendi ex parte mensurę loci vel temporis. nam non est cõtradiçtio si dicatur. pluit fauente. nõ pluit forliuũ. sed quarto modo põr diuersitas attendi penes habitudinem ad diuersa. sicut cum dicit qz decẽ homines sunt multi in domo. r pauci in foro. oẽs q ille quatuor diuersitates oĩ q tollant: si dz eẽ vñ dõdictio.

Posset autem aliquis dubitare vtz ista oppositiõ sit penes differentias formales. videtur enim q non: qz oppositiõ penes dñas formales sequitur vniuersaliter spẽs enunciatio nis. sed oppositiõ cõtradiçtiõis non videt sequi vñ spẽs enunciatio nis. qz vñ affirmatiõis r vniuersalis negatiõis sunt diuersę spẽs enunciatio nis: r tñ non opponuntur cõtradiçtozie. q oppositiõ cõtradiçtiõis nõ attenditur penes formales differentias enunciatio nis. Ad istam questionem est dicendum q oppositiõ cõtradiçtozia fit penes differentias formales enunciatio nis. Cuius declaratiõ est. qz differentie formales que diuidunt enunciatio nem ex opposito sunt ille que constituunt spẽs oppositas enunciatio nis. s; differentie q constituunt spẽs enunciatio nis q sũt affirmatiõis r negatiõis: sunt ille q sumuntur a cõnexiõibus dicentibus aliqd esse vñ aliqd nõ esse. Nã conexio dictionũ penes aliqd esse constituit affirmatiõem: r conexio dices aliqd non eẽ constituit negatiõem. sed oppositiõ q est penes eẽ r non eẽ: est oppõ cõtradiçtiõis. p s; igit q oppositiõ cõtradiçtozia fit penes formales differentias enunciatio nis. Ad argumẽtũ aut est dicendũ q in vniuersali affirmatiõis r i vñ negatiõis e oppositiõ cõtradiçtiõis in qẽrum attenditur affirmatiõis r negatiõis eiusdẽ de eodem. sed in qẽrum attenditur ibi vniuersalitas ex vtraqz pte que non se tenet ex parte spẽi simplr: sed ex parte materie. nõ e ibi oppositiõ cõtradiçtiõis: sed cõtrarietas.

Quoniam autem sunt quidem rerum hec vniuersalia: illa vero singularia: dico aut vniuersale quod de pluribus natum e predicari: singulare vero quod non: vt hõ quidem vniuersale Plato vero eorum q sunt singularia: necesse est enunciare quoniam inest aliqd: aut non inest: aliquoties quidem aliorũ alicui que sũt vñ: aliquoties qd e eoz que sũt singularia.

Deinde cum dicit. Quoniam autem. distinguit diuersas oppositiões affirmatiõis r negatiõis: vt appareat que sit vñ cõtradiçtio. r circa hoc duo facit. qz pmo premitte quãdam diuisionem enunciatio nis necessariã ad assignandum differentias oppositiõis. r manifestat ppositum ibi. Si q vniuersaliter. Dicit q in pma parte: qz r rerum hec quidem sunt vñ r illa sunt singularia: r vniuersale dicit qd natum est p dicari de pluribus vt homo: sũt

gularē vō dicitur qđ non est natum pdicari de pluribus: vt plato: De reb⁹ aut sunt enūciationes. n. esse ē. n. enūciare qđ inest qđtum ad affirmationem: aut non inest: qđtus ad negationem aliquotiens alicui subo de numero eoz qđ sunt vlr dicta: et aliquotiens alicui subo de numero eoz qđ que sunt singularia. Est qđ vna diuisio enūciatiōis penes subm hic posita: qđ dicit qđ oīs enūciatio aut est de subo vlr: aut de subo non vlr: sed singulari. Est autēz hic notandū qđ ista est tertia diuisio enūciatiōis hic posita a pbo. Prima enim diuisio fuit p vnam simplr et vnam cōiunctione: qđ fuit data penes māz enūciatiōis. 2° vō diuisio fuit penes affirmatiōem et negatiōem: qđ fuit data penes enūciatiōis formam. 3° diuisio fuit penes qđtitatem enūciatiōis: qđ qđdem qđtitas consideratur ex subo qđ pdicatur de pluribus: vel de vno solo. Item notandum qđ hic non describitur singulare talr qđ intelligatur nomen alicuius singularis nō posse p plurib⁹ cōuenire: qđ hoc est falsum cuz plura singularia vno nomie vocētur. sed describitur taliter vt intelligat: qđ ipa res singularis non est pluribus comunicabilis: qđ res que est hic bō nō pōt nisi huic homini conuenire.

Si ergo vniuersaliter enūciat i vniuersali: quoniam est aut non est erit contrarie enūciationes. Dico aut in vniuersali fieri enūciationem vniuersalem: vt omnis homo ē albus: nullus homo est albus.

Deinde cum dicit. Si qđ vlr ostendit quomodo enūciationes diuersimode opponantur fm diuersitatem subiecti. Et circa h duo facit: qđ pmo distinguit diuersos modos oppositionum in ipis enūciationibus. 2° ostendit quomodo diuersimode oppositiones diuersimode se hnt ad verū et falsum ibi. Quo circa has. Circa pmo duo facit: qđ pmo assignat diuersas oppositiones enūciationis: s; differentiam vniuersalium ad indefinitas. 2° fm differentiam vniuersalium ad particulares ibi. Opponi autem affirmationes. Circa pmo tria facit. qđ pmo agit de oppositione enūciationum vniuersalium adinūicē. 2° d oppositione indefinitarum ibi. Quādo autem in vniuersalib⁹ 2³ excludit quandam dubitationēz ibi. In eo vō qđ vniuersale. Dicit qđ in pma pte: qđ si aliquis in vniuersali. i. de vlr subo enūciat vlr: qđ est aut non est: erunt facte enūciatiōes contrarie. quod declarat in spālīb⁹ exēplis: qđ sūt omnis homo albus ē: nullus homo alb⁹ est. Ubi notandum est qđ cōtrarietas requirit maximam distātiā. Et qđ maxima distātia qđ pōt attendi i enūciationibus ē illa que attenditur iter vniuersalem affirmatiuam et vniuersalem negatiuā: iccirco vniuersalis affirmatiua et vniuersalis negatiua dicuntur opponi cōtrarie. Item notandū qđ qđuis ista oppositio includat contradiciōes ex ea parte qua idem dicit esse et non esse: qđ tñ vltra hoc icludit vltatē ex vtraq; parte: qđ est contradiciō non quidem forme: s; qđtitatis qđ seqđ māz. iccirco hec oppositio taliū enūciationum nō vocat neq; est contradiciō sed cōtrarietas: includit tñ cōtradiationem. nam qđ dicit oēs hoies esse albus: et nullum hominem esse albū: dicit idem esse et nō esse: qđtum ad hoc facit cōtradiationē.

Quando aut in vniuersalibus non vniuersaliter: non sūt contrarie: que autem significatur est cōtraria. Dico autēz non vniuersaliter enūciare in bis que sunt vniuersalia: vt est albus homo. non est albus homo: cum. n. vniuersale sit homo nō vniuersalr vtur enū

ciatione. omnis nanque non vniuersale est: s; quoniam vniuersaliter significat.

Deinde cum dicit. Quando autem i vniuersalib⁹. agit de oppositione indefinitarum: dicens: qđ cum in vniuersalibus. i. de vniuersalib⁹ subiectis nō vlr sumptis enūciatur aliquid eē et non eē: non sunt enūciationes contrarie: sed subcontrarie. que autem significantur p ens contingit esse contraria in aliqua materia. sicut se hnt homo est albus: homo nō est albus. qđ cum homo sit qđ vlcille qđ dicit homo est albus. non vtitur ipō vlr in sua enūciatione: cum non addat ei signum vniuersale. Istud enim signum omnis. non est vniuersale. i. non ponit de se nām aliquam vniuersalem: sed significat. qđ vlr sumitur illud cui additur. vnde qđ non additur homini cum dicitur homo albus: id ē homo sumitur tūc vniuersalr. Est autem notandum qđ indefinita affirmatiua: et indefinita negatiua dicuntur p tanto subcontrarie: qđ continentur sub ipis vlibus: que sunt contrarie. Nam indefinita affirmatiua sub vniuersali affirmatiua continentur: et indefinita negatiua continentur sub vniuersali negatiua. Tres notandum est qđ cum indefinita affirmatiua et indefinita negatiua sunt in materia naturali: vel in materia remota: valet tñ rōne rei significate indefinita affirmatiua: qđtū vlr affirmatiua: et indefinita negatiua tñ valet rōne rei significate qđtum vlr negatiua. Et qđ vlr affirmatiua et vlr negatiua opponunt vrie idē dicit aristo. qđ ea qđ significantur p indefinitas enūciatiōes ptingit esse vna qđuis ex modo enūciandi nō sit in eis cōtrarietas: eo qđ non enūciatur mō vltuz i qb⁹ ē maxima distātia.

In eo vero qđ vniuersale pdicatur: id quod est vniuersale vniuersaliter pdicari non est verū. nulla enim affirmatio erit vera i qua de vniuersali pdicatio vniuersaliter pdicet: vt omnis homo est omne animal.

Deinde cuz dicit. In eo vō qđ vniuersale. remouet quādam dubitationem: qđ enim posuerat diuersificari oppositionem enūciationis p hoc qđ vlr potest sumi vlr et nō vlr: posset esse dubium alicui: an talis diuersitas possit attendi ex parte pdicati vel solum ex parte subiecti. hāc qđ dubitationem remouens dicit: qđ in eo qđ aliqd vniuersale pdicatur: nō est verum pdicari id quod est vlr vlr. Cuius rō quam assignat est: qđ tale signum ei debet addi cui additum facit veram locutionem fm omnem spēm enūciationis: sed veram locutionem sic facit: si addit subo: et non si additur pdicatio: qđ nulla affirmatio erit supple vā d vlr pdicatio: in qua ipm vniuersale pdicatus pdicetur vlr. sic non est verum sed falsum dicere qđ oīs homo est oē aial. qđ diuersificatio p talia signa non debet attendi ex parte pdicati: sed ex parte subiecti. Notandum est autem qđ p signum determinatur qđtitas ppositionis: et qđtitas eacidens mā: illi conueniēter additur qđ est materiale i ppositione. hoc autem nō est pdicatum sed subm. Et iccirco qđuis iterdum aliquod signum addatur ad pdicatum: nō tñ ita conueniēter addit pdicatio: sic addit subo ppositum autem intelligentiam pdicatioz queramus de aliquibus. pmo queratur vtrum sit conueniens diuisio rerum p vniuersale et singulare. videtur qđ non: qđ qđ non est ens: non est res. Ens autem est cui debetur eē. eē vō cuz sit suppositum que sūt singularia nō debet nisi singularib⁹. qđ nulla res est vlr sed omnis res est singularis. Ad istam qđtionem est dicendū qđ res et entia possunt accipi duplr. vno quidem modo absolute put existunt extra animam: et sic

Ad pleniorē autem intelligentiam pdicatioz queratur vtrum sit conueniens diuisio rerum p vniuersale et singulare. videtur qđ non: qđ qđ non est ens: non est res. Ens autem est cui debetur eē. eē vō cuz sit suppositum que sūt singularia nō debet nisi singularib⁹. qđ nulla res est vlr sed omnis res est singularis. Ad istam qđtionem est dicendū qđ res et entia possunt accipi duplr. vno quidem modo absolute put existunt extra animam: et sic

nulla res est vniuersalis: sed tātum singularis: eo qđ itellectus est qui facit vniuersalitatē in rebus. sicut ait cornmētor: i pmo de aia. Alio vō modo possunt sumi res vel entia: fm qđ stant sub ipa apphēsiōe aie. et sic nō oīs res ē vniuersalis: nec oīs res est singularis: sed quedaz est vlr et quedam est singularis. Nam cum itellectus apphēdit rem sine apphēsiōe indiuiduantum ipamq; cōsiderat vt pluribus coicabilem attribuit ei itentiōem vniuersalitatis. et sic res i apphēsiōe aie est vlr. cum vero considerat rem cum suis indiuiduantibus: est tūc in eius apphēsiōe res singularis: et non vniuersalis. diuisio qđ pdicta nō est itelligenda de rebus absolute: vt existūt extra aias acceptis: sed de rebus sumptis. put existūt i cōsideratiōe anime. Ad argumētum autem est dicendū: qđ eē existentiē quod est esse in effectu: nō debetur per se nisi singularibus: sed vlibus debet per ipa singularia. Et qđuis vt existunt simplr i singularibus: nō sint vniuersalia: sūt tñ vniuersalia cū trahūt ad apphēsiōes aie.

Secundo queratur vtrum sit verum qđ vniuersale est natum pdicari de pluribus: vide ē enim qđ nō. qđ sol est quoddam vniuersale: et tñ sol nō ē natus pdicari de plurib⁹: qđ nō possūt eē plures soles. Ad istam questiōem est dicendū qđ differētia est iter vlr et singulare: vt puta inter solē et hūc solē. qđ vlr semp est coicabile supposito. s; singulare nō est cōicabile alicui supposito. qđ qđdem ex linea pdicamētali appz. Nam vlr semp aliquid supponitur i pdicamēto: sed singulari nūq; pōt i pdicamēto aliquid supponi: quē admoduz videmus qđ soli supponit in pdicamento sube hic sol. sed huic soli nihil supponitur. et propterea single nō est pdicabile de aliquo nisi de seipō. et qđ ipm nō est nisi vnum: ideo de sua rōe hz qđ nō possit pdicari de pluribus. Quia vero vlr est coicabile supposito: pōt de aliquo pdicari. Et qđ ex se et sua rōe non determinat sibi certum aliquod suppositum. quē admoduz sol nō determinat de sua rōe hunc solem. iccirco qđtum est de se natum est de pluribus pdicari. vñ etiaz sol pdicatur de alio solē: si daretur: sicut pdicatur de isto. Argumentum ergo concludit qđ vniuersale pdicatur tñ de vno: et non de pluribus p accidēs et nō per se. qđ sol non pdicatur de pluribus p accidēs: i qđtum. i. non ponitur plures soles: et nō est hoc rōe solis: qđ potius: vt dictū est: ipē sol eo ipō qđ de sua rōe nō dēterminat nec ponit hūc solē: hz qđ de se sit nat⁹ pdicari de plurib⁹.

Tertio queratur vtrum iste enūciatiōes. homo ē species: homo nō ē spēs. opponantur subcontrarie. videtur enim qđ sic. qđ dicit aristo. qđ qđ fuit enūciationes i vniuersalibus non vniuersalr: tūc sunt subcontrarie. sed pdicere enūciatiōes sic se habent: qđ homo de quo sunt ille enūciationes est terminus vniuersalis: et tñ nō sumitur vniuersaliter. qđ ille enūciationes subcontrarie sunt. Ad istam questiōem est dicendū qđ pdicere enūciationes nō sunt subcontrarie sed cōtradiōrie. Ad cuius euidentiam est attendendū qđ ista enūciatio. homo est spēs. qđtūcūq; videat sumere terminum vniuersalem sine signo: nō tñ ē indefinita sed singularis. Cuius ratio est qđ tunc enūciatio dicitur indefinita qđ subm sub pdicatio enūciatiōis suptrū natū ē ad sua supposita dēterminari: et nō dēterminatur: sicut cum dicitur homo est animal: natus est homo sub isto pdicatio sumptis dēterminari ad singulares homines. ppter id qđ singularis etiam homo est animal. Et quia talis dēterminatio non fit in illa enūciatione: iccirco est enūciatio indefinita siue dēterminata. S; cum dicitur. homo est spēs: nō sic se habet: eo qđ homo sumptis sub isto pdicatio qđ est spēs: hz dēterminatiōes quam habere debet: nec est natus ad sua singularia dēter

minari: qđ nullus singularis hō est spēs. et propterea talis enūciatio non est indefinita: sed est dēterminata et singularis et vā. Eius etiam opposita que dicit. homo nō ē spēs. est simpliciter falsa. et qđ iste due enūciationes sūt ponētes affirmatiōem et negatiōem eiusdem pdicari de eodem subo: iccirco sunt cōtradiōrie. sed subcontrarie nō sunt: qđ accipiunt vt dictum est idem subm: subcontrarie vō hnt diuersitatem in subo. vnde si iste due enūciationes. homo est animal: homo nō est aial. debēt dici nō cōtradiōrie: sed subcontrarie o; qđ p diuerso homine: et nō pro eodem supponat homo in vna enūciatione et i alia. Dicendū est ergo ad argumētum qđ Aristoteles in telligit de enūciationib⁹ qđ sunt i subis vlr bus natis sumi vlr respectu suoz pdicatioz aut ēt pteclr.

Opponi autem affirmatiōem negatiōi dico cōtradiōrie que vniuersaliter significat ei que non vniuersaliter: vt omnis homo albus est: nō oīs homo albus est: quidam homo albus est. nullus homo albus est. Cōtrarie vero vniuersalem affirmatiōem et vniuersalem negatiōem: vt omnis homo iustus ē: nullus homo iustus est. Lec. XV.

Quādo determinauit aristo. oppositionē enūciationū: comparādo enūciatiōes vniuersales ad indefinitas: hic dēterminat de oppositione enūciationum comparādo vniuersales ad pticulares. Ubi attendendū est qđ in istis pōt notari duplex oppositio: vna qđdem enūciationis vniuersalis ad particularem. Alia vō enūciationis vniuersalis ad vniuersalem. et fm h continet pars ista duas partes. 2° ē ibi. Cōtrarie vō. Dicit qđ in pma parte qđ enūciationem affirmatiuam siue affirmatiōem qđ significat vlr ei negatiōem que significat non vlr dico opponi cōtradiōrie: sicut se habent: oīs homo albus est: non oīs homo albus est: quidam homo alb⁹ est: nullus homo albus est: huius autem ratio quam ponit thomas est: quia cōtradiō consistit in sola affirmatiōis remotiōe per negatiōem. Vniuersalis autē affirmatiua remouetur p solam negatiōem particularis: nec aliqd aliud ad h necessario requiritur. pticularis vō affirmatiua nō pōt remoueri nisi p vlem negatiuam. et ppter ea qđ vlr negatiue opponatur cōtradiōrie pticularis negatiua: et particulari affirmatiue vlr negatiua. Notandū ē aut qđ si vltant enūciationes i terminis singularib⁹ i qbus nō pōt fieri enūciatio vlr: eo qđ vlr signum nō pōt addi termino singulari: tūc affirmatiua et negatiua eiusdē pdicati de eodē subo. oppōent dīctōrie: sicut si dicatur. socrates currit. socrates nō currit. Deinde cum dicit cōtrarie vō. tangit oppositionēz vltuz enūciationū: dicens: qđ vlem affirmatiuam et vlem negatiuam dico opponi cōtrarie sicut se habēt. omnis homo iustus ē: nullus homo iustus ē. Rō aut huius fuit posita i pcedenti lectione.

Quocirca has quidez impossibile est simul esse veras. bis vero oppositas contingit i eodē: nō omnis hō alb⁹ ē: et qđā hō albus ē. Deinde cum dicit. Quocirca ostendit quomodo enūciationes opposite se habēt ad verum et falsū. et diuiditur in tres partes: qđ pmo ostendit ppositū qđtum ad cōtrarietas. 2° quātum ad cōtradiōrias ibi. Quēcunq; cōtradiōtiōes. et tertio qđtum ad subcōtrarias ibi. Quēcūq; aut in vlibus. Dicit qđ in pma parte concludens ex dictis

ex quo vltis affirmatiua et vniuersalis negatiua sunt co...

Quocumque igitur contradictiones vniuersali...

Deinde cum dicit. Quocumque igitur contradictiones...

Quocumque autem in vltibus non vniuersali...

Deinde cum dicit. Quocumque autem in vniuersali...

Si enim turpis est: non probus est: et est ho...

etiam significare quoniam nemo est albus: hoc autem neq...

Deinde cum dicit. Si enim turpis probat ppositu...

Ad pleniorē autem dicitur. Quocumque igitur...

Alterius queramus vtrum subcontrarie possint...

et opposita contradictorie et va. sed vlti exite va: necesse...

Manifestum est autem quoniam negatio vna...

ostendit quod vni affirmationi vna tñ negatio...

aliquid aliud vel de eo. s. de socrate: vel de aliquo alio: nō...

Una autem affirmatio et negatio est quod vnu...

Deinde cum dicit. Una autem declarat quod sit affirmatio...

Si vero duobus vnu nomen positum est ex quibus...

Deinde cum dicit. Si vero duobus. declarat quod sola vni...

contingit enim dicitur canis est nomen.

Et si quis ponat hoc nomen tunica homini et equo: et dicat tunica est alba: hec non est una affirmatio: nec una negatio. nihil enim differt hec: dicere est homo albus: et est equus albus. si ergo hec multa significat et sunt plures: manifestum est quoniam et prima multa vel nihil significat: neque enim aliqd est homo equus.

Deinde cum dicit. Ut si quis ponat. explicat quod dixerat dicens: quod si aliquis hoc nomen tunica imponat ad significandum et hominem et equum: et dicat tunica est alba: vel tunica non est alba. non est tunc affirmatio una: nec una negatio: quod sic probat dato quod tunica significet hominem et equum nihil differt tunc dicere tunica est alba: quod dicere homo est albus. et equus est albus. si iste significat multa et sunt multe enunciationes. Manifestum est igitur quod in prima. tunica est alba. vel significat multa: vel significat nihil. quod si diceret significare hominem et equum ut composita rem unam: cum nihil fiat ex hoc et equo: significaret nihil quod homo et equus non est siue non faciunt aliquid unum. igitur significat ipsa ut disticta et multa: et per se non faciunt enunciationem unam.

Quare nec in his necesse est hanc quidem contradictionem veram esse: illam vero falsam.

Deinde cum dicit. Quare nec in his. infert quoddam correlarium ex dictis dicens: quod nec in his enunciationibus que videntur nomine equivoce: necesse est alteram partem esse veram et alteram falsam: quod potest esse verum et falsum. sicut enim videntur simul esse iste homo est albus: equus non est albus: ita etiam possunt simul esse iste: tunica est alba: tunica non est alba: ex quo tunica significat hominem et equum.

Ad predictorum autem maiorem evidenti- am possumus de aliquibus dubitare. Et primo queramus an enunciatio in qua subicitur velle superius vel sit enunciatio una. videtur enim quod non. quod socrates currit plato currit. cicero currit. et similia non ponunt enunciationem unam sed multas. has autem omnes comprehendit hec enunciatio. ois homo est. quod ista enunciatio in qua subicitur velle vel sumptum: non est enunciatio una sed plures. Ad istam questionem est dicendum quod talis enunciatio est una et non plures. ad cuius evidenti- am est sciendum: ut diximus in logica nostra. quod quibus hoc signus velle omnis distribuat terminum eodem. ut puta. hominem cuius additur sibi: ad multa supposita sumpta sub significatione sumuntur hec oia sumpta in quantum modo attingit significationem huius nominis quod est homo. et quod homo significat namque unam sequitur quod oia illa supposita sumpta sub significatione dicti nominis sumantur unum non solum in una voce: sed in una. et per talis nature unitatem dicta supposita sic sumpta faciunt sub unum: et propterea illa enunciatio est una et non plures. Dicendum est igitur ad argumentum quod ista enunciatio. ois homo currit. quibus comprehendat multas enunciationes singulares: quod tamen earum subiecta unum in subiecto uno: non solum vocatur sed etiam realiter: quod omnes homines ununtur realiter in natura hominis: non est enunciatio plures sed una.

Secundo queramus utrum enunciatio in qua subicitur velle quod est generis: sit enunciatio una. videtur enim quod non. quod dictum est quod enunciatio in qua subicitur velle quod est species est una. quod nomen speciei significat namque unam. sed nomen generis non significat naturam unam. ergo enunciatio in qua subicitur velle quod est genus non est enunciatio una. Ad istam questionem evidenti- am et similitum est notandum quod cum enunciatio una simpliciter sit illa que significat vel dicit unum de uno sicut dicitur gradum unitatis termi-

norum qui predicantur et subiciuntur: attendi potest diversus gradus unitatis in enunciationibus. unitas autem alia est termino equivoce: alia in termino analogo: et alia in termino univoce. Nam in termino equivoce non est nisi unitas vocis. et propterea dictio equivoce non facit enunciationem unam realiter: sed tamen vocatur: nisi quod de ipsa predicatur aliquid pertinent ad vocem et non ad rem significatam sicut supra diximus. Dicitio vero analogo non habet solum unitatem vocis: sed etiam habet unitatem cuiusdam habitudinis in re significata. et propterea facit enunciationes unam non solum vocatur sicut dictio equivoce: sed etiam aliquo modo maiori per unitatem significati: sicut patet de ista enunciatione que dicitur quod est bonum. Dicitio autem univoce habet adhuc maiorem unitatem: quod ultra unitatem vocis habet unitatem diffinitionis. unde dicitio que est univoce non solum facit enunciationem magis unam: quod dicitio equivoce: sed etiam facit magis unam que dicitio analogo. verum est tamen quod hic etiam invenitur gradus. nam univoce quod est genus non habet tantum unitatem quantum univoce quod est species: quod genus sic ponit unitatem rationis quod non ponit in re naturam unam: sed species specialissima ponit unitatem rationis: et cum in re ponit unam naturam. et propterea nomen speciei facit enunciationem magis unam quam nomen generis. et enunciat. omnem materiam unam facit nomen quod significat rem tamen unam numero. Dicendum est igitur ad argumentum quod quibus genus habeat in re plurimas naturas: non tamen eas exprimit vel ponit nomine suo nisi sub una ratione generali.

Tertio dubitatur quod non videtur verum quod tunica significat hominem et equum nihil differt dicere tunica est alba: aut homo est albus. et equus est albus. quod ista enunciatio tunica est alba potest esse vera etiam si tamen in altero significato sit vera. sed ista copulativa homo est albus: et equus est albus: non potest dici vera nisi vera sit utraque pars eius. Ad quod dicitur est brevis ut dicitur thomas quod differunt quantum ad verum et falsum: sicut probat argumentum: sed non differunt quantum ad unitatem et multitudinem. quod utraque eorum non est enunciatio una sed multe. et quantum ad hoc intelligit casus Aristoteles non differre.

In his ergo et que sunt et que facta sunt: necesse est affirmationem vel negationem veram vel falsam esse. In univertalibus quidem univertaliter: semper hanc quidem veram illam vero falsam: et in his que sunt singularia que ad modum dictum est. In his vero que in univertalibus non univertaliter dicuntur non est necesse. dictum est autem et de his. In singularibus vero et futuris non similiter. Le. XII.

Quod determinavit aristoteles de oppositione enunciationum et declaravit quomodo se habent ad verum et falsum opposite enunciationes: hic inquirunt de quodam quod poterat esse dubium. verum. scilicet id quod dictum est de vero et falso inueniatur similiter in omnibus enunciationibus. et circa hoc duo facit. quod primo proponit dissimilitudinem et probat eam ibi. Nam si omnis affirmatio. dicitur in prima parte: quod in his que sunt in presentibus: et in his que facta sunt siue in preteritis: necesse est esse determinate veram vel falsam aut affirmationem aut negationem. Et in his quidem vel sumptis necesse est alteram esse veram alteram esse falsam. et similiter in his que sunt singularia: modo quo dictum est. scilicet quantum ad ea que sunt et quantum ad ea que facta sunt. sed in his verbis que non sumuntur vel non est necesse alteram esse veram alteram falsam. quod potest

et simul verum et vera: sicut dictum est supra. sed in singularibus et futuris non similiter se habet. Est autem notandum quod in terminis univertalibus vel sumptis in quacumque materia sunt enunciationes siue nali: siue remota: siue contingente: siue de preterito: siue de presenti: siue de futuro: altera pars contradictionis est determinate vera et altera falsa. Nam in materia nali affirmatiua est vera et negatiua est falsa. In materia autem remota converso affirmatiua est falsa et negatiua est vera. sed in materia contingente vera est particularis: et falsa est vltima: ita quod de quocumque tempore iste enunciationes fiat sunt determinate veras unam partem et alteram falsam. Et eodem modo est in enunciationibus que sunt de singularibus quantum ad preterita vel presentia. sed in singularibus et futuris non est altera vera determinate et altera falsa.

Nam si ois affirmatio vel negatio vera vel falsa est: et ois necesse est vel esse vel non esse: si hic quidem dicat futurum aliquid: ille vero non dicat hoc quidem ipsum: manifestum est quod necesse est verum dicere alterum ipsum: si ois affirmatio vera vel falsa est: utraque enim non erit simul in talibus. nam si verum est dicere quod est albus vel non albus: necesse est albus esse vel non esse: et si est albus vel non est albus: verum est vel affirmare vel negare: et si non est metitur: et si mentitur non est. quare necesse est aut affirmationem aut negationem veram esse vel falsam. nihil igitur necesse est necesse sit necesse casu necesse vtrilibet erit. nec erit sed ex necessitate oia et non vtrilibet. aut enim quod dicit verum est: aut quod negat. similiter enim vel fieret vel non fieret: vtrilibet enim nihil magis sic vel non sic se habet aut habebit.

Deinde cum dicit. Nam si omnis affirmatio. probat per positam dissimilitudinem. et circa hoc duo facit. quod primo probat intentionem suam ducendo ad quedam inconuenientia. et ostendit quod illa inconuenientia sunt impossibilia ibi. Que contingunt inconuenientia. Circa primum duo facit. quod primo ostendit quod in enunciationibus que sunt de singularibus et futuris non est altera determinate vera aut falsa. et hoc ostendit quod in istis enunciationibus non deest oino veritas vtrique partem oppositarum ibi. Et hoc nec quod. Circa primum duo facit. scilicet quod adducit duas rationes ad propositum. et primo est ibi. Amplius si est album intendit autem aristoteles in prima parte unam talem rationem. Veritas enunciationis determinata respicit determinatum esse vel non esse rei. si ois affirmatio vel negatio est determinate vera vel falsa: et ille qui dicit aliquid futurum esse: dicit determinate verum et ille qui dicit id futurum non esse: dicit determinate falsum: oportebit tunc necesse id determinate futurum nec posse non euenire. si igitur in omnibus ita se habet: oia euenient de necessitate: et nihil erit ad vtrilibet necesse a casu. sed hoc est falsum. si enim est quod in singularibus et futuris sit sepe altera vera determinate: et altera determinate falsa. hoc igitur quod dicit. Nam si ois affirmatio vel negatio est supple determinate vera vel falsa: sequitur supple tunc quod ois necesse est esse vel non esse. et per hoc quod nihil sit contingens. hanc ille rationem dicit manifestat subdistinguit: si hoc quod dicit futurum aliquid. ille vero non dicat. idem est ipsum: manifestum est quod necesse est verum dicere aliquid ipsum. si ois affirmatio vera vel falsa est supple determinate. et talibus oppositis non erit nisi vtrique: sed tamen aliter. et eodem modo fiet tamen aliter necesse. quod si est verum dicitur de aliquo. quod est albus vel non albus: necesse est albus vel non albus esse: et si est albus vel non albus verum est affirmare vel negare: et si non est metitur quod dicit ipsum esse: et si metitur quod ipsum dicit esse: per quod non est. quare necesse est determinate vel affirmationem vel negationem esse veram vel falsam. sic supra

ple in enunciatione ita et re. Ex quo deludit aristoteles. nihil igitur necesse est necesse sit necesse a casu necesse ad vtrilibet: nec erit necesse: si erit aliquid contingens: sed ex necessitate fiet oia. quod determinate vera est aut quod dicit: aut quod negat. hoc ponem. quod si non esset alter determinate vera sicut tunc fieret vel non fieret: et non esset determinate aliter istos. quod quod est ad vtrilibet si magis sic vel non sic se habet. in nihil magis determinate de se ad esse: quod ad non esse. Est autem notandum quod in materia nali et in singularibus et futuris esse altera determinate vera. quod in materia nali est et in singularibus et futuris sepe falsa negatio: et sepe vera affirmatio. si in materia remota est sepe falsa affirmatio: et sepe vera negatio. Probationes igitur quas hic ponit aristoteles. non procedunt nisi de singularibus et futuris in materia contingente. Item nota quod est triplex contingens. quod est contingens ut in pluribus sicut homines canescere in senectute. et est contingens ad vtrilibet: sicut socratem currere. et est contingens in paucioribus: sicut quod socrates sepulchrum inueniat thesaurum. De contingente autem ut in pluribus non fecit aristoteles mentionem forte quod determinatum est in maiori parte ad alterum oppositorum. Contingens autem in paucioribus dicitur intelligi per id quod est a casu: quod a casu eueniunt sicut quod in paucioribus contingunt.

Amplius si est album nunc: verum erat dicere primo quod erit albus: quare sepe fuit verum dicere quodlibet eorum que facta sunt: quod erit. quod si semper verum fuit dicere quod erit vel erit. non potest hoc non esse vel non futurum esse. Quod autem non potest non fieri ipsum possibile est non fieri: et quod ipsum possibile est non fieri necesse est fieri: oia igitur que futura sunt necesse est fieri. nihil igitur vtrilibet necesse casu erit: nam si casu non eueniat.

Deinde cum dicit. Amplius si est albus. ponit ad idem sedas rationes que est talis. si in omnibus enunciationibus est altera determinate vera: et si est aliquid album nunc. verum determinate erat dicere per animum: si erit: quod album erit. et quod non est magis ratio de tempore antecedente per pro quod est remoto: sed de quolibet eorum que facta sunt antequam fierent fuit verum dicere quod erit. Quod autem est sepe verum determinate dicere quod erit vel erit: non potest non esse: vel non futurum esse. Quod autem non potest non fieri: ipsum possibile est non fieri: et quod ipsum possibile est non fieri: necesse est fieri. Oia igitur que futura sunt necesse est fieri. et per hoc nihil est ad vtrilibet nec a casu. quod quod est a casu non euenit de necessitate.

At vero nec quod verum est neutrum contingit dicere: ut quod necesse erit necesse non erit. primum enim cum sit affirmatio falsa erit negatio non vera: et cuius hec sit falsa contingit affirmationem esse si veram.

Deinde cum dicit. At vero nec ostendit quod non deest oino veritas in singularibus futuris vtrique oppositorum: proponens per quod nec est contingit dicere quod neutrum. nec dicitur affirmatiuum nec dicitur negatiuum est aliquo modo verum. ut puta non est verum dicere de aliquo quod nec erit nec non erit: ut sic falsum dicat tamen affirmatiuum: quod negat. hoc dicitur probat duplici ratione. Quare primo est: quod affirmatio et negatio diducuntur: et falsum: quod verum est aut esse quod est: aut non esse quod non est. et falsum est aut esse quod non est: aut non esse quod est. unde si affirmatio est falsa quod negatio sit vera. et eodem modo si tollit per tale ponem. quod ipsa est ipsum. Ubi notandum est quod ex quod verum est esse quod est. et non esse quod non est: et esse quod non est: et affirmatiuum significat esse: et negatiuum significat non esse: ois si affirmatiuum est falsum quod dicit esse quod non est: et quod dicit negatio non esse: et necesse est sit negatio vera. sicut et si negatio est falsa: hoc non est per aliud nisi quod dicit non esse id quod est. Et quod affirmatio sibi opposita dicit esse: ois tunc de necessitate quod talis affirmatio sit vera. unde patet euidenter ex diffinitione veri et falsi: quod non potest sit de eodem esse falsa negatio et affirmatio: quod non potest si una ipsa est falsa: ois de necessitate quod altera sit vera.

Adhuc si verum est dicere quod albus est et ma-

Peribermenas

scias nō tollit cōtingētia a reb⁹: s; poti⁹ causat i eis necessi-
tate r contingētia. Dicendū ē igit q; pma cā pscit effe-
ctus necessarios a suis causis necio euenire: r effectus cō-
tingentes pscit a suis causis euenire cōtingēter. r q; non
solū ē necessariū euenire qd ipa pscit eē venturū: sed ē
necessariū sic euenire sicut ipa pscit eē venturū: ideo necē
ē dicere q; q; pscit eē ventura necio: illa necessario eueni-
ent: r que pscit a suis causis eē ventura cōtingēter illa ifal-
libit eueniēt cōtingēter. ex B aut nō d; cōcludi q; omnia
sint ifallibilia vel necessaria absolute: sed d; cōcludi q;
oia ifallibilia sint aut necessaria aut cōtingētia. r p hoc p;
rūso ad argumentum.

Sed tunc z dubitat vtz cā a qua puenit effectus con-
tingēter possit impediri ne eueniat ab ipa effect⁹ que
pma cā pscit ab ipa eē venturū. vñ eni q; sic. q; si nō possit
impediri tunc necessario talis effectus ab ipa pueniret
r per consequens non esset effectus contingens sed ma-
gis necessarius. Ad istā q̄stionē ē dicēdū q; de causis
effectū contingētū loq; possum⁹ duplr: vno qdē modo
simplr r fm naturā: r sic dicere o; q; impediri pnt: eo q; in
sua natura non hnt aliqd p qd determinēt necio ad pro-
ducendos suos effectus. quē admodū socrates pōt impediri
ab ambulatiōe q̄tū ē de natura sua: r nō ambulare: q; nō
h; de natura sua determinationem necias ad ambulā-
dum. Alio aut modo de talib⁹ causis possum⁹ loq; in ordi-
ne ad psciam cause pme. r q; nihil pōt ei⁹ psciam fugere
necesse ē q; nullus defectus possit talib⁹ causis accidere
q; lateat ei⁹ intellectū. r ppterca ipole ē vllā taliū cāz i-
pediri ab eo qd ipa puidit p⁹ cā. Dicendū est igit q; quibus
de se et de sua nā possint tales cause impediri a suis effecti-
bus: in ordine tñ ad sciam pme cause nō pnt impediri ab eo
qd pma cā de ipis pscit. Ad argumētū aut est dō⁹ q;
q̄uis effect⁹ q; sūt a pma cā pscit euenire: necessario eue-
niant: ex quo sūt pscit: non tñ ideo debēt dici eē effectus
necessarij. Cui⁹ rō ē: q; effect⁹ imitat⁹ cōditiones cause pxi-
me: r nō cōditiones cause remote. vñ r q̄uis cā pma sit i-
corruptibilis: nō tñ effectus oīz cāz scūdaz sūt incorru-
ptibiles. Quia igit cause contingēt⁹ sūt suoz effectuum
cause pxiime: o; q; fm nām eaz sit nā suoz effectuum. vt
v; sicut ipse de sua nā sūt cōtingēter pducētes effect⁹ su-
os: sic ē effectus eaz de sua natura sint r dici debeāt con-
tingentes effectus: non obstāte q; nō possint pme cause
psciam: q; est cā ipoz r remota euenire.

Sed adhuc z stat dubitatio de his q; eueniūt a casu: nō
n. videt q; aliqd a casu eueniat q; rōnem effe-
ctus casualis ē q; sit pscit. s; q; a pma cā sūt oia pscit: vñ
q; nihil in reb⁹ possit a casu vel a fortuna fieri. Ad istā
q̄stionē ē dō⁹ q; nihil pbibz vñ r eūde effectū dici casu
alez i cōpatione ad vñ causā r i cōpatione ad aliā nō esse
casualē. videm⁹. n. cū dñs dirigit duos seruos ad vnum r
eundē locum: ignorāte vtroq; seruo: de alio concursus
amboz suoz i illo loco erit pter sciam r intentionē ipozū:
sed nō erit pter sciam r intentionē dñi. r iccirco talis con-
cursus nō erit casualis in cōpatione ad dñm: sed erit casu
alis vtrig; seruo: q; casualē euenit pter sciam r intentionē
ei⁹ cui dicit casualr accidere. Quia igit nihil pōt i rebus
contingere pter sciam pme cause: p; q; nihil ē in rebus
fortuitū aut casualē sibi: s; q; multa pnt accidere i rebus
pter sciam r intentionem cāz scūdaz: id multa pnt eē for-
tuita r casualia in ordine ad cas. Dicendū ē igit ad questi-
onem r ad argumētū q; effectus casuales r fortuiti pnt
pconsiderari duplr. vno⁹ i ordine ad causas scūdaz ex opa-
tione quaz pueniūt pter itentionē r sciam eaz: r sic dicitur
esse r sunt casuales r fortuiti effectus. Alio vō modo
cōsiderari pnt i ordie ad causā pma: cui⁹ scias r ordiatio

nē subterfugere nō pnt. r sic nec sūt fortuiti nec casuales.
Quarto restat dubitatio precipue de operationib⁹
humanis. vtrum. v; necessario eueniant i
ordinem ad cām pma. videtur eni q; non. q; si necessario
eueniūt tūc sicut arguit aristo. nō oportebit pp ipa nego-
ciari: neq; consiliari: q; cum scia pme cause non possit er-
rare. ex quo puidit talia fienda fieri de necessitate sine cō-
siliemur de ipis sine nō. Cū q; iconueniēs sit dicere q; oia
nostra consilia r studia sint frustra: incōueniens videt ē
eē: q; opa nostra necessario eueniāt i ordine ad pma cām.
Ad istā q̄stionē dixerūt qdaz q; pma cā de nostris acti-
bus non h; sciam in singli sed vli tñ. Alij vō dixerunt q;
de ipis h; sciam etiam in singulari: sed nō pp ipas sic eue-
niūt: q; possint nō euenire. sed vtraq; opinio ē falsa. Ma-
nifestum ē enim q; nullus pōt aliqd punire vel pmiare
de eo qd ignorat. ponim⁹ aut q; ad pma cām pnt nos d;
nostris actibus singularibus r i singulari pmiare r puni-
re. vnde necesse est q; et in singulari cūcta nra opa sint co-
gnita a pma cā. Et pscia q; aliqd scitur i coi r vli ē scia ipse
cta r cōfusa. cū cōueniētissimū sit dicere q; pma causa
nō hēat scias psciam d reb⁹: s; cōfusa r ipscia: oio irroa-
bile ē ponere q; pma cā nō cognoscat cūcta nostra opa di-
stincte r in singulari. r id opinio hoc dicens sicut absurda
ē abycieda. Alia opinio ē icōueniēs nisi itelligat sane ma-
nifestū ē. n. q; scia dei ē oio ifallibil. supposito igit q; ipse p-
sciat i singulari r distincte nfm op⁹: o; necio aut q; eueni
at sic pscit ē ab ipoz: aut q; sit scias ipi⁹. Quia q; sciam
ipi⁹ nihil pōt fieri: necessariū ē vt nfm op⁹ sic eueniat: sic
ab ipoz est pscitum. Cōsiderādū ē igit q; cū scia pme
cause oīum sit comprehēsiua nō solū puidet effectū nfm
sed et oia p que i illū effectū deuenim⁹. p cōsiliando r ne-
gociādo. puidit. n. p⁹ cā q; p cōsiliādo r negociādo i ipm
deuenire deberem⁹: ita q; nō pcedēte cōsilio r negociatiōe
nra scdm ei⁹ sciam talis effectus minime nobis puenit.
r ideo posito q; pma cā psciat oēs effectus nros: r dato q;
tales effect⁹ necessario eueniāt i ordine ad sciam ei⁹: non
tñ id negocia nra r consilia sūt frustra. imo sūt necessaria
ad tales effect⁹ assequēdos: ex quo a pma cā ē pscitū q; p
scilia r negocia nra debent euenire.

Sed tūc qnto restat dubitatio vtz talis pscia tollat li-
bertatē voluntatis. vñ. n. q; sic. q; volūtas nō dicitur
libera: nisi q; sit pōt i aliqd: q; tñ pōt i oppositū: s; itā-
te pscia alicui⁹ volūtū volūtas ipz vult: nec pōt i oppo⁹: q;
pscia tollit libertatē voluntatis. Ad istā dixerūt qdā
q; libertas volūtatē tollit p ipaz psciam: eo q; volūtas
pōt agere r nō agere id qd i sua potestate h; agere: s; itā-
te pscia de aliq; agēdo: nō pōt volūtas id nō agere. Nec autē
opio ē erronea r irrationabilis p qdē q; tūc tollit punitio r
pmitio. Nō. n. recte aliq; pōt puniri de eo qd nō h; i po-
testate sua: nec ē pmiat q; de eo qd nō agit sua volūtatē.
s; q; pscia facit vt nihil sit i potestate nra: de nullo tunc re-
cte puniemur aut pmiabimur. S; dicta opio ē irrationabil
q; cadē rōne cōcludet q; p⁹ cā non habeat libertatē aut
potestatē actuū suoz. Manifestū ē. n. q; ipa pscit qdē
factura. r q; sua pscia ē ifallibil: itāte pscia: nō pōt nō facere
qd puidit se facturā. aut igit o; q; cōcludat rō de cā p⁹ q; nō
h; potestatē r libertatē actuū suoz. qd ē oio absurdū. aut
o; pnter q; nō obstāte pscia r ei⁹ ifallibilitate habeat rō-
lis creatura libertatē volūtatē: r dñm suaz actionū.
Est igit cōsiderādū q; p⁹ cā cognoscat dñm suū r dñm
oīs creature rōnalis pfectissime. r id cognoscat qdē suo
dñio rōnal creatura d; facere: sicut r cognoscat qdē ipa
met d; agere p suū pprū dñm suū. r q; sicut cognoscat se fa-
cturā aliqd sic facit: ideo suo pprū dñio facit qdē pscit
se p suū dñm suū facturā. r absolute qdē loquendo pōt p qd

Secundus

facit dimittere: sed supposita pscia id dimittere nō pōt.
Consimili modo sicut cognoscat creaturā rōnalē aliqd fa-
cturā: sic rōnalis creatura facit. vñ qd cognoscat ipam fa-
cturā p libertatē sue volūtatē: s; ipa facit sua volūtatē li-
bera. Et absolute qdē loquendo pōt facere oppositū. s; pze-
scia supposita nō pōt. Et p B p; rōso ad arg⁹.
Explicuit pclarissima cōmentaria gratiadei cōsulani
sacri ordinis pdicatoz i p⁹ libzū pbermenias aristo.

Quoniam autem est
de aliquo affirma-
tio significans ali-
quid: hoc autem est
vel nomen vel inno-
minabile. vnum au-
tem oportet esse r
de vno id quod est
in affirmatione.

Incipit cōmentaria eiusdē in z^m libzū. Lec. I.
Dñs determinauit pbs i pmo libro de
enunciatiōe simplr cōsiderata. i B z^o li-
bro determinat d enunciatiōe h; q; diuer-
sificat p aliqd sibi additū. fm aut q; dicit
thomas nō tria pnt cōsiderari i ipa enūci-
atione. p qdēz ipse dictiones q; pdicant r
subyiciunt i ea: quas distinguit aristo. in

pmo libro p noia r verba. z^o ipa pōt fm quā ē verū vñ fal-
sū i enunciatiōe affirmatiua aut negatiua. r z^o ipa oppō vni⁹
enunciatiōis ad aliā. r fm B diuidit iste liber i tres ptes:
q; pmo ostēdit aristo. qd accidat enunciatiōi ex eo q; aliqd
addit ad dictionē i subo vñ pdicato positas. z^o ostēdit qd
accidat enunciatiōi. ex eo q; aliqd addit ad determinan-
dū veritatē vel falsitatē ppositiōis. ibi. His vō determina-
tis: p soluit quādā dubitationē circa oppōnē enunciatio-
nū: puenientē ex eo q; aliqd addit simplici oppōnē enun-
ciationū ibi. Utz aut tria. Est aut cōsiderādū q; additio
facta ad pdicatū vel ad subm quāz tollit vnitatē enūcia-
tionis: r quāz cā nō tollit. vñ fm B diuidit pma ps i tres
duas: q; pmo ostēdit aristo. qd accidat enunciatiōi ex ad-
ditōe negatiōis i finitatis dictionē. z^o ostēdit qd accidat
enunciatiōi ex additōe tollētē vnitatē ei⁹ ibi. At vō vñ
de plurib⁹. Circa p⁹ duo facit q; pmo declarat de enūcia-
tiōib⁹ simplicib⁹ i quib⁹ nomē finitū vel infinitū ponit
subo solū. z^o vō agit de illis i qb⁹ nomē finitū vel infinitū
ponit nō solū i subo. s; et i pdicato ibi. Qñ aut ē tertiū ad-
iacens. Circa p⁹ tria facit. q; pmo ponit quāsdā rōnes di-
stingēdi tales enunciatiōes ex pte noīum. z^o ostēdit qre
nō pōt eē eadē rō distingēdi ex pte vboz ibi. pter vñ
Et p⁹ ponit enunciatiōnū distinctionem ibi. Quare p⁹ ē affir-
matio. Circa p⁹ adhuc tria facit: q; pmo pponit rōnes
distingēdi enunciatiōes. z^o exponit qd dixerat ibi. Nomē
ar dictū ē. r z^o cōcludit itētū ibi. Erat itaq; oīs. Dicit itaq;
ip⁹ pte q; oīs affirm⁹ ē significās aliqd d aliq; sicut cōm ē
i p. r B de quo aliqd significat ē aut nomē aut inoiabi-
le: ita tñ q; nō ābo s; vñ o; ē B qd ē pdicatū i v⁹ affir-
mationē: r d vno tñ subo pdicat in ea: nec ē supple seq B
qd cōcludet postea. Est at nō⁹ q; q; vñ ē. ppe nō coz
qd altero pdicant: r id qd dī i enunciatiōe d aliquo ē pdi-
catū: id necius ē q; id de quo dī aliqd ppe i enunciatiōe sit
nomē aut aliqd supru noīalr. Et ppterca dicit aristo. q; B
de quo significat aliqd i enunciatiōe ē nomē vñ inoiabile.
Nomē at dictū ē r inoiabile p⁹. s; bō. n. q;

dē nomē nō dico: s; nomē ifinitū. vñ. n. signifi-
cat quodāmodo i ifinitū: quē admodū r nō cur-
rit nō verbū dico: s; ifinitū verbū.

Deinde cū dicit. Nomē at dictū ē. expōit qd dixerat no-
mē vñ inoiabile dices: q; dictū ē p⁹ qd sit noīū r qd inoiabi-
le q; nomē ē sic hō equ⁹ r silia. s; inoiabile ē sic non bō
q; nō dicim⁹ eē simplr nomē: s; nomē ifini⁹. Et quibus pte
at negationē r id eni addit nega⁹: facit tñ enunciatiōē vñā
cū v⁹ pdicato adiuncto: eo q; ipz ē nomē ifini⁹ significat
qdāmodū v⁹. Dī at nō simplr nomē s; nomē ifini⁹. Est at nō⁹ q;
nomē ifini⁹ dixit h aristo. inoiabile: nō qdē q; nullo vocabu-
lo noīari possit cū noīc⁹ noīū ifini⁹: s; q; an tps suuz nō erat
ei nomē ipositū. Itē nō⁹ ē q; nomē ifini⁹ dī significare nō
simplr v⁹: s; quodāmodū: q; nō h; significatiōē positūū sic h;
nomē ifini⁹: s; poti⁹ h; significatiōē remotūā. q; tñ ipoztat
rōnē vni⁹ for⁹ vñ nāc dī significare quodāmodū vñū.

Erit aut oīs affirmatio vel ex nomine r ver-
bo vel ex infinito nomine r verbo.

Deinde cū dicit. Erit itaq; oīs affirm⁹. cōcludit ppo⁹. di. q;
ex quo oīs enunciā⁹ ē significās aliqd pdicatū d aliq; subo: r
vñ ē nō coz q; pdicat⁹: ac p pns id de quo aliqd pdicat ē
vel nomen vel nomen in finitum sequitur q; omnis affir-
matio erit vel ex noīe r vbo: vñ ex infinito nomine r vbo
Cū nō⁹ ē q; facit mētionē solū de affirmatiōe r nō de ne-
gatiōe: q; affirm⁹ ē nobilior r pfectior spēs enunciatiōis: qd
tñ dicit de affirmatiōe s; vult eē itelligi de negatiōe. Itē
nō⁹ ē q; quibus videat fieri aliq; enunciatiōi q; nō subyiciē
nomē s; vñū. sic cū dī q; currit ē vñū. nō tñ B ē d ea q; h dicit
ari. ponēs q; affirm⁹ ē vñ ex noīe r vbo: vñ ex infinito noīe r
vbo: q; cū vñū aliqd subyiciē i enunciatiōe tenet noīalr r nō
vñalr: eo q; tūc non est nota pdicatiōis. r tūc vñū sumit
verbalr cū ē nota coz q; de altero pdicant.

Pter verbū at nulla affirmatio vñ negatio
ē. n. vñ erit vñ finit⁹: vñ qdēz alia hmoi verba
et his sūt q; sūt posita: r significāt. n. tps.

Deinde cū dicit. Pter vñū. ostēdit q; s; rō distingēdi
enunciatiōnū nō pōt accipi ex pte vbi: vt. v; dicit q; qdā
enunciā⁹ ē ex vbo finit⁹: r qdā ex vbo ifinito. q; vt dicit nulla
affirmatio vñ negatio sit pter vñū. Nā est vñ erit vñ finit⁹:
oia hō sūt vba ex his. i. d nūero vboz q; posita. i. diffini⁹ r
sup⁹ i pmo libro. q; cōsignificat tps qd ē pprū verbi: r nō
ne aliquo istoz: nō sit enunciatio.

Quare prima ē affirmatio r negatio: ē hō: nō
ē hō. deide ē nō hō: nō ē nō hō. rursus ē oīs hō: nō
ē oīs hō: ē oīs nō hō: nō ē oīs nō hō. r in extrinse-
cis tpiibus cadē ratio est.

Deinde cū dicit. Quare p⁹ affirmatio. cōcludit ex pmissis
distinctionē enunciatiōnū. o. q; p⁹ affirmatio vñ negatio ē vt
ista: est hō: nō ē hō. deide sicut posterior enunciatio vt: ē nō hō
nō ē nō hō. s; r vñ b⁹ sūt p⁹ ē oīs hō: nō ē oīs hō: r posteriores
sūt ē oīs nō hō: nō ē oīs nō hō. Addit at q; cad rō ē i extrinsecis
tpiib⁹. i. i enunciatiōib⁹ q; sūt p vba tpiis futuri vñ pteriti.

Ad plenorem ram⁹ de trib⁹. pmo at qram⁹
vtz distinctio enunciatiōnū h posita sit distinctio vniuoci
aut analogi. vñ. n. q; sit distinctio vniuoci. q; qd pdicat s; z
idem nomen r secundum eandem rōz ē vniuocum. sed
enunciatio pdicat fm idēz nomē r s; eandem rationem
d enunciatiōē q; ē ex noīe finitō: r de enunciatiōe q; ē ex no-
mie ifinito: q; de ipis dī vniuocē. r p pns distinctio enūcia-
tiōis h posita ē distinctio vniuoci. Ad istā qōnē est dō⁹

Derbermenias

hec distinctio enunciatōis n̄ ē distinctio vniocī: s̄ ē disti-
ctio analogi. Ad cuius enidētiā sciendū ē: q̄ duplici-
ter possum̄ oñdere hāc enūciationū distinctionē ēē disti-
ctioē analogi: s̄ duo q̄ i ipō analogo iuenim̄: p̄ q̄ analo-
gū ab vnioco distiguit: quoz v̄m̄ ē: q̄ analogū descēdit
p̄ p̄ i v̄m̄ eoꝝ sub se: et̄oꝝ: q̄ i aliud. sic ēs p̄ i subfatiā
q̄ i accēs descēdit: s̄ vniocū n̄ descēdit p̄ p̄ i v̄m̄ eoꝝ: de
gb̄ p̄ dicat̄ vnioco q̄ i reliquū. z̄ v̄o ē: q̄ v̄m̄ et̄oꝝ s̄b
analogo ipoztat habitudinē ad alterz̄ sic accēs ipoztat ha-
bitudinē ad reliquū. hec āt duo repim̄ i enūciatione
respcū enūciatōis q̄ ē de subo finito: z̄ respectu enūciatio-
nis q̄ ē de subo ifinito. q̄ cū pres enūciatōis sint nomē z̄
v̄bū. necē ē vt queadmodū nom̄ descēdit p̄ p̄ in nom̄ sī
q̄ i nom̄ ifī: sic ēt enūciatio descēdat suo mō p̄ p̄ i cā q̄ ē
ex noie finito: z̄ i eā q̄ ē ex noie ifinī p̄ poster̄. z̄ p̄ p̄ terea
signāter ari. affirmationē z̄ negationē q̄ ē ex noie ifinī ap-
pellant p̄ m̄. queadmodū ēt nom̄ ifī n̄ d̄r nom̄: nisi p̄ ordi-
nē quēdā ad nom̄ sī. sic ēt necē q̄ enūciatio d̄ noie ifī
ipoztet ordinē z̄ bitudinē ad enūciationē d̄ noie sī. v̄i p̄
q̄ p̄ dicat̄ distinctio enūciatōis n̄ ē distinctio vniocī: s̄ ana-
logi. C̄ d̄ d̄ ē ḡ ad ar̄ q̄ d̄ rōe vniocī est n̄ solū q̄ dica-
tur s̄z idē nom̄ z̄ eādē rōe: s̄ ēt q̄ n̄ dicat̄ p̄ p̄ z̄ p̄ poster̄.
z̄ idē enūciatio n̄ d̄r vnioco d̄ enūciatōe de finito z̄ d̄
enūciatione de ifinito.

Secundo gram̄ d̄ cad̄ distinctioē: vtz̄ fiat p̄ d̄rias
formales: an p̄ d̄rias māles. v̄i. n. q̄ fiat
p̄ formales d̄rias. q̄z nom̄ sī p̄ differt formalr a noie ifini-
to. q̄ cū enūciatōe finit̄ z̄ enūciatio d̄ ifinī distiguit̄ s̄z di-
stinctionē nois finiti a noie ifinito: vt q̄ tal̄ distinctio fiat p̄
d̄rias formales. C̄ Ad istā. q̄ d̄ d̄ q̄ dicta distinctio n̄ sit
nisi penes māles d̄rias enūciatōis. Cui rō ē: q̄z cū forma
enūciatōis distat i p̄pōne p̄dicati cū subo: necē ē vt p̄ ea
distiguit̄ enūciatio formalr: q̄ ipaz̄ p̄pōne p̄dicati z̄ subo
diuersificat. s̄z q̄z p̄ dicat̄ z̄ s̄z ē mā enūciatōis: necē ē vt p̄
ea q̄ diuersificat solū d̄ d̄ rōes p̄dicatoꝝ aut s̄boꝝ: enun-
ciatio n̄ distiguit̄ nisi tm̄ mālr. n̄ ēt sic ē q̄ sī z̄ ifī n̄ di-
uersificat p̄pōe p̄dicati cū subo: s̄z solū diuersificat dictio-
nes q̄ i enūciatōe p̄dicat̄ v̄l subyiciunt̄. v̄i p̄z enidēter q̄
enūciatio n̄ distiguit̄ formalr p̄ enūciationē d̄ finito: z̄ p̄
enūciationē d̄ ifī. p̄z āt ex eod̄. q̄ enūciatōe finito z̄ enūcia-
tio d̄ ifī n̄ d̄r sp̄e: q̄z diuersitatē sp̄e fac̄ d̄ria formalr z̄ nō
d̄ria mālr. C̄ d̄ d̄ ē ḡ ad ar̄ q̄ q̄uis nom̄ sī differt for-
malr a noie ifī: q̄z tm̄ nomē est mālis ps enūciatōis: n̄ di-
uersificat pp̄ formalr enūciationē: s̄z tm̄ mālr.

Tertio gram̄ an v̄bū ifī ster ifī i enūciatōe. v̄i. n.
q̄ sic: q̄z d̄m̄ fuit i p̄ li. q̄ ēt v̄bū ifī ē nō eoꝝ
q̄ d̄r d̄ altero. s̄z q̄ d̄ nō eoꝝ q̄ p̄ dicat̄: m̄. met i enūciatōe
q̄ v̄bū ifī i enūciatōe māet. C̄ Ad istā. q̄. cuidētiā nō ē
q̄ difficultatē i ista. q̄. fac̄ h̄ q̄ v̄bū ifī n̄ d̄r a negatio ni-
si i h̄ q̄ v̄bū negatiuū p̄feri i vi duaz̄ dictionū: s̄z v̄bū ifi-
nitū p̄feri i vi vnī dictionū. q̄z q̄ i vi vnī dictionis p̄r p̄
ferri n̄ solū ex enūciatōe: s̄z ēt i enūciatōe: vt d̄ d̄: q̄ n̄ so-
lū ēt enūciationē: s̄z ēt i enūciatōe possit māere ifī. Ut
ḡ appeat qd̄ mihi v̄i i hac mā: considerādū ē. vt dixim̄ in lo-
gica n̄ra: q̄ q̄uis enūciatio z̄ p̄pō sint idē realr: tm̄ s̄z rō-
nē d̄rnt: q̄z enūciatio q̄m̄ ē ex vi sue rōis h̄z directe ordi-
nē n̄ ad argum̄tationē: s̄z ad significādū conceptū p̄plexū i-
tellect̄ i quo ē vitas z̄ falsitas. s̄z p̄pō q̄m̄ ē ex vi sue rōis
ipoztat ordinē ad ipaz̄ argum̄tationē. Quia ḡ enūciatio
respcit verū z̄ fl̄z id̄ d̄r logic̄ manere i enūciatōe disti-
ctū a negatiuo qd̄ diuersificat ab ipō significatiōes veri.
v̄bū aut̄ ifī nō diuersificat a v̄bo negatiuo vitatē enūcia-
tōis. Eadē. n. ē vitas ifī enūciatōis. petr̄ n̄ amat: z̄ isti
us enūciatōis: petr̄ n̄ amat. Et id̄ logic̄ n̄ d̄r i enūciatio-
ne v̄bū ifī distiguit̄ a negatio: ēt si p̄ferat i vi vnī dictionis

nis. Appellat autēz ipm̄ magis negatiuū q̄ infinitum: q̄
remouere i enūciatione aliqd̄ a subo: ē p̄p̄tius v̄bi nega-
tiui. v̄trūq̄ āt ipoz: i enūciatōe positū remouet aliqd̄ a
subo: z̄ p̄p̄trea nec aristo. nec thomas d̄r i enūciatōe
ip̄z ēē nisi v̄bū negatiuū. s̄z d̄ p̄pōne fec̄: ē q̄z n. ipa ipoztat
ordinē ad s̄llm̄ ea q̄ diuersificat modos filogisticos con-
cedit logic̄ ēē distincta i p̄pōnib̄. sic aut̄ se h̄nt v̄bū ifī z̄
negati: q̄z v̄bū negati: fac̄ modū s̄llm̄ negatiui. s̄z v̄bū i-
fini: facit modū s̄llm̄ affirmatiui: sic cū d̄r. ois q̄ n̄ diligit
i amat. s̄z ois lapis nō diligit. q̄ ois lapis nō amat. z̄ p̄p̄t-
rea d̄ueniēter p̄t ponere logic̄ v̄bū ifī ēē distinctū i p̄pō-
ne a negatio. v̄i z̄ tho. i p̄ scdē ponit exp̄sē q̄ v̄bū i p̄pō-
ne negatiuū manet distinctū a v̄bo ifinī. C̄ d̄ d̄ ē ḡ ad ar̄
gum̄tū q̄ v̄bū ifī est nō eoꝝ q̄ p̄ dicat̄ z̄ ponit̄ i p̄pōne
z̄ enūciatōe: ita tm̄ q̄ i p̄pōne manet distinctum a negati-
uo: sed non i enūciatione.

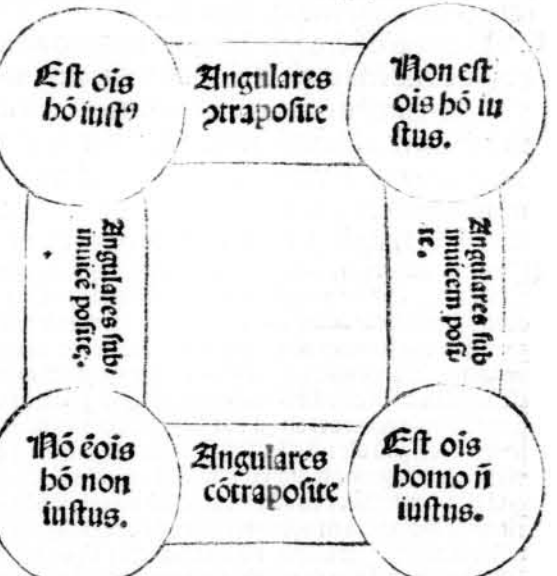
Qñ āt ē tertiū adiacēs p̄dicat̄ duplr̄ dicunt̄
oppositioē. s. Lectio. II.

Distiguit̄ ari. enūciatōes i q̄b̄ no-
mē infī v̄l sī ponit̄ ex p̄te subo: h̄ accē-
dit ad distiguit̄ illas enūciatōes i q̄
b̄ nomē finitū z̄ ifinitū ponit̄ ex p̄te sī
z̄ ex p̄te p̄dicati. z̄ circa h̄ duo fac̄: q̄z p̄
distiguit̄ h̄ enūciatōes. z̄ manifestat̄ q̄
dā q̄ possent ēē dubia circa eas ibi. Qñ
vo d̄ria. Circa p̄ duo fac̄: q̄z p̄ agit de enūciatōib̄ i q̄bus
pōit̄ v̄bū subfatiū. z̄ agit de enūciatōib̄ i q̄b̄ ponit̄ alia
v̄ba ibi. In his vo i q̄b̄. Circa p̄m̄ z̄ fac̄: q̄z p̄ distiguit̄ enū-
ciatōes i q̄b̄ subyici nom̄ sī n̄ v̄l r̄p̄tū. z̄ distiguit̄ eas
i q̄b̄ subyici nom̄ sī n̄ v̄l r̄p̄tū. ibi. Silr̄ āt se h̄z. z̄ agit
d̄ illis i q̄b̄ subyici nom̄ sī n̄ v̄l r̄p̄tū. ibi. Alie āt ad n̄ h̄. cir-
ca p̄m̄ adhuc z̄ fac̄. q̄z p̄ p̄pōit̄ diuersitatē oppōis talium
enūciationū ab alijs. z̄ cludit̄ eaz̄ nūez: z̄ p̄t ipaz̄ bi-
tudinē. ibi. Jccirca q̄tuoz. z̄ z̄ exemplificat̄ q̄st̄ i figura. ibi.
Intelligim̄. circa p̄m̄ duo fac̄. q̄z p̄ p̄pōit̄ qd̄ d̄r d̄r: exp̄o-
nit̄ qdā q̄ dixerat̄ ibi. dico āt. Dic̄ ḡ i p̄ p̄te: q̄z q̄ ē z̄ adia-
cēs p̄dicat̄: d̄r oppōes duplr̄. i. sunt duplo plures oppō-
nes q̄z siāt q̄ p̄dicat̄ s̄z se z̄ n̄ adiūctum alicui z̄. C̄ Ubi
nō ē q̄ istud v̄bū ē duplr̄ p̄t p̄dicari i enūciatōe: vno q̄
de mō s̄z se: sic cū d̄r h̄. z̄ tē n̄ exp̄m̄ i enūciatōe z̄: s̄z
duo tm̄. s̄z s̄z: z̄ istud p̄dicat̄. q̄z n̄ itellr̄ copulari s̄bo p̄ aliō
a se. Alie āt mō p̄t i enūciatōe p̄dicari n̄ s̄z se: s̄z alteri ad
iūctū: sic cū d̄r. h̄ ē iust̄. z̄ tē d̄r p̄dicari z̄ adiacēs. q̄z ad-
dit̄ z̄: qd̄ p̄ adiūctioē eī denotat̄ actu p̄dicari. z̄ tē i enū-
ciatōe exp̄m̄ z̄. s̄z s̄z: copula v̄bal: z̄ id̄ qd̄ denotat̄ p̄-
dicari p̄ adiūctioē copule. q̄z tm̄ v̄bū n̄ ē nō eoꝝ q̄ subyici-
unt̄: s̄z eoꝝ q̄ p̄dicat̄: copula v̄bal n̄ se z̄ cū s̄bo s̄z cū p̄dicato.
z̄ id̄ d̄r signāter Aristo. q̄n̄ ē p̄dicat̄ tertiū adiacēs.
C̄ Bico aut̄ vt ē iustus h̄: est tertiū adiacere
nomē: vel verbū i affirmatione.
C̄ Deide cū d̄r. Dico āt. exp̄it̄ qd̄ dixerat̄ q̄ ē z̄ adiacēs
p̄dicat̄. di. q̄ dico ip̄z nomen v̄l v̄bū ē adiacere i affirma-
tōe z̄: vt cū d̄r ē iust̄ h̄: adiacet h̄ qd̄ dico ē z̄. i. ad z̄
v̄puta ad h̄ q̄ d̄r iust̄. C̄ Ubi nō ē q̄ cū dico ē iust̄ h̄:
si d̄z ē p̄dicari z̄ adiacēs: n̄ d̄z ē accipi p̄ p̄dicat̄: z̄ iust̄ h̄ p̄
subo: s̄z s̄z sumi h̄ p̄ subo: iust̄ h̄ p̄ p̄dicat̄: z̄ p̄ copula h̄ iust̄ p̄
dicato adiacente. v̄i z̄ q̄uis i locutiōe q̄ dicitur est iustus
h̄: tertia dictio recitata sit h̄: q̄z tm̄ s̄z rectū ordinē subz̄
p̄supponit̄ p̄dicato: p̄ i illa enūciatōe ē h̄: qd̄ ē s̄z s̄z z̄
ē iust̄ h̄ qd̄ ē p̄dicatū. s̄z ip̄z. ē se h̄z vt me. q̄uis pp̄ assigna-
tā rōnē se teneat cū p̄dicato. C̄ Itē notādū q̄ cū ip̄z ē ap-
pellat̄ nom̄ sumi nom̄ large s̄z q̄ ois dictionis vocat̄ nom̄.
z̄ q̄z pp̄rie dicit̄ verbū. id̄ Ari. nō fuit et̄er̄ dicere ē nomē
s̄z dicit̄ ē nomē vel verbū.
C̄ Quare q̄tuoz: erūt ille: q̄z due qd̄ ad affir-

Secundus

mationē z̄ negatiōes sese h̄nt fm̄ p̄ntiā vt p̄ri-
uatiōes: due vero mīme. Dico āt qm̄ ē aut iu-
sto adiacēbit: aut nō iusto: q̄re etiā negatiōes:
quattuor. n. sunt.
C̄ Deide cū d̄r. Quare q̄tuoz. cludit̄ nūez istaz̄ enū-
ciatōis dicēs. q̄ ex q̄ duplr̄ sūt oppōnes q̄n̄ ē p̄dicat̄ ter-
tiū adiacēs. q̄tuoz erūt iste enūciationes. q̄z due sese h̄nt
ad affirmatiōes z̄ negatiōes s̄z sequētiā: sic z̄ puatiōes: s̄z
due alie mīme sic se h̄nt. z̄ q̄ siāt q̄tuoz enūciatōes expo-
nit̄ v̄l d̄clarat̄ subdēs: q̄ ē aut adiacēbit iusto. i. p̄dicato fi-
nito: vt cū d̄r h̄ ē iust̄. aut adiacēbit nō iusto. i. p̄dicato ifi-
nito vt cū d̄r ē h̄ nō iust̄. z̄ sic erūt due affirmatiōes. z̄ ne-
gatiōes due siēt si l̄r. q̄z nō est adiacēbit aut p̄dicato finito
aut p̄dicato ifinito. Quare p̄z q̄ q̄tuoz sūt enūciatōes
iste. C̄ Notādū ē āt q̄ cū ē p̄dicat̄ fm̄ se: nō sūt d̄ codes
subo nisi due enūciatōes: vna. s̄z affirmatiua z̄ altera nega-
tiua. eo q̄ tūc nō p̄dicat̄ nisi v̄bū qd̄ i enūciatōe non ifini-
tat̄. s̄z cū p̄dicat̄ z̄ adiacēs: sūt d̄ eodē subo q̄tuoz enū-
ciatōes: due qd̄ ē p̄dicat̄ sī: z̄ due d̄ p̄dicato ifī. z̄ q̄z due
enūciatōes faciūt vnā oppōne. s̄z q̄tuoz enūciatōes faci-
unt oppōnes duas: idcir̄ dicit̄ ari. q̄ q̄n̄ ē p̄ dicat̄ z̄ adia-
cēs duplr̄ sūt oppōnes. C̄ Itēz notādū ē q̄ istaz̄ q̄tuoz
enūciatōis due. s̄z affirm̄ d̄ p̄dicato sī: z̄ affirm̄ d̄ p̄dicato ifī
se se h̄nt ad affirmatiōes z̄ negatiōes s̄z p̄ntiā: sic puatiōes
sue sic ille d̄ p̄dicato puatio. q̄z ad affirmatiuā d̄ p̄dicato
fī seq̄ negatiua d̄ p̄dicato ifī: sic z̄ negatiua d̄ p̄dicato p̄-
natio. q̄z ad istā q̄ d̄r ē h̄ nō iust̄: ista d̄ p̄dicato ifī n̄ ē
h̄ nō iust̄. z̄ ista d̄ p̄dicat̄ puatio nō ē h̄ nō iust̄. Ad affirmati-
uā ē d̄ p̄dicat̄ ifī sic ad affirmatiuā d̄ p̄dicat̄ puatio: seq̄ nega-
tiua d̄ p̄dicato sī. q̄z ad istā ē h̄ nō iust̄: z̄ h̄ nō iust̄: seq̄
ista n̄ ē h̄ nō iust̄. si ḡr due istaz̄ enūciatōis. s̄z affirm̄ se se
h̄nt ad affirmatiōes z̄ negatiōes s̄z p̄ntiā: due vo mīme sic
se h̄nt. s̄z negatiō. q̄z. v̄s. ad eas nō sequunt̄ affirmatiōes.
q̄z ad istā n̄ ē h̄ nō iust̄: n̄ seq̄ ista ē h̄ nō iust̄. q̄z d̄ lapide ē
v̄ez d̄re q̄ n̄ ē h̄ nō iust̄: nec tm̄ d̄ ipō ē v̄ez d̄re q̄ ē h̄ n̄ iu-
st̄. z̄ si l̄r ad negatiōes d̄ p̄dicato ifinito: n̄ seq̄ affirmatiua
de p̄dicato finito.
C̄ Intelligim̄ vero qd̄ dicitur ex his q̄ subscri-
pta sūt: ē iust̄ h̄: huī negatio ē nō ē iust̄ h̄: ē
nō iust̄ h̄: huī negatio ē: n̄ ē nō iust̄ h̄. ē. n.
hoc loco z̄ nō ē iusto z̄ nō iusto adiacet. Nec
igit̄ queadmodum in resolutorijs dictū est sic
sunt disposita.
C̄ Deide cū d̄r. Intelligim̄ vo. declarat̄ qd̄ dixerat̄ i figu-
ra dicēs: qd̄ id̄ qd̄ d̄r v̄l d̄r ē d̄ istis enūciatōib̄: itelligim̄
ex his q̄ subscripta sūt. z̄ affirm̄ qd̄ ē d̄ p̄dicato sī: sic ē iust̄
h̄: h̄: āt negatio ē: n̄ ē iust̄ h̄. affirm̄ āt d̄ p̄dicato ifinito sit
ē nō iust̄ h̄. huī vo ne ē n̄ ē iust̄ h̄. z̄ i his oib̄ p̄dicat̄
ē z̄ adiacēs: q̄z i h̄ loco. i. i istis enūciatōib̄ nō p̄dicat̄ ē z̄
nō ē s̄z se: s̄z adiacet iusto z̄ n̄ iusto. addit̄ āt q̄ h̄ sic dispo-
sit̄ sic d̄r ē i resolutorijs i li. p̄z. C̄ Ubi notādū ē q̄ i li.
p̄z h̄ ita disponit̄ siue ordinat̄ i figura: q̄z sub affirma-
tiua de p̄dicato finito ponit̄ negatiua de p̄dicato ifinito.
C̄ Silr̄ āt se h̄r: z̄ sylvis nois sit affirmatio: vt
ē ois h̄ iust̄: ē ois h̄ nō iust̄. S̄z nō si l̄r an-
gulares p̄tigit veras ēē: cōtingit autē aliqñ. be
due igitur opposite sunt.
C̄ Deide cū d̄r. Silr̄ āt se h̄r: distiguit̄ enūciatōes q̄ acci-
piūt p̄ subo nom̄ sī v̄l r̄p̄tū dicēs: q̄ silr̄ se h̄z multipli-
catis enūciatōis z̄ oppōnū: si sit affirm̄ nois v̄lis: vt cū d̄r:
ē ois h̄ iust̄: ē ois h̄ nō iust̄. nā z̄ sic manēte eodē s̄bo sūt
q̄tuoz: enūciatōes. s̄z tm̄ d̄r: q̄z p̄tigit silr̄ angulares esse

vas in istis sicut i illis: q̄uis h̄ p̄tigit aliqñ. C̄ Ubi notan-
dū ē q̄ exemplificauit solū d̄ affirmatiōe p̄dicato finito: z̄ d̄ af-
firmatiua d̄ p̄dicat̄ ifī: oas p̄ v̄trāq̄ eaz̄ itellr̄ negatiuā si-
bi oppositā: eo q̄ affirm̄ se h̄z ad negatiōes: vt bit̄ ad puati-
ōes: z̄ bit̄ ē p̄ntiā itelligēdi se z̄ puatiōes. C̄ Itē nō. q̄ i enū-
ciatōib̄ idē finitis n̄ solū p̄nt̄ v̄ficari si l̄r anglares q̄ subitū
ēē ponit̄: s̄z ēt anglares q̄ p̄ponit̄ sibi mutuo. n̄ solū. n. silr̄
ē v̄ez d̄re: ē h̄ nō iust̄: z̄ n̄ ē h̄ nō iust̄. q̄z v̄ i sī ponit̄ s̄b a:
s̄z ēt ē v̄ez d̄re ē h̄ nō iust̄: z̄ nō ē h̄ nō iust̄. sup̄p̄ h̄oic p̄ diuer-
sis h̄oib̄. s̄z i enūciatōib̄ v̄lis n̄ silr̄ v̄ficant̄ anglares q̄ p̄-
ponit̄ sibi mutuo. q̄z nō ē silr̄ v̄ez d̄re: ē ois homo iustus
z̄ n̄ ē ois h̄ nō iust̄. sed silr̄ v̄ficant̄ anglares q̄z vna ponit̄
tur sub alia: q̄z silr̄ ē v̄ez d̄re ē ois h̄ nō iust̄: z̄ nō est ois h̄ n̄
iust̄. p̄p̄trea ḡ dicit̄ Ari. q̄ n̄ p̄tigit silr̄ ēē veras angula-
res i istis sic i illis: p̄tigit āt aliqñ. d̄r āt Ari. q̄ iste sūt due
opposite. i. due oppōnes. sicut patet.
C̄ Alie aut̄ h̄nt ad id̄ qd̄ ē nō h̄o q̄si ad subz̄ ali-
qd̄ additū: vt ē iust̄ nō h̄o: nō ē iust̄ nō h̄o: ē nō
iustus nō h̄o: nō ē nō iustus nō h̄o. magis āt plu-
res his nō erūt opposite. he aut̄ extra illas ip̄e
fm̄ se erūt: vt vtētes eo noie qd̄ est nō h̄o.

C̄ Deide cū dicit. Alie aut̄ h̄nt. distiguit̄ enūciationes que
h̄nt p̄ subo nomē ifinitū dicēs: q̄ alie enūciatōes h̄nt ali-
qd̄ additū: vt ad subz̄: ad nō h̄o: id est ad nomē ifinitū:
sic sunt est iust̄ nō h̄o: nō ē iust̄ nō h̄o: ē non iust̄
nō h̄o: n̄ est nō iust̄ nō h̄o. z̄ si l̄r itellige fieri multiplicatio-
nē enūciatōis si nom̄ ifī sumptū i subo accipiat̄ v̄l: siue
cū signov̄li. Addit̄ āt Aris. q̄ magis plēs n̄ erūt oppōnes
enūciationū his q̄ dicte sūt. S̄z tm̄ he q̄ sūt de subo ifinito
erūt ip̄e s̄z se ēt illas. i. disticte ab illis q̄ sūt d̄ subo finito: z̄
erūt vtētes vt noie subo eo qd̄ ē n̄ h̄o. i. noie ifinito. C̄ Est
aut̄ notādū q̄ iste d̄ subo ifinito d̄r cē ēt illas enūciatio-
nes q̄ sunt de subo finito: nō solū q̄ sūt diuerse ab eis: s̄z ēt
q̄ iter se n̄ h̄z sequētiā. Nā quāuis enūciatōes de p̄dicato
finito sint diuerse ab enūciationib̄ de p̄dicato ifini-
to: habēt tm̄ p̄ntiā adinūctm̄: sicut supra exp̄ositū ē: sed
ille que sunt d̄ subo ifinito p̄ntiā adinūctm̄ nō habent: q̄z
ad istam: est non homo iustus: non sequit̄ illa: homo est iu-
stus: nec illa homo non ē iustus: quāuis iter dum iueniat̄
etiā in istis sequētiā: sumēdo etiā in eis p̄ntiā subiecti.
C̄ In his vero i q̄b̄ ē nō p̄tigit: vt i eo qd̄ ē cur

natione in ipsa rone modi: sic e ips parado ad tota enu- ciatione de iese. r modo dicere possum q bic atredif...

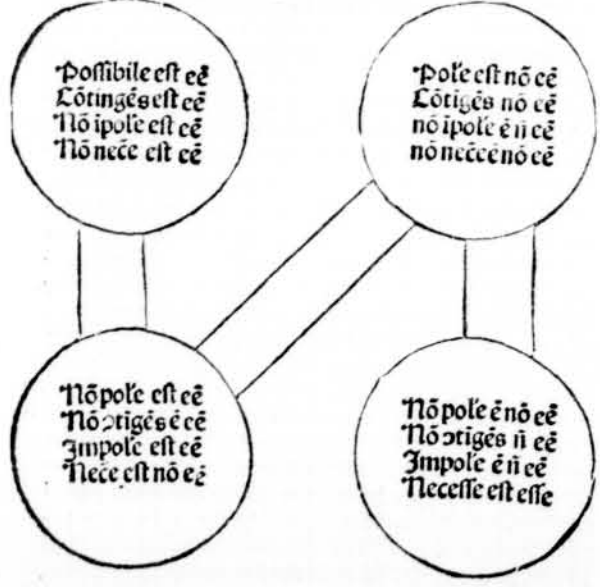

Lectio VI. Ostendit philosophus determinavit de opposicione enunciationum modalium...

Circa primum duo facit. quia primo ostendit quo ordine fiat sequentia enunciationum modalium...

Ergo impossibile r non impossibile illud quod est contingens r possibile r non contingens r non possibile...

Deinde cu dicit. Ergo impossibile: declarat quid veritatis r quid falsitatis sit in ista opinione...

Necessarium vero quemadmodu sit cofide- randum est. Manifestum est autem quoniam...

Deinde cu dicit. Necessarium vero. declarat in quo di- cta opinio sit falsa. r circa hoc duo facit: q primo pponit...

Non enim est negatio eius qd est necesse no esse: non necesse est esse: contingit eniz esse ve- ras vtrasqz in eodem...

tur ides valens necessario: nam si impossibile est ee necesse est non ee. Si vero impossibile est hoc non ee: necessarium est ee.

Deinde cum dicit. La aut e: ponit adhuc magis obscuro secundam rationem ad idem: que talis est. Impossibile sumprum contrarie: quomodo sumitur quando facit...

At certe ipossible est sic poni necessarij contradictiones: naz qd est necessarium ee possibile est ee: nam si non: negatio cosequit: necesse enim est aut dicere: aut negare...

Deinde cu dicit. At certe ipole. addit tertiaz rone ad ide: pponens pmo q ipossible est contradictiones necessa- ry idest pticulares q contradicunt vniuersalib...

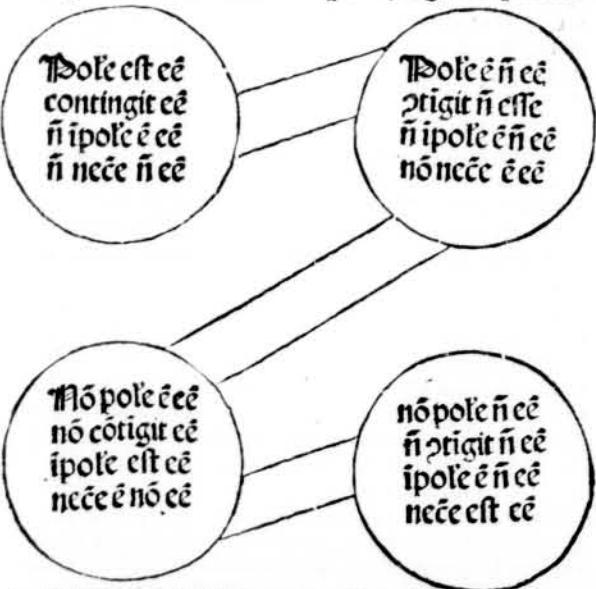

non esse. et hoc modo contingens et possibile sumendo: non sequitur ad necesse contingens aut possibile: sed ad contingens atque possibile sequitur non necesse: ut dicitur in primo principio: Alio autem modo potest sumi contingens communiter per quocumque possibile: quomodo et necessarium dici potest contingens: et sic ad possibile contingens non sequitur necesse: ut hic dicitur quod pole et contingens sic sumptum est vel non necessarium. Ad verum autem quod est superius non sequitur inferius: sicut ad aial non sequitur homo: sed e converso.

At vero neque necesse esse sequitur pole esse: neque necessarium non esse. Illi enim utraque contingit accedere. hoc autem verum verum fuerit non erit illa vera. Simul enim pole esse et non esse. si vero necesse esse vel non esse: non erit pole verumque. Reliquum ergo non necessarium non esse quod est possibile esse.

Deinde cum dicitur. At vero et declaratur que enunciatio de necessario sequitur ad pole esse. et dividitur ista per duas partes secundum quod duas rationes adducit ad probandum quod ad pole esse sequitur non necesse non esse. Secunda est ibi. Hoc enim verum est. In prima parte iterum dicitur tale ratione: ad pole esse oportet sequatur aut necesse esse aut necesse non esse: aut non necesse esse. aut non necesse non esse: sed probatum est iam quod ad possibile esse non sequitur non necesse esse. Addit autem ista: quod non sequitur ad ipsum quod est necesse esse: nec id quod est necesse non esse. quod probatur hoc quod si ipsum pole esse contingit accedere utraque. id est esse et non esse: quod pole esse dicitur de aliquo quod potest esse et non esse. sed si verum habet eorum duorum fuerit verum: si vero necesse esse: si vero necesse non esse: non erit verum illa abo. sed et non esse. Et adiungit se exponens: quod si aliquid quod pole esse et non esse. sed si fuerit aliquid necesse esse vel necesse non esse: non erit pole ipsum posse respicere utraque. sed et non esse. sic ita quod ad pole esse non sequitur non necesse esse: nec necesse esse. nec necesse non esse. Relinquitur ergo non necessarium non esse consequi ei quod est possibile esse.

Hoc enim verum est: et de necesse non esse. hec enim fit contradictio eius quod sequitur non pole esse. Illud enim sequitur hoc quod est ipole esse et necesse non esse: cuius negatio est necesse non esse. Sequuntur enim et hec contradictiones secundum predicatum modum et nihil ipole contingit sic positum.

Deinde cum dicitur. Hoc enim verum est. adducit ad idem secundam rationem: quod est talis. necesse non esse et non necesse non esse opponitur contradictory: sicut pole esse et ipole esse opponuntur contradictory.

hoc est verum de necesse non esse: quod sequitur ad ipole esse: igitur per locum ab oppositis non necesse non esse sequitur ad pole esse. hoc est ergo quod dicitur Aristotele. valde obscure hoc est igitur verum de necesse non esse suppletur: quod sequitur ad ipole esse. et ista est minor propter rationis facte. maiore autem proponitur quod fuit quod necesse non esse: et non necesse non esse opponuntur contradictory. ponit immediate dicens. hec enim non necesse non esse. fit contradictory eius quod sequitur ad non pole esse. quod ad illud sequitur hoc quod est ipole esse et necesse non esse: cuius negatio est non necesse non esse. ex quo concluditur quod ad pole esse sequitur non necesse non esse. Ultimo concludit aristotele. quod hec contradictory dicitur. i. periculis de necesse quod dicitur veribus: sequuntur ad illas de possibile secundum modum predicatum diversum a modo alterius opinionis. quod ad pole esse sequitur non necesse non esse: et ad pole non esse sequitur non necesse esse: et nihil ipole corrigitur istis contrariis sic positum. Alia autem opinio ponebat e converso sicut supra patuit.

Dubitabit autem aliquis si illud quod est necessarium esse pole sequitur. nam si non sequitur contradictory sequitur non pole esse: et si quis dicat non habet esse contradictory: necesse est ipsum dicere pole non esse. sed utraqz false sunt de necesse esse. Lc. VII.

Notandum Aristotele. declaravit quod fiat omnia modalia: tunc circa dicitur a mouet dubitationes quadam. Et circa hoc duo facit. quod primo dicitur de bitationes: et arguit ad utraqz parte eius. Secundo dicitur de veritate. ibi. Manifestum est autem. prima pars dividitur in duas partes. quod primo arguit ad veram partem dubitationis. Secundo arguit ad aliam ibi. At vero rursus. Dicit ergo in prima parte quod dubitabit aliquis si possibile esse sequitur ad necesse esse: sicut dictum fuit in precedenti lectione. et probat primo quod sequitur dicens quod si ad necesse esse non sequitur possibile esse: sequitur ad ipsum contradictory eius que est non possibile esse: et si quis non dicat: id est non concedat hanc quam diximus esse contradictionem eius: erit eius contradictory possibile non esse: sed utraqz scilicet possibile non esse: et non possibile esse sunt false de necesse esse. ergo de ipso est verum dicere quod ad ipsum sequitur possibile esse.

At vero rursus idem videtur esse pole aliquid incidit et non incidit: et esse et non esse. Quare erit necesse esse contingere non esse. hoc autem falsum est. Deinde cum dicitur. At vero rursus: arguit ad partem oppositam dicens: quod unum et idem in re est possibile esse et non esse: et idem in re videtur quod est possibile incidit et non incidit. Si ergo ad necesse esse sequitur possibile esse: ad necesse esse sequitur possibile non esse: ex quo idem in re est possibile esse: et non esse. ergo quod necesse esse est erit. i. poterit contingere non esse: quod est falsum. falsum itaque videtur quod ad necesse esse sequitur possibile esse.

Manifestum est autem quod non oportet pole esse vel ambulare ad opposita valet. Sed est in quibus non sit verum: et primum quod est in his que non sunt rationes possunt: ut ignis calefactibilis et habet vis irrationabilem. Deinde cum dicitur. Manifestum est: determinat veritatem huius dubitationis. Et circa hoc duo facit. quia primo de illa dubitatione declarat veritatem. Secundo ex veritate declarata concludit alium ordinem consequentie enunciationum modalium. ibi. Et est fortasse quidem. prima pars dividitur in duas: quia primo ostendit quod aliquid possibile non valet ad opposita: cuius contrarium nunc supponebat in ratione facta contra veritatem. Secundo declarat quod possibile sequatur ad necesse ibi. Quaedam vero potestates. Circa primum tria facit. quod primo proponit quod intent

ditur declaratur exemplo. Secundo ostendit quod potentie rationales aliter se habent. ibi. Ergo sunt rationales. Et tertio declarat quod ad hoc se habent potentie irrationales. ibi. Irrationales vero. Dicit ergo in prima parte: quod non valet ratio facta ad probandum quod pole non sequitur ad necesse esse: supponit enim quod pole esse se habet ad opposita. quod est falsum. quod manifestum est quod non oportet possibile esse vel ambulare valet ad opposita: sed est dare aliqua in quibus non sit verum. et primum hoc est manifestum in his que non possunt agere secundum rationem: sed per se vim. i. potentiam irrationabilem. Ubi notandum est quod quibus ignis subtrahit materiam non calefaciat: tamen materiam presente non potest esse calefacere. unde de sua natura ita inclinatur ad calefaciendum quod non inclinatur ad oppositum. et ideo potentia activa ignis valet ita ad unum: quod non valet ad opposita.

Et deinde cum dicitur. Quedam vero potestates. declarat quod possibile sequatur ad necesse. Et circa hoc tria facit: quod primo distinguit diversos modos possibili. et ostendit illos diversos modos ad diversa applicari ibi. Et hec quod dicitur. Et tertio dicitur quod alterum tamen illoz possibile sequitur ad necessarium. ibi. Hoc igitur possibile. dicitur ergo in prima parte quod quedam potestates sunt equivoce. i. diverse rationis: quod possibile quod dicitur secundum ipsam potestatem non dicitur simpliciter. i. uno modo: sed pluribus. quod si unum pole: est verum de eo quod est ut in actu: sicut dicitur possibile ambulare cum actu ambulat: et oportet tunc totaliter aliquid dicitur pole esse quod est iam in actu. Si autem non foret possibile ipsum esse. non esset. sed illud aliud dicitur possibile agere non quod actu agat: sed quod forte agat. et dicitur etiam esse pole aliquem ambulare: quod si actu non ambulat: tamen ambulabit quoniam volent. Notandum est ergo possibile dicitur duobus modis: uno quod est modo per sublationem repugnantie eius ad actum: et hoc modo dicitur possibile de eo quod est actu: etiam si in eo nulla sit potentia. que admodum prima est est tamen actu: quod tamen non repugnat sibi quod sit in actu: et verum de ea dicere quod pole est ipsum esse actu: alio autem modo dicitur possibile per positionem potentie ad actum: et hoc modo dicuntur posita illa que si non sunt actu: esse tamen prout.

Et hec quidem in mobilibus solis est potestas: illa vero et in immobilibus: in utrisque vero verum est dicere non impossibile esse ambulare: et quod ambulat iam et agit: et ambulabile est. Deinde cum dicitur. Et hec quidem in mobilibus. declarat istos diversos modos possibili fieri in diversis rebus dicens: quod hec potestas qua dicitur possibile etiam quod non est actu: est solus in rebus mobilibus: quod omnia mobilia sunt semper terrena: nec inveniuntur quicquam non esse actu. Illa vero alia potestas qua dicitur pole id quod est actu repit in immobilibus. quod si ipsum non possent actu esse tamen actu essent. quod tamen utroque modo sumendo possibile sibi opponit impossibile: adiungit autem quod in utrisque possibilibus verum est dicere non impossibile esse: sicut supple dicimus quod non est ipole ambulare tamen cum actu ambulat: quod cum actu non ambulat sed ambulabit.

Hoc igitur possibile non est verum de necessario simpliciter dicere: alterum autem verum est. Quare quoniam partem universalem sequitur: illud quod ex necessitate est consequitur posse esse: sed non omnino. Deinde cum dicitur. Hoc igitur possibile. concludit quod tamen alterum dictorum possibili sequitur ad necessarium dicens: quod si possibile quod dicitur de eo quod non actu est non est verum de necessario: quod si necessarium semper est in actu: sed alterum possibile quod dicitur de eo quod est actu est verum de necessario: et sequitur ad ipsum. unde per tres ex dictis quod possibile est in plus quod necessarium: quod necessarium non dicitur nisi de immobili: sed possibile ut dictum est dicitur de immobili: et quod ad partem subiectivam sequitur totum: et non e converso que admodum ad hominem sequitur aial et non ad animal sequitur homo: concludit Aristotele. quod ad id quod est de necessitate. i. ad necessarium sequitur possibile: sed non oportet. i. non secundum omnem suam totalitatem: eo quod non in omnibus modis suis verificat de necessario: ut dictum est.

Et est fortasse quidem principium quod necessarium est et quod non necessarium omnium vel esse: vel non esse: et alia que admodum horum consequentiam considerare oportet. Deinde cum dicitur. Et est fortasse quidem. ponit alium ordinem consequentie in modalibus secundum determinata. Et

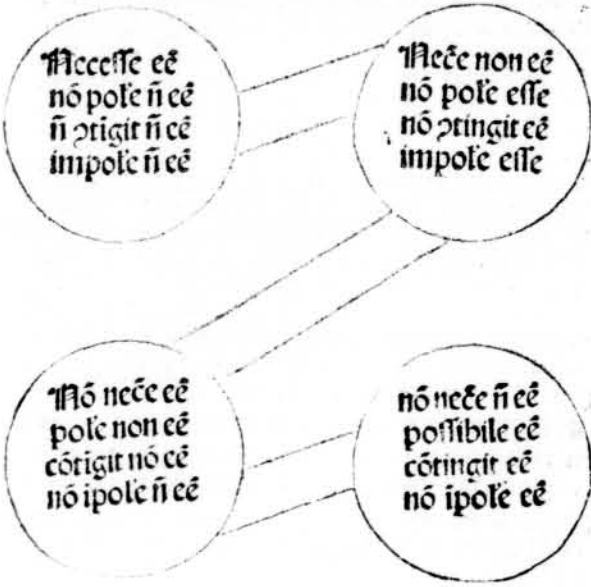
Quedam vero potestates equivoce sunt: possibile esse enim non simpliciter dicitur. sed hoc quod dicitur quod verum est: ut in actu: ut possibile est ambulare: quoniam ambulat iam: et omnino possibile est esse: quoniam est iam aliquid actu quod dicitur possibile. Ille vero quod fortasse agit ut possibile est ambulare: quoniam ambulabit.

Deinde cum dicitur. Et est fortasse quidem. ponit alium ordinem consequentie in modalibus secundum determinata. Et

De hermentias

circa hoc duo facit: qz pmo ponit ordinem illu: Secud o p...

Notandum ergo qz iste ordo consequentie in hoc differt...

Manifestu est at ex his qd dca sunt: qm qd ex ne...

Deinde cu dicit manifestu est aut ostendit consequentia...

Et h qd sine pte actu sunt: vt pime sube...

Deinde cu dicit. Et hec qd sine adducit ad ide scdam ro...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

nales valét ad opposita. videt eni qz no. qz intellectus e po...

Secundo queram. vtz sit vtz qz pole est vltus qz...

Tertio qram. vtz sit vtz qz qda sut pte tm: non...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Utrq at p raria e affirmatio negationi: t oio...

Secundus

qz sbiitice opponit. sz cu addit aliquid tertius: vtzputa...

Nam si ea que i voce sequetur ea qz snt i aia:...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

Deinde cum dicit. Nam si ea qz sunt: declarat ex quo...

mult se hzibi. Manifestum est. Prima ps dimiditur in se...

Si ergo boni qm bonu e opinatio: e at qm...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Deinde cum dicit. Si ergo boni. adducit secundam ro...

Tabula

Incipiunt tituli questionum contentarum in hoc volumine: et secundum ordinem lectionum annotatae sunt. Le. I. Utrum logica sit scientia practica. Utrum subiectum logicum sit ens rationis vel syllogismus. Utrum quaevis res sit subiectum libri porphyrii. Utrum quinque universalia sufficiunt enumerantur. Le. II. Utrum universalia sint extra intellectus vel sint solum in intellectu. Utrum universalia sint corporea vel incorporea. Utrum universalia ita sint extra intellectum quod habeant esse extra sua singularia. Le. III. Utrum genus sit principium specierum. Utrum genus contineat totam multitudinem specierum que sub ipso est. Le. IIII. Utrum descriptio generis sit data de genere quod est secundum intentionem vel quod est prima intentio. Utrum genus possit salvari in una specie. Utrum genus debeat predicari univoce. Le. V. Utrum tertia descriptio speciei posita a porphyrio sit descriptio secundae intentionis. Utrum omnis species multiplicabilis sit per individua. Utrum species que nata est predicari de pluribus predicetur univoce de eis. Utrum species specialissima habeat habitudinem ad inferiora. Le. VI. Utrum ens sit genus. Utrum vili individuo possit attribui intentio speciei. Utrum multiplicatio specierum possit tendere in infinitum. Le. VII. Utrum predicatio generis de specie: et speciei de individuo sit predicatio maioris de minori. Utrum forma sit principium individuationis. Utrum individuum addat supra speciem aliquid super rem. Le. VIII. Utrum omnia magis proprie faciant aliud. Utrum differentia essentialis sit aliud a genere cui advenit et quod facit a iud. Le. VIII. Utrum differentie essentialis recipiant magis vel minus. Utrum ratio porphyrii probans differentiam essentialem non suscipere magis et minus sit sufficiens. Utrum omnia sunt accens suscipiant magis et minus. Le. X. Utrum species habeant differentias a genere. Utrum differentia sit qualitas generis. Utrum differentia concludat ad esse. Le. XI. Utrum proprium debeat distinguere contra accens. Utrum unius et eiusdem possint esse multa propria. Utrum proprium sit assignandum semper in aptitudine. Utrum omne accidens possit adesse et abesse subiecto propter eius corruptionem. Utrum compositum post determinationem temporis possit intelligi absolute. Le. XII. Utrum logica ceteras scientias sibi subalternet. Utrum sub ente rationis decem predicamenta continentur. Utrum logicus consideret de decem predicamentis in ordine ad syllogismum. Utrum logicus consideret de decem predicamentis solum ratione secundarum intentionum que attribuntur rebus in predicamento ordinatis. Utrum decem predicamenta sint subiecta libri predicamentorum. Le. II. Utrum aliqua dictio possit esse equiva. Utrum ad proprietatem univocacionis regatur unitas rationis. Utrum substantia possit proprie predicari denominative. Utrum quod dicitur cum complexione sit per se predicamentum. Utrum esse in subiecto sit bene distinctum. Le. III. Utrum una et eadem species possit esse in duobus generibus non

subalternatim positus. Utrum una res possit trahi secundum diversam rationem ad diversa predicamenta. Quod sit accipienda distinctio predicamentorum. Le. III. Utrum genus generalissimum in predicamento substantie sit subiectum simplex vel compositum. Utrum esse non in subiecto sit ratio predicamenti substantie. Utrum accidentia possint intelligi non intellectibus primis substantiis. Le. V. Utrum species possit magis dici subiecta quam genus. Utrum specierum specialissimarum una sit magis substantia quam altera. Utrum vilius vel esse possit esse substantia. Le. VI. Utrum omnia substantie sit substantia. Utrum prima subiecta semper significet hoc aliquid. Utrum secunda subiecta significet qualitates. Le. VII. Utrum in substantia possit esse contrarietas. Utrum substantia possit suscipere magis et minus. Utrum conveniat omni et soli subiecto esse susceptivum diversorum. Le. VIII. Utrum quantitas discreta sit per quantitatem continuam. Utrum ultima unitas sit forma numeri. Utrum omni cum voce plurali sit species quantitates per se. Le. VIII. Utrum linea superficies et corpus pertineant ad diversas species quantitatis. Utrum linea superficies et corpus ponant species specialissimas quantitatis vel subalternas. Le. X. Utrum positio possit esse omnia divisa quantitates. Utrum tam motus quam tempora sint quantitates per se. Le. XI. Utrum aliquid sit contrarium quantitati. Utrum quod refertur ad aliquid possit esse diversum ei ad quod refertur. Utrum si magnum et parvum essent contraria idem esset contrarium sibi ipsi. Le. XII. Utrum ratio propria predicamenti relationis consistat in hoc quod est ad aliud se habere. Utrum ex hoc se ad aliud vel ad obiectum terminativum habitudinis habeat relatio quod sit quod reale. Utrum relatio habeat realitatem differentem a realitate sui fundamenti. Utrum relatio cum suo fundamento faciat reales compositionem. Le. XIII. Utrum distinctio specierum in predicamento relationis sit sumenda penes fundamenta. Utrum species relationis sint ponende concreta vel abstracta. Utrum ab uno correlatio debeat ipsi nominis alteri. Le. XIII. Utrum res aliorum predicamentorum possint esse de predicamento relationis. Utrum scia sit pura relatio. Utrum omnia relativa sint simul natura. Le. XV. Utrum vili relatio possit immediate fundari in subiecto. Utrum subiecta vili possit esse de numero relativorum. Le. XVI. Utrum vili qualitas corporis possit esse habitus. Utrum habitus debeat poni species qualitatis. Utrum habitus sint dispositiones. Utrum naturalis potentia et naturalis impotentia sint species qualitatis. Utrum sanativum et egrotativum dicantur secundum primam speciem qualitatis. Le. XVII. Utrum convenienter enumerentur quatuor species qualitatis. Utrum id quo determinatur potentia subiecti in ordine ad esse accidentale sit eius qualitas accidentalis. Utrum quarta species qualitatis ponat rem et naturam differentem a quantitate. Le. XVIII. Utrum contrarietas sit in qualitativis concretis terminis. Utrum qualitates que dicuntur cum magis et cum minus habeant latitudinem in essentia.

Tabula

Utrum qualitates in abstracto possint dici cum magis et cum minus. Le. XVIII. Utrum oppositio sit genus. Utrum possint dari tria immediata. Utrum conveniens sit differentia mediorum que sunt inter contraria. Le. XX. Utrum sit ipse ignis esse frigidus eo quod calidus est sibi a natura. Utrum possit fieri mutatio a privatione ad habitum. Le. XXI. Utrum bonum et malum opponantur contrarie. Utrum semper bono contrarietur malum. Utrum malo contrarietur bonum et malum. Le. XXII. Utrum quod dividitur in diversum genus sint simul natura. Utrum scia libri sex principiorum subalternetur scie libri predicamentorum. Utrum ens extrinsecus adveniens sit subiectum libri sex principiorum. Le. II. Utrum quodlibet compositum composito adunatum faciat maius. Utrum forma accidentaliter alteri adveniens non faciat maius. Utrum essentia forme accidentaliter sit simplex. Utrum per dicta auctoris separaretur forma accidentaliter a forma substantialiter totius. Utrum anima alteretur de tristitia in gaudium. Utrum forma accidentaliter sit variabilis. Le. III. Utrum veritas sit in ordine sicut in subiecto. Utrum opinio sit nota passionum anime. Utrum continuum et discretum sint in numero subaliud. Utrum subiectum debeat poni ut materia. Utrum debito ordine enumerentur subiecta. Le. IIII. Utrum calor sit ab actu vel a natura. Utrum figura unctionis sit ab actu solum quantum ad sentiri. Utrum vili sit a natura vel ab actu. Le. V. Utrum aliqua forma singularis sit intellectu perceptibilis. Utrum aliquid accens intra subiectum consideretur. Utrum sex principia sufficienter enumerentur. Le. VI. Utrum semper agens agat per actiones in id quod subiectum actioni. Utrum actio corporis necessario presupponat motum in corpore mouente. Utrum forma resultans in speculo sit in speculo. Le. VII. Utrum quicquid in motu est sit actio. Utrum omnis actio sit in motu. Utrum motus sit in predicamento qualitatis. Utrum esse inferens passionem sit actio. Le. VIII. Utrum passio possit facere aliud predicamentum ab actione. Utrum actio possit esse effectus actionis. Utrum passio sit in agente. Le. VIII. Utrum quod sit quod relinquitur ex adiacentia temporis. Utrum divisio ipsius quando sit divisio generis in diversas species. Le. X. Utrum tempus et quod sint in eodem subiecto.

Utrum aliquid quod dereliquit ex tempore futuro. Le. XI. Utrum vbi sit circumscriptio. Utrum sonus generet sonum. Le. XII. Utrum possit dari corpus minimum. Utrum vbi suscipiat magis et minus. Le. XIII. Utrum positio faciat predicamentum per se. Utrum asperum et lenis sint qualitates vel positiones. Utrum positio possit suscipere magis et minus. Le. XIII. Utrum habitus sit predicamentum. Utrum habitus possit provenire ex adiacentia eorum quod adiacent rei naturali. Utrum habitus sit in habente et in re habita. Utrum habitus suscipiat magis et minus. Le. XV. Utrum accens intendatur et remittatur ad incrementum vel decrementum subiecti. Utrum accens per sui incrementum et decrementum possit dici cum magis et minus. Utrum secundum omnes formas accidentales debeat attendi magis et minus. Incipiunt tituli questionum primi libri peribermenas. Le. I. Utrum enunciatio sit subiectum in libro peribermenas. Utrum scia libri peribermenas subalternetur scientie libri predicamentorum. Utrum scia libri peribermenas ordinatur ad scientiam libri posteriorum. Le. II. Utrum significatio sit forma dictionis. Utrum dictio significet passionem anime. Utrum passiones anime sint apud omnes eadem. Le. III. Utrum veritas et falsitas sint tantum in intellectu componente et dividente. Utrum in divisione intellectus possit esse veritas vel falsitas. Utrum veritas sit terminus in intellectu et non in rebus. Le. III. Utrum vox possit esse generum rationis. Utrum nomen infinitum ponat aliquid. Le. V. Utrum vbi possit esse predicatum in enunciatione. Utrum verbum infinitum potius debeat dici infinitum quam negativum. Le. VI. Utrum predicatum sit in ordine ut per se formalis. Utrum possimus dicere quod significatio aut ratio significandi sit forma orationis. Le. VII. Utrum omnia sit genus ibi dicitur orationum. Utrum definitio enunciationis sit convenienter. Le. VIII. Utrum significatio veri vel falsi sit forma enunciationis. Utrum enunciatio sit genus affirmationis et negationis. Le. VIII. Utrum omne quod affirmatur possit negari et converso. Utrum oppositio contradictionis attendatur penes differentias formales. Utrum sit convenienter divisio rerum per vili et singulare. Utrum vili sit naturaliter predicari de pluribus. Utrum iste propositio homo est species homo non est species opponantur subcontrarie.

Tabula

Lectio. X.

Utrum indefinita affirmatiua et indefinita negatiua possint simul verificari.

Utz subcontrarie possint simul esse false.

Lectio. XI.

Utrum enunciatio in qua subicitur yniuersale sumptum vtr sit enunciatio vna.

Utz enunciatio in qua subicitur vtr qd est gen^o sit vna.

Utrum tunica significante hominem et equum nihil differat dicere tunica est alba aut homo est albus et equus est albus.

Lectio. XII.

Utz sit aliqd eodringens a casu in reb^o.

Utrum causa a qua prouenit effectus contingenter possit impediri: ne ab ipa eueniat effectus quem prima causa prescit ab ipa esse ventur^o.

Utrum aliqd a casu eueniat.

Utrum opera humana necessario eueniant in ordine ad primam causam.

Utz pscia pme cau^o tollat libertatem volutatis.

¶ Tituli qstionū scđi libri pbermenias.

Lectio. I.

Utrum distinctio enunciationum ibi posita sit distinctio yniuoci aut analogi.

Utz hec distinctio sit p drias formales aut miales.

Utz vbi ifinitū stet ifinitū i enūciatiōe.

Lectio. II.

Utrum verbum substantiuum icludat copulā p quā act^o p ipm importatus copuletur subiecto in enūciatione sic contingit in verbis adiectiuis.

Utrum in enunciationibus in quibus predicantur verba adiectiua possit fieri distinctio per enunciationes de p^o dicato infinito.

Utrum signū possit ifinitari.

Lectio. III.

Utz affirmatiua de predicato finito sequatur negatiua de predicato infinito.

Utz transposita nomina vel vba idē significant.

Lectio. IIII.

Utrum hō albus ambulās faciat enūciationē vnā.

Utrum si plura predicentur de aliquo eodem fm actiōe possint predicari de ipō coniunctim.

Utrum quando ynum predicatorum inest vtr claudif in alio possit inferri coniunctum ex diuisis.

Utz hec dria teneat. homo est aial. g homo est.

Lectio. V.

Utrum diuisio enunciationis per illam de inesse et per modalem sit diuisio yniuoci.

Utrum enunciatio de inesse et enunciatio de modo differant specie.

Lectio. VI.

Utz potentie rōnales valeant ad opposita.

Utz posse sit vtrus qd necesse.

Utz quedā sint potestate tm: et nō actu.

Lectio. VII.

Utrum verum possit contrariari vero.

Registrum

^a Commentaria gratiadei. ^g litas attendimus ad hoc. ^b Incipiūt pclarissima. ^{dis} ceteris positatis. ^g Utterius qz diffinitio. ^p aristo. i pmo posterioris

^b Quēadmodū dictum est. ^{minatur} ppter opaci. ^c Quēadmodū dictum est. ^{Tempus} aut qm.

^c bus et de canibus. ^{dendum} est q hoc. ^d sed gna et spēs sunt. ^{Dicitur} aut magis et minus. ^{tractaret} metaphysicus ^{et tm} non est.

^d ad eas se hnt. ^k actionem p modum. ^e cōtra ab eēntia sua. ^{pōt} tm sine talibus. ^{perit} vtr boiem vel. ^{enunciationes} sunt.

^e liter eo q prius nūerat. ^l eē simul vtrq; vā. ^f aliqd drium sibi ppi. ^{sed} pns exterritur. ^{Dicitur} alterius et silr. ^{facit} dimittere sed

^f ibi manifestū est aut. ^m etiā pdicant fm se. ⁱⁿ pma pte q. ^{magis} hoc. scdm. ^{qz} res de pdicamēto. [¶] Necessarium vō. ^{dit} et declarat i exēplo.

§¶¶¶.

